

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त
“घ” वर्गका
लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई
जारी गरिएको

निर्देशन - २०७१

मिति २०७१।०४।०१ देखि लागू

(यस अघि जारी निर्देशन, २०७० र सो पश्चात मिति २०७१ असार मसान्तसम्म जारी भएका परिपत्र/निर्देशन/मार्गदर्शन समेतलाई समावेश गरी परिमार्जन गरिएको)

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

२०७१ असार

विषय-सूची

<u>निर्देशन नं.</u>	<u>विषय</u>	<u>पृष्ठ संख्या</u>
१.	न्यूनतम पूंजीकोष तथा चूक्ता पुंजी सम्बन्धी व्यवस्था	१
२.	कर्जा सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	४
३.	कर्जा सापट लगानीका सीमा	६
४.	लेखा नीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढांचा सम्बन्धी व्यवस्था	७
५.	जोखिम वर्गीकरण सम्बन्धी व्यवस्था	१०
६.	संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था	११
७.	सुपरिवेक्षकीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था	१९
८.	लगानी सम्बन्धी व्यवस्था	२०
९.	तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था	२१
१०.	संस्थापक शेयर नामसारी वा खरीद/विक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था	२२
११.	लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई सहवित्तीयकरण सम्बन्धी व्यवस्था लागू हुने छैन	२८
१२.	कालोसुची र कर्जा सुचना सम्बन्धी व्यवस्था	२८
१३.	अनिवार्य मौज्जात/बैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था	२८
१४.	शाखा/कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था	३०
१५.	ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था	३१
१६.	वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था	३२
१७.	विपन्न वर्ग अन्तर्गत प्राप्त कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था	३४
१८.	कार्यक्षेत्र विस्तार वा संकुचन तथा गाभ्ने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था	३४
१९.	ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था	३६
२०.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सहायक कम्पनी सम्बन्धी कूनाे व्यवस्था नभएको	३६
२१.	इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट हुने बैकिङ्ग (ई-बैकिङ्ग) सेवा सम्बन्धी व्यवस्था	३६
२२.	विविध व्यवस्था	३६
	निर्देशन फारमहरु तथा अनुसूचीहरु	३९

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्था (यस पछि लघुवित्त वित्तीय संस्था भनिएको) को लागि नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. न्यूनतम पूँजीकोष तथा चुक्ता पुँजी सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा प्राथमिक पूँजी ४.०० प्रतिशत र कुल पूँजीकोष ८.०० प्रतिशत कायम गर्नु पर्नेछ । पूँजीकोष भन्नाले प्राथमिक पूँजी र पूरक पूँजीको योग सम्भन्नु पर्दछ ।

१.१. देहायका शीर्षकहरूमा रहेको रकम प्राथमिक पूँजीमा समावेश/गणना हुनेछ :-

- (क) चुक्ता पूँजी (साधारण शेयर)
- (ख) प्रस्तावित बोनस शेयर
- (ग) शेयर प्रिमियम
- (घ) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर (Irredeemable Preference Share)
- (ङ) साधारण जगेडा कोष
- (च) सञ्चित नाफा/नोक्सान
- (छ) पूँजी फिर्ता जगेडा कोष (Capital Redemption Reserve)
- (ज) पूँजी समायोजन कोष
- (झ) कल्स इन एडभान्स
- (ञ) अन्य स्वतन्त्र कोष

१.२. प्राथमिक पूँजी गणना गर्दा देहायका शीर्षकहरूमा रहेको रकम घटाउनु पर्नेछ :-

- (क) ख्याति (Goodwill),
- (ख) यस बैंकले तोकेको सीमाभन्दा बढी हुने गरी संगठित संस्थाको शेयर तथा सुरक्षणपत्रहरूमा लगानी गरेको रकम,
- (ग) आफ्नो वित्तीय स्वार्थ भएका संगठित संस्थाहरूको शेयर तथा सुरक्षणपत्रमा गरेको सम्पूर्ण लगानी रकम,
- (घ) अवास्तविक सम्पत्ति (Fictitious assets)
यस प्रयोजनको लागि अनुसन्धान, विकास तथा कम्प्युटर सफ्टवेयर बाहेकका अन्य अवास्तविक खर्च सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) प्रचलित ऐन तथा कानूनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधा ।
- (च) यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्व:प्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम ।

१.३ प्राथमिक पूँजीभन्दा बढी समावेश गर्न नपाइने गरी पूरक पूँजीमा निम्न शीर्षकहरू अन्तर्गत रहेका रकमहरू समावेश गर्नु पर्नेछ :-

(क) सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

यस शीर्षक अन्तर्गत असल कर्जाको निमित्त व्यवस्था गरिएको रकम समावेश गर्नु पर्नेछ ।

असल सहित अन्य कर्जाका लागि यस बैंकबाट तोकिएको अनुपातभन्दा बढी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरेको खण्डमा त्यस्तो अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरेको पूरै रकम समावेश गर्न सकिने छ ।

तर, उपरोक्त शीर्षकहरूमा रहेको कुल रकम बैंकको कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको १.२५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी पूरक पूँजीमा समावेश गर्न पाइने छैन ।

(ख) सम्पत्ति पूनर्मूल्याङ्कन कोष

पूरक पूँजी गणना गर्दा सम्पत्ति पूनर्मूल्याङ्कन कोष वापतको रकम समेत समावेश गरी निस्किएको कुल पूरक पूँजीको २ प्रतिशतसम्म गणना गर्न पाइने छ । यस कोषमा रहेको रकम वा कुल पूरक पूँजीको २ प्रतिशतमध्ये जुन कम हुन्छ सोही रकम मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(ग) हाइब्रिड पूँजी उपकरणहरू (Hybrid Capital Instruments)

यस शीर्षक अन्तर्गत देहायका उपकरणहरू पर्नेछन् ।

- (१) विना सुरक्षण, पूर्ण चुक्ता हुने, भुक्तानी दिने प्राथमिकता क्रममा निक्षेपकर्ता र साहुहरुभन्दा पछाडि मात्र भुक्तानी पाउन सक्ने तथा घाटामा समेत सहभागी हुने वा साधारण पुँजीमा परिणत गर्न सक्ने वा नसक्ने गरी जारी गरेका सुरक्षणपत्रहरु ।
- (२) यस बैंकले स्वीकृति दिएमा बाहेक धारकले आफ्नो इच्छा अनुरूप भुक्तानी प्राप्त गर्न नसक्ने गरी जारी गरेका उपकरणहरु ।

तर, कुनै एक इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले जारी गरेको हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु (Hybrid Capital Instruments) अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले धारण (खरिद) गर्न पाउने छैन ।

(घ) सुरक्षण नराखिएको सहायक आवधिक ऋण (Subordinated Term Debt)

पाँच वर्षभन्दा बढी भुक्तानी अवधि भएको, निक्षेपकर्ताहरुभन्दा पछाडि मात्र भुक्तानी पाउने गरी कुनै पनि सुरक्षण नराखी जारी गरेको ऋणपत्रहरु र सीमित भुक्तानी अवधि भएका/अवधि तोकिएका फिर्ता हुन सक्ने अग्राधिकार शेयरहरु यस अन्तर्गत समावेश हुनेछन् । यी उपकरणहरुको घट्टो मूल्यलाई जनाउन लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस्ता उपकरणहरुको मूल्यमा पछिल्लो पाँच वर्षदेखि कमिमा बीस प्रतिशतले घटाउदै लैजानु पर्नेछ । कुनै लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लामो अवधिपछि वा विभिन्न चरणहरुमा साधारण शेयरमा परिणत हुने वा तोकिएका शर्तहरु पूरा गरेर मात्र फिर्ता हुने शर्तमा यस्तो उपकरण जारी गरेको अवस्थामा साधारण शेयरमा परिणत भएको रकम चुक्ता पुँजीमा र शेयरमा परिणत नभएको रकम यस अन्तर्गत राखी पूरक पुँजीमा गणना गर्न सकिनेछ ।

तर, यस्ता उपकरणहरु जारी गर्दा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको पचास प्रतिशतभन्दा बढी रकम उठाउन पाइने छैन ।

(ङ) लगानी समायोजन कोष

निर्देशन नं. ८ अन्तर्गत खडा भएको लगानी समायोजन कोषको रकम पूरक पुँजी बापत गणना गर्न सकिनेछ ।

(च) सट्टी समीकरण कोष

विदेशी विनिमयको मौज्जात हुने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कायम गरेको सट्टी समीकरण कोषको रकम पूरक पुँजी प्रयोजनका लागि गणना गर्न सकिनेछ ।

१.४ पुँजीकोष गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सम्पत्तिलाई निम्नानुसार विभाजन गरी छुट्टाछुट्टै जोखिम भार प्रदान गरिएको छ । सम्पत्ति शीर्षकको रकमलाई भार दिइएको प्रतिशतले गुणन गरी कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको योग निकाल्नु पर्नेछ ।

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरुमा जोखिम भार:

वासलातभित्रका शीर्षक	जोखिम भार (प्रतिशत)
नगद मौज्जात	०
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात	०
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०
आफ्नै मुद्दति रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दति रसिद धितो कर्जा	०
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०
बैंक/वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको मौज्जात/मुद्दति रसिदको दावी (Claims)*	२०
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०
शेयर, डिबेन्चर एवं बण्डमा भएको लगानी	१००
अन्य लगानीहरु	१००
कर्जा, सापट (कुल रकम)**	१००
स्थीर सम्पत्तिहरु	१००
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज- ब्याज मूल्यवी)	१००
अन्य सबै सम्पत्तिहरु (खुद अग्रिम कर दाखिला बाहेक)	१००

* एकहप्ताको अग्रिम सूचनामा फिर्ता लिन सकिने गरी स्वदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले राखेको तीन महिना वा सो भन्दा बढी अवधिका मुद्दति निक्षेप । यस प्रयोजनको लागि निक्षेप राख्ने समयभन्दा ठिक अघिल्लो त्रयमासको पूँजी पर्याप्तता (Capital Adequacy) को आधारमा तोकिएको पूँजी पर्याप्तता कायम गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा राखिएको मुद्दति निक्षेपलाई मात्र मान्यता दिइनेछ ।

** मुद्दति रसिद, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र र सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा प्रवाहित कर्जा र अन्तर्राष्ट्रिय श्रेणिकृत बैंकको जमानतमा प्रदान गरिएको कर्जा बाहेक ।

(ख) वासलात बाहिरको कारोवारमा जोखिम भार

वासलात बाहिरका कारोवारहरु	जोखिम भार (प्रतिशत)
जमानत	१००
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००
Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु	१००
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु	२००

१.५ पूँजीकोष अनुपात निर्धारण सूत्र

पूँजीकोष अनुपातको निर्धारण निम्नानुसार गर्नु पर्नेछ ।

$$(क) \text{ प्राथमिक पूँजी अनुपात} = \frac{\text{प्राथमिक पूँजी}}{\text{जोखिम भारित सम्पत्तिको योग}} \times १००$$

$$(ख) \text{ पूँजीकोष अनुपात} = \frac{\text{प्राथमिक पूँजी} + \text{पूरक पूँजी}}{\text{जोखिम भारित सम्पत्तिको योग}} \times १००$$

$$\text{जोखिम भारित सम्पत्तिको योग} = \frac{\text{वासलातभित्रका कुल जोखिम भारित सम्पत्ति} + \text{वासलात बाहिरका कुल जोखिम भारित कारोवार}}$$

१.६ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले जुनसुकै बखत पनि तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पूँजीकोष कायम गर्नु पर्नेछ । प्रत्येक महिनाको मसान्तको वित्तीय विवरणहरुको आधारमा संलग्न निर्देशन फा.नं. १.१ र १.२ बमोजिम पूँजीकोष सम्बन्धी विवरणहरु तयार गरी आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराई यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा प्रत्येक महिना समाप्त भएको मितिले एक महिना भित्र पठाई सक्नु पर्नेछ । कथंकदाचित मासिक रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएर पेश गर्न नसकेमा मासिक विवरणमा सो व्यहोरा खुलाउनु पर्नेछ । तर, त्रयमासको अन्त्यको विवरण भने अनिवार्यरुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर नै पेश गर्नु पर्नेछ ।

१.७ पूँजीकोष पर्याप्त नभएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको व्यवसायिक अवस्थाबारे जानकारी लिन यस बैंकले आवश्यक ठानेमा मूल्यांकन लेखापरीक्षण (Due Diligence Audit) गराउन सक्नेछ र सो वापत लाग्ने खर्च सम्बन्धित संस्थाले नै भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।

१.८ पूँजीकोष सम्बन्धी निर्देशनहरुको पालना नभएमा देहाय बमोजिमको कारवाही हुनेछ:

(क) तोकिएको अनुपातमा पूँजीकोष कायम गर्न नसकेमा पैंतीस दिनभित्र पूँजीकोष कायम रहन नसकेको कारण तथा पूँजीकोष पर्याप्त बनाउन तयार गरेको पूँजी योजना वा कार्यक्रम संचालक समितिले यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । यसरी पेश गरिएको प्रस्तावित योजना वा कार्यक्रममा यस बैंकले तोकेको अवधिभित्र पूँजीकोष कायम गरिसक्नु पर्ने गरी निर्देशन दिन सक्नेछ । पूँजीकोष पर्याप्त नभएको अवस्थामा लाभांश तथा बोनस शेयर वितरण गर्न पाइने छैन ।

(ख) कुनै आर्थिक वर्षको बीचको कुनै अवधिमा तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पूँजीकोष कायम गर्न नसकेको भएता पनि सोही आर्थिक वर्षको अन्त्यमा तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पूँजीकोष कायम भएको आधारमा नगद लाभांश तथा बोनस शेयर वितरण गर्न पाइने छैन । यो व्यवस्थाले सो आर्थिक वर्षको अन्त्यमा वाह्य लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित वित्तीय विवरणबाट तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पूँजीकोष कायम भएको आधारमा स्वीकृत पूँजी योजना अनुसारको बोनस शेयर घोषणा/वितरण गर्न बाधा पर्ने छैन ।

१.९ न्यूनतम चुक्ता पूँजी सम्बन्धमा

बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवं वित्तीय कारोवार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवं प्रक्यागत व्यवस्था, २०६३ मा गरिएको व्यवस्था अनुसार लघुवित्त वित्तीय संस्थाको न्यूनतम चुक्ता पूँजी देहाय बमोजिम हुनुपर्ने छ ।

राष्ट्रियस्तर	क्षेत्रीयस्तर*	४-१० जिल्ला*	१-३ जिल्ला*
रु. १० करोड	रु. ६ करोड #	रु. २ करोड c/	रु. १ करोड

* काठमाडौं उपत्यका बाहेक । यस्ता लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कार्य क्षेत्र/परियोजना तोकिएका जिल्लाहरुमा सीमित रहने ।

c/ पहाडी क्षेत्रका थप ५ जिल्लामा समेत ।

विकास क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने ।

२. कर्जा सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

२.१ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जा/सापटको साँवा वा व्याज भुक्तानी हुनु पर्ने भाका नाघेको अवधिका आधारमा सम्पूर्ण कर्जा सापटलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ ।

- (क) असल (Pass) : भाका ननाघेका र ३ महिनासम्म भाका नाघेका कर्जा/सापट ।
(ख) कमसल (Sub-standard) : ३ महिनादेखि बढीमा ६ महिनासम्म भाका नाघेका कर्जा/सापट ।
(ग) शंकास्पद (Doubtful) : ६ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म भाका नाघेका कर्जा/सापट ।
(घ) खराव (Loss) : १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाका नाघेका कर्जा/सापट ।

२.२ यस निर्देशन बमोजिम वर्गीकरण गरिएका कर्जा सापटको लागि बक्यौता साँवा रकमको आधारमा देहाय बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ :-

कर्जा वर्गीकरण	न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था
(क) असल	१ प्रतिशत
(ख) कमसल	२५ प्रतिशत
(ग) शंकास्पद	५० प्रतिशत
(घ) खराव	१०० प्रतिशत

तर, सुरक्षण गरिएका कर्जाहरूको हकमा यस उपबुँदामा उल्लेख गरिएको व्यवस्थाको पच्चीस प्रतिशत मात्र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गरे पुग्ने छ ।

टिप्पणी: असल कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई "सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (General Loan Loss Provision)" र अन्य कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई "विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Specific Loan Loss Provision)" को रूपमा लिइने छ ।

२.३ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एक वर्षभन्दा बढि समयको लागि कर्जा प्रवाह गर्दा किस्ताबन्दीमा भुक्तानी कायम हुने गरी प्रवाह गर्नुपर्ने छ । तर, एक वर्षभन्दा कम अवधिको लागि कर्जा प्रवाह गर्दा समेत किस्ताबन्दीमा भुक्तानी कायम हुने गरी प्रवाह गर्न सकिने छ । यसरी किस्ताबन्दीमा कर्जा प्रवाह गरिएको हकमा देहाय बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने छ ।

(क) किस्ता रकमले १ वर्षभन्दा कम अवधिले भाका नाघेको अवस्थामा त्यस्तो किस्ता रकमलाई मात्र खराव कर्जामा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने छ । तर, संस्थाले सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई नै खराव कर्जामा वर्गीकरण गर्न चाहेमा यो व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ख) किस्ता रकमले १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाका नाघेको अवस्थामा सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई नै खराव कर्जामा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने छ ।

२.४ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्दा एकाघर परिवारका सदस्यको नाममा भएको धितो बाहेक अन्य व्यक्ति/संस्थाको नाममा भएको धितोमा मात्र प्रवाहित कर्जालाई यस निर्देशन बमोजिम वर्गीकरण गरी असल, कमसल र शंकास्पद कर्जामा पर्ने भए सो वर्गमा तोकिएको प्रतिशतको अतिरिक्त बीस प्रतिशत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने छ ।

२.५ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले चाहेमा माथिल्लो वर्गको कर्जा सापटहरूलाई तल्लो वर्गमा वर्गीकरण गर्न कुनै बन्देज लगाइएको छैन । उदाहरणका लागि कमसल कर्जालाई शंकास्पद वा खराव कर्जामा र शंकास्पदलाई खराव कर्जामा वर्गीकरण गर्न पाइने छ ।

२.६ खराव कर्जा सम्बन्धी थप व्यवस्था

भाका नाघेको वा ननाघेको कुनै पनि कर्जामा देहायको कुनै कैफियत देखिएमा त्यस्तो कर्जा तथा सापटलाई खराव कर्जामा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :-

- (क) सुरक्षणको बजार मूल्यले कर्जाको सुरक्षण हुन नसक्ने भएमा,
(ख) ऋणी टाट पल्टेमा वा टाट पल्टेको घोषणा भएमा,
(ग) ऋणी हराएमा वा गायब भएमा,
(घ) परियोजना/व्यवसाय संचालन हुने अवस्था नरहेमा, परियोजना वा व्यवसाय सञ्चालनमा नभएमा,
(ङ) ऋणी कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा रहेको जानकारी भएको अवस्थामा,

२.७ कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई देहायको अवस्था बाहेक समायोजन गर्न पाइने छैन :-

- (क) कर्जा अपलेखन भएमा वा

- (ख) कर्जाको भुक्तानी किस्तावन्दी वा आंशिक रूपमा भएमा कर्जा वर्गीकरण अनुरूपको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्दा भुक्तानी भएको हदसम्मको कर्जा वापत गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई Write back गरी समायोजन गर्न सकिने ।

२.८ भुक्तानी तालिका सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्दा सो को साँवा ब्याज असुल हुने भुक्तानी तालिका ऋणीलाई उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ । कर्जा प्रवाह गरेको किस्ता असुली सम्बन्धी कार्यतालिका निर्माण गर्दा किसानले उत्पादन गर्ने बाली भित्र्याउने समय वा आय आर्जन हुने समय र कर्जाको किस्ता भुक्तानी गर्ने समय बीच सकेसम्म तालमेल मिल्ने किसिमले त्यस्तो कार्य तालिका निर्माण गर्नुपर्ने छ ।

- २.९ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले किस्तावन्दीमा चुक्ता हुने गरी कर्जा प्रवाह गर्दा ग्रेस अवधि दिने नदिने सम्बन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरी लागू गर्नुपर्ने छ ।

२.१० गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था र लिलाम बिक्री सम्बन्धमा

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सकार गरेको गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिमा सकार गरेकै मितिदेखि शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री भएको अवस्थामा तत्काल त्यस्तो सम्पत्तिका लागि खडा गरिएको नोक्सानी व्यवस्थाको आवश्यक हिसावमिलान गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले धितो सुरक्षणलाई गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको रूपमा सकार गर्दा तथा सकार गरेको गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्ने सम्बन्धमा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :
- (१) आफ्नो संस्थाको नाममा रहेको गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको लिलाम गर्नुपूर्व स्वतन्त्र मूल्यांकनकर्ताबाट मूल्यांकन गराउनु पर्नेछ । अधिक/न्यून मूल्यांकन गराउन पाइने छैन ।
 - (२) आर्थिक प्रशासन विनियमावलीमा धितो सुरक्षण/गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति लिलाम सम्बन्धमा पारदर्शी र स्पष्ट व्यवस्था गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित संरक्षण हुने गरी बिक्री गर्नु पर्नेछ ।
 - (३) यसरी गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरी लिंदा लिलाम हुन नसकेको सुरक्षण वापत राखिएको सम्पूर्ण सम्पत्तिलाई नै लिनु पर्नेछ, आंशिक रूपमा मात्र लिन पाइने छैन ।
 - (४) यसरी सकार गरी लिएको सम्पत्तिलाई यथासम्भव छिटो बिक्री गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आफ्नै प्रयोजनलाई आवश्यक भएमा सो को उपयोगका लागि संचालक समितिबाट स्वीकृत गराई यस बैकलाई समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
 - (५) गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको रूपमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सकार गरेको सम्पत्ति धितो सुरक्षण धनी (गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिमा आउनु अघिको धनी) लाई फिर्ता गर्दा गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति लेखांकन गर्दाको मूल्यमा नघटने गरी सम्बन्धित संस्था र सम्बन्धित सुरक्षण धनीबीचको आपसी वार्ताद्वारा सम्बन्धित सुरक्षण धनीलाई मात्र धितो/सुरक्षण फिर्ता गर्न भने यो निर्देशनले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

२.११ निक्षेप राख्न तथा कर्जाको कारोवार गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ बाहेक अन्य प्रचलित कानून बमोजिम निक्षेप परिचालन तथा कर्जाको कारोवार गरिरहेका संस्थाहरूमा निक्षेप राख्न तथा कर्जाको कारोवार गर्न पाइने छैन । तर, थोक कर्जा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हकमा भने उपरोक्त व्यवस्था लागू हुने छैन ।

२.१२ धितो फुकुवा सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफुले गरेको कर्जा लगानी बमोजिम असुल उपर गर्नु पर्ने सम्पूर्ण रकम असुल भई सकेपछि सुरक्षण वापत राखिएको धितो तत्काल फुकुवाको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

२.१३ कर्जा सापटको वर्गीकरण विवरण पठाउने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आर्थिक वर्षको आश्विन, पौष, चैत्र र आषाढ मसान्तमा कर्जा वर्गीकरण गरी संलग्न निर्देशन फा.नं. २.१ अनुसारको विवरणहरू त्रयमास समाप्त भएको एक महिनाभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । साथै, सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संलग्न निर्देशन फा.नं. २.२ बमोजिमको विवरणलाई अर्धवार्षिक रूपमा तयार गरी राख्नुपर्ने छ ।

३. कर्जा सापट लगानीका सीमा

३.१ थोक कर्जा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई देहाय बमोजिमको कर्जा सीमा कायम गरिएको छ ।

थोक कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एउटै ग्राहक, फर्म, कम्पनी, संस्था वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको समूहलाई प्रदान गरिने कर्जाको सीमा प्राथमिक पुँजीको बढीमा २५ प्रतिशत कायम गरिएको छ ।

यस प्रयोजनको लागि आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको समूहलाई देहायका अवस्थामा एउटै समूह मानिने छ ।संस्थाले एउटा ग्राहक वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको अभिलेख अर्धवार्षिक रुपमा तयार गरी एक महिनाभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ :-

- (क) कुनै संस्थाले अर्को संस्थाको पच्चीस प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर वा नियन्त्रण लिएको वा कायम भए त्यस्ता दुवै संस्थाहरू,
- (ख) एकै समूहका भनी आवद्ध रहेका फर्म, संस्था वा त्यस्ता समूहका सदस्यहरू,
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम एउटा ग्राहकले अर्को ग्राहक वा संस्थालाई जमानत दिएको भए त्यस्ता संस्थाहरू,
- (घ) एक आपसमा व्यक्तिगत जमानी दिई Cross Guarantee रहेको छ भने त्यस्तो जमानी दिने/लिने व्यक्तिहरू,
- (ङ) संस्था संचालन, नियन्त्रण वा व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष संलग्न व्यक्ति वा निजको एकाघरमा बसोबास गरी आएका वा छुट्टाभिन्न भएका पति वा पत्नी, छोरा, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनी आमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाइ, तथा दिदी, बहिनी ।

३.२ खुद्रा कर्जा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई देहाय बमोजिमको कर्जा सीमा कायम गरिएको छ ।

- (क) विपन्न तथा न्यून आय भएका व्यक्तिलाई सामुहिक जमानीमा लघु उद्यम वा व्यवसाय संचालन गर्न प्रति समूह सदस्य बढीमा एक लाख रुपैयासम्म लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने छ । विगत दुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका समूह सदस्यको हकमा यस्तो सीमा एक लाख पचास हजार रुपैया कायम गरिएको छ ।
- (ख) नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधि अन्तर्गत Solar Home Systems र/वा Bio-gas प्रयोजनको लागि प्रति परिवार बढीमा साठीहजार रुपैयासम्म लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने छ ।
- (ग) विपन्न तथा न्यून आय भएका व्यक्तिलाई स्वीकारयोग्य धितो लिई लघु उद्यम वा व्यवसाय संचालन गर्न प्रति समूह सदस्य बढीमा रु. तीन लाख रुपैयासम्म लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने छ । विगत दुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका समूह सदस्यको हकमा यस्तो सीमा चार लाख रुपैया कायम गरिएको छ ।
- (घ) समूहमा आवद्ध नभएका विपन्न तथा न्यून आय भएका व्यक्तिलाई पर्याप्त धितो लिई बढीमा रु. साठी हजार सम्मको लघुकर्जा प्रदान गर्न सकिने छ ।
- (ङ) धितो लिई प्रवाह गरिने सबै किसिमको कर्जा कुल कर्जाको बढीमा एक तिहाई भन्दा बढी हुन हुने छैन ।
- (च) एकाघर परिवारका कुनै सदस्यले लिएको लघुकर्जा उपयुक्त कारण सहित सोही एकाघर परिवारका अन्य सदस्यको नाममा हस्तान्तरण/परिवर्तन गर्न सकिने छ ।
- (छ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एउटा धितोका आधारमा एकभन्दा बढि व्यक्तिलाई कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन ।
- (ज) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले लघुकर्जा प्रवाह गर्दा समूहमा आवद्ध गराउने व्यवस्थालाई प्राथमिकता दिने गरी कार्यविधि तयार गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।

स्पष्टीकरण

यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "लघु उद्यम" भन्नाले दशजना भन्दा कम व्यक्ति काममा संलग्न भई संचालित हुने आयमूलक व्यवसाय सम्झनु पर्छ ।

३.३ राष्ट्रियस्तर बाहेकका अन्य लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्वीकृत भौगोलिक कार्यक्षेत्र बाहिर कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन ।

३.४ अधिकेन्द्रित जोखिम (Concentration Risk) न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था

यस बुँदामा उल्लेख गरिएको सीमा भन्दा बढी कर्जा प्रदान गरेमा त्यसबाट उत्पन्न हुने अधिकेन्द्रित जोखिम खाम्नको लागि सीमाभन्दा बढी प्रदान गरिएको कर्जाको शत प्रतिशत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) कायम गर्नु पर्नेछ।

४. लेखा नीति तथा वित्तीय विवरणहरूको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था

४.१ वित्तीय विवरण सम्बन्धी मार्गदर्शन

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले देहाय बमोजिमको मार्गदर्शनभित्र रही वित्तीय विवरणहरू तयार गर्नु पर्नेछ।

क. आर्थिक वर्षको परिभाषा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले श्रावण १ गतेदेखि आषाढ मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्षको रूपमा मान्नु पर्नेछ। तर संस्थापना भएको वर्षको लागि संस्थापना भएको मितिदेखि आषाढ मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष मान्नु पर्नेछ।

ख. नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको ढाँचालाई वैधानिक ढाँचा (Statutory Form) को रूपमा लिनु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो वासलात र नाफा-नोक्सान हिसाव, नगद प्रवाह विवरण र अन्य अनुसूची तथा विवरणहरू यस बैंकले तोकिएको ढाँचा र तरिका अनुसार तयार गर्नु पर्नेछ। यसप्रकार तयार गरिएको विवरण सालतमाम भएको ५ (पाँच) महिनाभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न गराउनु पर्नेछ।

ग. प्रचलित लेखा मापदण्डको अनुशरण गर्नु पर्ने

यस बैंकको निर्देशनमा तोकिएको अवस्थामा बाहेक वित्तीय विवरणहरू नेपाल लेखा मापदण्ड (NAS) अनुसार तयार गर्नु पर्नेछ। नेपाल लेखा मापदण्डले समावेश नगरेका क्षेत्रहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय लेखा मापदण्ड (IAS/IFRS) लाई आधारको रूपमा लिनु पर्नेछ।

घ. वित्तीय विवरणहरू प्रकाशन गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कानुनी व्यवस्था र तोकिएको अवधिभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न भइसकेपछि संलग्न निर्देशन फा.नं. ४.१ बमोजिमको वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाव र नगद प्रवाह विवरणका साथै यी वित्तीय विवरणहरूसँग सम्बन्धित सबै अनुसूचीहरू तथा विवरणहरू वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिकामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ। साथै, सर्वसाधारणको जानकारीको लागि वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाव, नगद प्रवाह विवरण र यस निर्देशनको पूँजीकोष तालिका (अनुसूची नं.४.२४/४.२४(क)) र प्रमुख सूचकाङ्क (अनुसूची नं. ४.२५) अनुसारको विवरण राष्ट्रियस्तरका संस्थाको हकमा राष्ट्रियस्तर र क्षेत्रीय वा जिल्लास्तरका संस्थाको हकमा क्षेत्रीय वा जिल्लास्तरका पत्रिकामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ। उपरोक्त विवरणहरू सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो सूचना पाटीमा मात्रै टाँस्न पनि सकिनेछ।

यस बैंकको निर्देशन बमोजिम यस बैंकको विभिन्न विभाग तथा कार्यालयहरूमा पेश गर्नु पर्ने विभिन्न तथ्याङ्क फारामहरू तथा प्रकाशन गर्नु पर्ने गरी तोकिएका विवरण सम्बन्धी अन्य कुनै पनि निर्देशनलाई यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन।

(१) लघुवित्त संस्थाहरूले सम्पूर्ण शाखाहरूको समेत कारोबार समावेश गरी वास्तविक एकीकृत वित्तीय विवरण लगायत प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरू (ःबवयच प्लिबलअष्वा क्षलमष्बवतयचक) को विवरण हरेक त्रयमासको महिना व्यतित भएको मितिले ३५ दिनभित्र राष्ट्रियस्तरका संस्थाको हकमा राष्ट्रियस्तर र क्षेत्रीयस्तरका संस्थाको हकमा क्षेत्रीय वा जिल्लास्तरका दैनिक पत्रिकामा अनिवार्य रूपमा प्रकाशित गरी सो को एक प्रति बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ। (संलग्न ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. ४.२)

(२) लघुवित्त संस्थाहरूले त्रैमासिक वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा अनिवार्य रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर मात्र प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(३) हरेक आर्थिक वर्षको अन्त्यमा सम्बन्धित संस्थाको अपरिष्कृत वित्तीय विवरण र लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणबीच देखिएको अन्तर सम्बन्धमा कारण खुलाई तालिकाकै रूपमा संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनको अलग्गै पानामा संलग्न ने.रा.बैंक अनुसूची ४.२९ को ढाँचामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ।

(४) लघुवित्त संस्थाहरूले वित्तीय विवरण प्रकाशित गर्दा उक्त अवधिको कर्मचारी बोनस, आयकर व्यवस्था लगायतका सम्पूर्ण खर्चहरूलाई समावेश गरेर मात्र प्रकाशित गर्नु पर्नेछ।

(५) लघुवित्त संस्थाहरूले सर्वसाधारणको जानकारीको लागि अपरिष्कृत वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा "सुपरिवेक्षण गर्ने निकाय तथा वाह्य लेखापरीक्षकले थप/घट गर्न निर्देशन दिएमा परिष्कृत वित्तीय विवरणमा फरक पर्न सक्नेछ" भन्ने व्यहोराको फुटनोट राखी प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(६) ऐन, नीति, नियम तथा निर्देशनमा स्पष्ट गरिएका विषयमा समेत बैंक व्यवस्थापनले समयमै समायोजन नगरी वित्तीय विवरणमा फरक परेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थालाई आवश्यक कारवाही गरिनेछ ।

ड. आन्तरिक प्रयोजनको निमित्त लेखा राख्ने

यस निर्देशनले सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको आन्तरिक प्रयोजनको निमित्त तयार गरिने अन्य लेखा विवरणहरूलाई बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

च. नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको ढाँचा र शीर्षकमा कुनै परिवर्तन गर्न नपाइने

वासलात तथा नाफा-नोक्सान हिसाबको साथै अनुसूचीहरूमा तोकिएको कुनै शीर्षक अन्तरगत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैंकले तोकेको ढाँचामा कुनै परिवर्तन गर्न पाइने छैन । तर, अनुसूचीहरूमा उल्लेख भएको “अन्य” शीर्षकभित्र रहने गरी आवश्यकतानुसार अरु शीर्षकहरू समावेश गर्न सकिनेछ ।

छ. वित्तीय विवरणहरू पेश गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो वार्षिक हिसाबको आधारमा तयार पारेको वित्तीय विवरण बाह्य लेखापरीक्षकबाट प्रारम्भिक लेखापरीक्षण कार्य समाप्त भएपछि उक्त प्रारम्भिक प्रतिवेदन, सो प्रतिवेदन उपर व्यवस्थापनको जवाफ तथा सोका आधारमा तयार पारिएको वित्तीय विवरणहरू (वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब, नगद प्रवाह विवरण तथा यस बैंकको निर्देशन अनुसारका सम्पूर्ण अनुसूचीहरू, कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको विवरण समेत) लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा स्वीकृतिका लागि पेश गर्नु पर्नेछ । यस बैंकबाट उक्त विवरणका आधारमा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण गरी कुनै संशोधन गर्नु पर्ने देखिएमा सोको समायोजन आर्थिक वर्षको वित्तीय विवरणमा समावेश गर्नु पर्ने गरिएको छ । यसरी समायोजित वित्तीय विवरणहरू, लेखापरीक्षकको अन्तिम प्रतिवेदन तथा लंगफर्म अडिट रिपोर्ट (Long Form Audit Report, LFAR) तोकिएको अवधिभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न गराई १५ दिनभित्रमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागहरूमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वार्षिक साधारण सभामा स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने प्रयोजनार्थ तयार गरेको वार्षिक हिसाब (Annual Accounts) यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षणको सहमति लिएर मात्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

४.२ प्रमुख लेखा नीतिहरू

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले अपनाउनु पर्ने लेखा नीतिहरूको सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ :

क. लेखा नीति प्रकाशित गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा नीति सामान्य लेखा सिद्धान्त र बैंकिङ्ग व्यवसायमा प्रचलित लेखा नीति तथा नेपाल लेखा मापदण्ड (NAS) तथा अन्तरराष्ट्रिय मापदण्डलाई समेत आधार मानी तयार गरिएको हुनु पर्नेछ । वित्तीय विवरणहरू तयार गर्ने सिलसिलामा व्यवस्थापनले अपनाएका प्रमुख लेखा नीतिहरूलाई अनुसूची ४.२६ मा समावेश गरी वार्षिक प्रतिवेदनमा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

ख. लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउन तोकिएका शीर्षकहरूको संक्षिप्त व्याख्या

१. ह्रासकट्टा नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सामान्यतः स्वीकार्य लेखा सिद्धान्त (Generally Accepted Accounting Principles) बमोजिमको कुनै पनि ह्रासकट्टा नीति अपनाउन सक्नेछ । तर, जुन नीति अपनाइएको हो, त्यसबारे लेखा नीतिमा स्पष्ट जानकारी दिनु पर्नेछ । प्रचलित कानूनको अधिनमा रही ह्रासकट्टा दर कायम गर्ने अधिकार सम्बन्धित संस्थाको व्यवस्थापनमा रहनेछ ।

२. आयकर व्यवस्था नीति

नाफा-नोक्सान हिसाबमा लेखिएको खर्चहरूमध्ये कुनै कुनै खर्च रकमहरू आयकर ऐन तथा नियमावली अनुसार आंशिक वा पूरै रूपमा छुट नपाउने हुनसक्ने, साथै कुनै आयमा आयकर छुट दिइएको हुन सक्ने आदि कारणले गर्दा नाफा-नोक्सान हिसाबले देखाएको खुद मुनाफा र कर योग्य मुनाफा (Taxable Profit) मा फरक पर्न सक्दछ । तसर्थ, आयकर मूल्याङ्कनको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाले खुद मुनाफामा आयकर ऐन र सो ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिम खर्च, आम्दानीमा आवश्यक थपघट गरी अलग्गै कर योग्य आम्दानी निर्धारण गर्नु पर्नेछ । सोही अनुसार हुने रकमको आयकर व्यवस्था गर्ने नीति लिई लेखा नीति अन्तर्गत जानकारी दिनु पर्नेछ ।

३. लगानी सम्बन्धी नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लगानी सम्बन्धी निर्देशन बमोजिम लगानी मुल्यांकन नीति अपनाउनु पर्नेछ ।

४ सटही घटबढ समायोजन नीति

विदेशी मुद्रासँग सम्बन्धित सम्पत्ति, दायित्व तथा सटही घटबढ आम्दानी तथा खर्चहरूको लेखाङ्कन गर्ने तरिकालाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउनु पर्नेछ । विदेशी मुद्रा कारोबारबाट हुने आम्दानीमध्ये खरिद विक्रीबाट हुने नाफा/नोक्सान (Trading Profit/Loss) र विदेशी मुद्राको पुनरमूल्याङ्कनबाट हुने नाफा/नोक्सान (Revaluation Gain/Loss) को स्पष्ट देखिने गरी छुट्टाछुट्टै लेखा राख्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विदेशी विनिमय दरमा हुने परिवर्तनको आधारमा कम्तीमा प्रत्येक मसान्तमा “सटही घटबढ हिसाव” लाई समायोजन गर्नु पर्नेछ र प्रत्येक सालतमाममा समायोजित खुद पुनरमूल्याङ्कन नाफा-नोक्सानको यकिन गर्नु पर्नेछ । सालतमाममा पुनरमूल्याङ्कन नोक्सान भएमा नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ । यदि समायोजित खुद पुनरमूल्याङ्कन रकम नाफा भएमा सोलाई नाफा नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाई उक्त नाफाको कम्तीमा २५ प्रतिशत रकम नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाव मार्फत् सटही घटबढ कोष हिसावमा विनियोजित गर्नु पर्नेछ ।

५ गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको लेखाङ्कन नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै कर्जा असुली नभएमा सुरक्षणमा रहेको धितो वेचविखन गरी बाँकी साँवा र ब्याज उठाउन सक्नेछ । संस्थाले कर्जा असुल गर्ने सिलसिलामा धितो लिलामी गर्दा लिलाम विक्री नभएमा आफैले सकार गर्न सक्नेछ । सकार गर्दा धितोको प्रचलित बजार मूल्य वा धितो सकार गर्न अधिल्लो दिन सम्मको सम्पूर्ण लेना रकम मध्ये जुन कम हुन्छ सोही मूल्यमा मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ । यदि धितोको बजार मूल्य कर्जाको लेना रकम भन्दा कम भएमा कम भएजति रकम सोही आर्थिक वर्षमा नाफा/नोक्सान हिसावमा खर्च लेखी सोही व्यहोरा लेखा नीतिमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

तर, यसरी मूल्याङ्कन गर्दा त्यस्तो गैर बैकिङ्ग संपत्ति वापतको रकम सम्पूर्ण रुपमा हिसाव मिलान नभएसम्म लेना रकममध्येको ब्याज रकमलाई नाफा/नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाउन पाइने छैन र त्यस्तो रकमलाई गैर बैकिङ्ग संपत्ति वापतको नोक्सानी व्यवस्थामा सार्नु पर्नेछ ।

६ पूँजीकृत नगरिने सम्पत्तिहरू सम्बन्धी लेखाङ्कन नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनले कुनै निश्चित मोलसम्म पर्ने उपकरण, सामानहरू पूँजीकृत नगर्ने नीति लिएको छ भने सो कुरा लेखा नीति अन्तर्गत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

७ आम्दानी/खर्च लेखाङ्कन गर्ने नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै पनि आय/खर्चलाई सामान्यतया प्रोदभावी आधार (Accrual Basis) मा आय/खर्च जनाउनुपर्ने छ । तर कर्जा/सापटको ब्याज आम्दानी जनाउने सम्बन्धमा नगद प्राप्तीको आधारमा मात्र जनाउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । यसरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आम्दानी/खर्च जनाउने सम्बन्धमा लिएको नीतिलाई आफ्नो लेखा नीतिमा स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ ।

८ सम्भावित कर्जा नोक्सानी व्यवस्था तथा असुली हुन नसक्ने कर्जाहरूको अपलेखन नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकको निर्देशन अनुसार सम्भावित कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम राख्नुपर्ने हुँदा सोही व्यहोरा लेखा नीतिमा खुलाउनु पर्नेछ । साथै असुल हुन नसक्ने कर्जाहरूको यस बैंकले दिएको निर्देशनको अधिनमा रही अपलेखन गर्ने र लघुवित्त वित्तीय संस्थाद्वारा अख्तियार गरेको नीति समेत लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउनु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा अपलेखन विनियमको आधारमा रही अपलेखन नीति तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

९ कर्जाको साँवा तथा ब्याज असुल गर्ने व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सम्बन्धित ऋणीबाट रकम असुलउपर गर्दा त्यस्तो असुल रकम मध्येबाट सर्वप्रथम असुल उपर गर्नुपर्ने ब्याज रकम सम्पूर्ण रुपमा असुलउपर भएपछिको अवस्थामा मात्र बाँकी रकम साँवामा आवश्यक हिसाव मिलान गर्न सक्नेछ ।

तर खराब कर्जाहरूको सन्दर्भमा उपरोक्त व्यवस्था लागू हुने छैन ।

१० अन्य नीतिहरू

उपर्युक्त प्रमुख लेखा नीतिहरू बाहेक वासलात र नाफा-नोक्सान हिसावलाई बुझ्न र विश्लेषण गर्न सघाउ पुग्नेगरी अन्य कुनै लेखा नीतिको जानकारी दिन आवश्यक देखिएमा सो व्यहोरा समेत लेखा नीतिमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

४.३ लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरू

यस अन्तर्गत कम्तीमा निम्न विषयहरू समावेश गरी अनुसूची ४.२७ मा वार्षिक लेखा विवरणहरूसँग प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

१. वर्षभरिमा प्रवाह भएको कर्जा सापट, असुली भएको र मिनाहा गरिएको साँवा तथा ब्याजको विवरण ।

२. निक्षेप दायित्व अन्तर्गत प्रत्येक शीर्षकमा वर्षभरिमा परिवर्तन (प्राप्ती, भुक्तानी तथा बाँकी) भएको रकम ।
३. निक्षेप र कर्जाको भारित औषत ब्याज दरको अन्तर (Weighted Average Interest Rate Spread) ।
४. अपलेखन हुन बाँकी खर्चको विवरण ।
५. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सम्पत्ति र दायित्वसँग सम्बन्धित कारोबार र वासलात बाहिरको कारोबार कुनै एक व्यक्ति, परिवार वा संस्थामा तोकिएको सीमाभन्दा बढी अधिकेन्द्रित भएको विवरण ।
६. तरलता सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्न लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो दायित्व तथा सम्पत्तिलाई भुक्तानी अवधि (Maturity Period) को आधारमा विभिन्न समय अन्तरालमा वर्गीकरण गर्नु पर्ने सम्बन्धमा यस बैंकले दिएको निर्देशन अनुरूप सम्पत्ति र दायित्वको वर्गीकरण गरिएको विवरण ।
७. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सुरक्षणका रूपमा आफ्नो सम्पत्ति धितो राखी रकम लिएको छ भने सोको विवरण ।
८. गैर बैकिंग सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण (गत वर्षको, यस वर्ष स्वीकार/विक्री र खुद बाँकी रकम) ।
९. चुक्ता पूँजीमध्ये अग्रिम भुक्तानी प्राप्त (Paid in Advance), भुक्तानी प्राप्त हुन बाँकी (Calls in Arrears) र जफत गरिएका तर पुनः निष्काशन नगरिसकेका (Forfeited But Not issued) शेयरहरू रहेको छ भने सोको विवरण ।
१०. लिजहोल्ड सम्पत्तिमा गत वर्षसम्म र यस वर्ष अपलेखन (Amortization) गरिएको रकमको विवरण ।
११. वित्तीय विवरणहरूलाई बुझ्न र विश्लेषण गर्न सघाउ पुग्ने जानकारी दिन आवश्यक देखिएका अन्य विवरण ।
१२. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको एजेन्सी मौज्जात भए अवधि अनुसारको (१ वर्ष, १-३ वर्ष, ३ वर्षभन्दा बढी) हिसाब मिलान हुन बाँकी रकमको विवरण ।

५. जोखिम वर्गीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

- ५.१ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कारोबारसँग सम्बन्धित जोखिमलाई अनुगमन गर्ने प्रयोजनको लागि जोखिमलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :-
 - (क) तरलता सम्बन्धी जोखिम ।
 - (ख) ब्याजदर सम्बन्धी जोखिम ।
 - (ग) कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी जोखिम ।
- ५.२ यस प्रयोजनको निमित्त संलग्न निर्देशन फा.नं. ५.१ बमोजिमको तरलता विवरण (Liquidity Profile) त्रैमासिक रूपमा तयार गरी त्रयमास (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) समाप्त भएको पन्ध्र दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
- ५.३ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ब्याजदर जोखिमलाई व्यवस्थित तथा न्यूनीकरण गर्न संलग्न निर्देशन फा.नं.५.२ बमोजिमको विवरण त्रैमासिक (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) रूपमा तयार गरी त्रयमास समाप्त भएको पन्ध्र दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ५.४ यस बैंकबाट जारी गरिएको “कर्जा सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी व्यवस्था” र “कर्जा सीमा सम्बन्धी व्यवस्था तथा लगानी सम्बन्धी व्यवस्थालाई नै कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्ने आधारको रूपमा लिनु पर्नेछ ।

६. संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

६.१ सञ्चालकले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालकले न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरण कायम गर्नु पर्ने
- (क) सञ्चालकले यस बैंकले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्ने बचनबद्धतापत्रमा हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) कुनै व्यक्ति सञ्चालकमा नियुक्त भएपछि कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा पहिले आफ्नो संस्थासंग वित्तीय स्वार्थ भए नभएको कुरा सञ्चालक समितिलाई लिखित रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (ग) सञ्चालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनको दैनिक कामकारवाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन ।
- (घ) सञ्चालकले आफ्नो अधिकार क्षेत्र नाघी गरेको कामकारवाहीप्रति सञ्चालक स्वयं जवाफदेही हुनु पर्नेछ । त्यस्तो अवस्थामा संस्था उत्तरदायी हुनु पर्ने छैन ।
- (ङ) *कुनै पनि फर्म तथा कम्पनी कालो सूचीमा परेको भए कालो सूचीमा रहेको अवधि र कालोसूचीबाट हटेको तीन वर्षसम्म त्यस्तो फर्म तथा कम्पनीहरूको तर्फबाट सञ्चालक मनोनयन/नियुक्तिको लागि योग्य हुने छैन ।*
- (२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरितका गतिविधिमा संलग्न हुन नहुने
- (क) सञ्चालक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संस्थाको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुँदैन ।
- (ख) सञ्चालक निजको वित्तीय स्वार्थ रहेको ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनु हुँदैन । कुनै ग्राहकसँग त्यस्तो सञ्चालकको कुनै पनि किसिमले स्वामित्व, साभेदार वा जमानतकर्ता भई ऋण लिने वा दिने विषयमा वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निज सञ्चालक पदमा बहाल रहन योग्य मानिने छैन ।
- (ग) सञ्चालक समितिले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रूपमा निष्काशन गरिएका शेयर/ऋणपत्रहरूको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।
- (घ) कार्यकारी प्रमुखले आफू आवद्ध भएको लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवसायमा संलग्न हुनुको अतिरिक्त यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनैपनि संस्थासँग सम्बन्धित व्यवसाय सञ्चालन गरेमा पनि त्यसलाई संस्थाको हित विपरितको गतिविधिको रूपमा लिइने छ ।
- (ङ) सञ्चालकको एकाघर परिवारका सदस्यले धितोपत्र व्यवसायी (दलाल, बजार निर्माता आदि) को रूपमा स्थापित संगठित संस्थाको दश प्रतिशतभन्दा बढी स्वामित्व ग्रहण गरी धितोपत्र कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन ।
- (च) सञ्चालक वा १ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएका शेयरधनी वा निजको परिवारको स्वामित्वमा रहेको/वित्तीय स्वार्थ रहेको फर्म, कम्पनीसंग घर भाडा लिई कारोबार गर्न पाइने छैन ।
- (३) आंशिक रूपमा काम गर्न नहुने
- लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कार्यकारी प्रमुखले आफू कार्यरत संस्था बाहेक यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रूपमा काम गर्नु हुँदैन । तर, यस दफाले सञ्चालक समितिको पूर्व स्वीकृति लिई लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरित नहुने गरी अन्य व्यवसायिक गतिविधिमा संलग्न हुन भने बन्देज लगाएको मानिने छैन । संस्थाको हितमा प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा मात्र लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निजलाई त्यस्तो स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (४) एकभन्दा बढी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक हुन नपाइने
- एउटा लघुवित्त वित्तीय संस्थामा सञ्चालक रहेको व्यक्ति एकैपटक अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्था तथा सहकारी ऐन, २०४८ अन्तर्गत संचालित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था समेतको सञ्चालक हुन पाइने छैन ।
- तर, देहाय अनुसार हुन यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (क) नेपाल सरकारको लगानी भएका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी गरेको कारणले त्यस्तो इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक मनोनयन गर्नु पर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई आफ्नो कुनै सञ्चालक त्यस्तो अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालकमा मनोनयन हुन,

- (ख) नाफा कमाउने उद्देश्य नभएका सामाजिक सेवामा संलग्न संस्थाहरू जस्तै: धार्मिक, शैक्षिक, सांस्कृतिक, परोपकारी जस्ता संस्थाहरूको नियमको परिधिभित्र रही सञ्चालक हुन ।
- (५) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने
सञ्चालकले आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुन पाइने छैन । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालक र निजका परिवारले समेत निज बहाल रहेको लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा पारिवारिक सम्बन्धलाई जोड्न पाइने छैन । परिवारको विवरण खुलाई त्यस्ता परिवारले लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिने भएमा सो सम्बन्धी छलफल र निर्णयमा भाग लिन पाइने छैन । साथै, सामानहरूको खरिद विक्री गर्दा शेयर लगायत अन्य प्रत्याभूतिहरूको कारोबारमा प्राथमिकता पाउन वा दिनका लागि पदको उपयोग गर्न पाइने छैन ।
- (६) अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवं दुरुस्त राख्नु पर्ने
लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवं दुरुस्त रूपमा राखेको हुनु पर्नेछ । सञ्चालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आधिकारिक लेखा सम्बन्धी अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रूपमा थपघट गर्न पाइने छैन ।
- (७) गोपनीयता कायम राख्नु पर्ने
(क) सञ्चालकले ग्राहकको सूचना र कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । निज सञ्चालक पदबाट निवृत्त भइसके पछि पनि संस्थाले कुनै ग्राहकसँग गरेको गोप्य कार्य (लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लिखित स्वीकृति नभएकोमा), प्रतिलिपि अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसँग भएको अन्य कारोबारको विवरण आफ्नो वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
(ख) कुनै ग्राहकको व्यवसायिक वा वित्तीय सूचना ग्राहकको लिखित स्वीकृति लिएर अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई दिन सकिने छ ।
तर, प्रचलित कानूनको अधिनमा रही वित्तीय कारोबार सम्बन्धी विवरणहरू तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भंग भएको मानिने छैन ।
- (८) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नु पर्ने
सञ्चालकले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवं समानताको आधारमा व्यावसायिक व्यवहार गर्नु पर्नेछ ।
- (९) लिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्ने
लघुवित्त वित्तीय संस्थाले माथि लेखिए बमोजिमको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था स्वीकार गरी तथा आवश्यक देखेमा आफ्नो आन्तरिक कार्य प्रणालीको लागि थप आचरण सम्बन्धी व्यवस्था समेत तयार गरी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागलाई लिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (१०) विवरण पेश गर्नु पर्ने
सञ्चालकले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरू पालना गरे नगरेको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । कुनै सञ्चालकले उक्त आचरणहरूको पालना नगरेमा सो पालना नगरेको विवरण र निजमाथि गरिएको कारवाही यस बैंकका उपरोक्त विभागहरूमा तुरुन्त पठाउनु पर्नेछ ।
- (११) संचालक समितिको सदस्य समितिको बैठकमा नियमित रूपमा उपस्थिति हुनु पर्ने छ । मनासिव माफिकको कारण तथा पूर्व सूचना विना लगातार ३ पटकभन्दा बढी समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा त्यस्तो संचालकको पद स्वतः रिक्त भएको मानिने छ ।
- (१२) नेपाल सरकारबाट नियुक्त पाएका कुनै पनि ओहोदाका व्यक्ति वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएका संघ संस्था वा नेपाल सरकारको अनुदान प्राप्त विद्यालय वा शैक्षिक संस्था लगायतका सार्वजनिक संस्थानमा पूर्णकालिन रूपमा कार्यरत रहेका व्यक्ति/कर्मचारीहरू नेपाल सरकार वा सम्बन्धित संघ/संस्थाकोतर्फबाट प्रतिनिधित्व हुने देखि बाहेक अन्य कुनै किसिमले संचालक समितिमा निर्वाचित वा मनोनित हुन पाइने छैन ।
“तर हाल कायम रहेका संचालकहरूको हकमा आफ्नो पदावधि पूरा गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन । यसैगरी विश्व विद्यालय वा सो अन्तर्गतका क्याम्पसहरूमा प्राध्यापन पेशामा संलग्न व्यक्तिलाई संस्थाको संचालकको रूपमा नियुक्त हुन यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।”
- (१३) संस्थापक/संस्थापक समूहको शेयर धारण गरेका शेयरधनीले संस्थापक समूह बाहेक अन्य समूहबाट

संचालकमा उम्मेद्वारी दिन पाउने छैन ।

६.२ सञ्चालक/सञ्चालक समितिको कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालकहरूले आफ्ना शेयरधनीहरूको हित मात्र नहेरी निक्षेपकर्ता लगायतका सरोकारवाला (Stakeholder) हरुको हित संरक्षण गर्नसक्ने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्था संचालनमा क्रियाशील हुनु पर्नेछ ।
- (ख) संस्थालाई दक्ष, विवेकपूर्ण एवं व्यावसायिक रूपमा संचालन गर्न उपयुक्त किसिमको कर्मचारी प्रशासन विनियमावली तयार गरी योग्य तथा सक्षम उच्च पदाधिकारीहरूको छनौट तथा नियुक्ति गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट नियमित रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ । आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य Outsource गर्ने भएमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो एक जना अधिकृतलाई सम्पर्क अधिकृतको जिम्मेवारी तोक्नु पर्ने छ । आन्तरिक लेखापरीक्षकले कम्तिमा त्रैमासिक रूपमा आफ्नो प्रतिवेदन सिधै लेखापरीक्षण समिति समक्ष पेश गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । उक्त प्रतिवेदनमा देहायका विषयहरू समेत समावेश भएको हुनु पर्नेछः-
- (अ) आन्तरिक लेखापरीक्षणमा संलग्न जनशक्तिको विवरण ।
- (आ) सो कार्य सम्पन्न गर्न लागेको कार्य दिन ।
- (घ) कुनै एउटा संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साभेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन पाउने छैन । त्यसैगरी कुनै एउटा संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साभेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन नपाउने व्यवस्था समितिले मिलाउनु पर्नेछ ।
- (ङ) संस्था सर्वसाधारणको रकम परिचालन गर्ने संस्था भएको हुँदा सञ्चालकहरूले संस्थाको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्य वढी विवेकपूर्ण र सक्षम तरीकाले गर्नु पर्नेछ ।
- (च) संस्थाका कर्मचारीहरूलाई अख्तियार प्रत्यायोजन गरे पनि निजहरूको क्रियाकलापको अन्तिम दायित्व सञ्चालकहरूले नै बहन गर्नु पर्ने हुँदा सञ्चालक समितिको बैठकमा कर्मचारीहरू माथि गरिएका सुपरिवेक्षण तथा कारवाइ सम्बन्धी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- (छ) संस्थाको लगानी तथा कर्जा नीति, सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन, बजेटिङ्ग, योजना र अन्य आवश्यक विषयमा लिखित नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कर्मचारीहरूलाई पालन गर्न लगाउनु पर्नेछ ।
- (ज) सञ्चालकहरूले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अवस्था एवं गतिविधि र व्यवस्थापनले अख्तियार गरेका नीति सम्बन्धमा नियमित रूपमा जानकारी लिई आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक उपाय अपनाउनु पर्नेछ ।
- (झ) सञ्चालक समितिको बैठक प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए अनुसार बस्नु पर्नेछ ।
- (ञ) प्रचलित कानून र यस बैंकबाट जारी भएका नीति निर्देशन तथा नियमनको परिपालना नभएमा सञ्चालकहरू आफ्नो पदबाट बर्खास्त समेत हुनसक्ने हुनाले त्यस्ता कानून, नीति निर्देशन तथा नियमन विषयमा सञ्चालकहरू पूर्ण जानकारी हुनुका साथै लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट त्यस्ता कानून, नीति निर्देशन तथा नियमन पालना भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- (ट) संस्थाका सञ्चालकहरूले निक्षेपकर्ताको हकहित विपरित कार्य गरेमा वा यस बैंकले माग गरेका कागजातहरू उपलब्ध नगराएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम त्यस्ता सञ्चालक तथा पदाधिकारीलाई लगाइएको जरिवाना व्यक्तिगत रूपमा तिर्नु पर्नेछ । यसरी व्यक्तिगत रूपमा तिरेको जरिवाना रकमलाई सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो हिसावमा खर्च लेखी भुक्तानी दिन पाउने छैन ।
- (ठ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका व्यवसायिक संचालक वा निजको परिवारले सम्बन्धित संस्थाको संस्थापक शेयर धारण गर्न हुँदैन ।
- (ड) प्रचलित कानूनले तोकेको अवस्थामा बाहेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाका गैर कार्यकारी संचालक तथा अन्य संचालकहरूले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको अनुपस्थितिमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको हैसियतले दैनिक कार्यसंचालन गर्न पाइने छैन । साथै, गैर कार्यकारी अध्यक्ष तथा संचालकहरूले आफ्नो संस्थाको लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी कुनै पनि पत्राचार गर्न पाइने छैन । तर गैर कार्यकारी अध्यक्षलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २४ को उपदफा (६) बमोजिम संचालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनको दैनिक काम कारवाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन भन्ने व्यवस्थाको अधिनमा रही दैनिक कार्यसंचालनसंग सम्बन्धित बाहेकका विषयमा लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी पत्राचार गर्न भने यस व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन ।

- (ढ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो सञ्चालक समितिको बैठकमा सञ्चालक बाहेकका सदस्यहरूलाई आमन्त्रण गरी सञ्चालक सरह बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा प्रदान गर्न पाउने छैन । तर लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले आवश्यकता महशुस गरेमा खासखास विषयमा ठोस राय/ परामर्शका लागि वित्तीय स्वार्थ नभएको विज्ञ व्यक्तिलाई सञ्चालक समितिको बैठकमा आमन्त्रण गरी आवश्यक राय/परामर्श प्राप्त गरी सो वापत पारिश्रमिक प्रदान गर्न भने यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (प्रष्टीकरण : यस प्रयोजनका लागि सञ्चालक बाहेक अन्य पदाधिकारीले सञ्चालक संयोजक वा सदस्य रहने समिति/उपसमितिमा बैठक भत्ता लिन पाउने छैनन् । तर, सचिवालय सम्बन्धी काम गर्ने अन्य पदाधिकारीलाई समितिले तोकि छुट्टै भत्ता दिन सकिने छ ।)*
- (ण) लघुवित्त वित्तीय संस्थामा निर्वाचित/मनोनयन भएको प्रत्येक सञ्चालकले आफू निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले बढीमा पैतीस दिनभित्र पद तथा गोपनियताको शपथ लिइ सक्नु पर्नेछ । अन्यथा, उक्त सञ्चालकको निर्वाचन/ मनोनयन स्वतः खारेज हुनेछ ।
- (त) कार्यकारी प्रमुखको सेवा सुविधाको निर्धारण तोकिएको मार्गदर्शन अनुसार गर्नु पर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ८४ मा भएको व्यवस्था समेतको आधारमा व्यवस्थापन खर्च एवं कार्यकारी प्रमुखको तलव, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरू निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा यस बैंकद्वारा जारी मार्गदर्शनमा उल्लेखित मापदण्ड अनुसार गर्नु पर्ने छ ।

६.३ कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले प्रचलित कानून तथा संस्थाको प्रबन्धपत्र र नियमावलीको अधीनमा रही कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्नु पर्नेछ । यसरी कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्दा संस्थागत सुशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण एवं सन्तुलनको दृष्टिकोणले सञ्चालक समितिको अध्यक्षलाई कार्यकारी प्रमुखको रूपमा नियुक्त गर्न उपयुक्त हुने छैन ।
- (२) कार्यकारी प्रमुखको रूपमा नियुक्त हुने व्यक्तिमा प्रचलित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी कानूनमा उल्लिखित योग्यता तथा अनुभवका अतिरिक्त देहायका थप योग्यता, अनुभव तथा गुणहरू उल्लिखित हुनु पर्नेछ ।
- (क) लघुवित्त कारोबारको लागि आवश्यक पर्ने व्यवसायिक अनुभव,
- (ख) संस्थाको दैनिक कार्य सम्पादनमा आन्तरिक नियन्त्रण र प्रचलित कानूनको परिपालना गर्ने गराउने सक्षमता,
- (ग) बैंकिङ्ग वा वित्तीय व्यवसायको उच्च तहमा कार्य गरेको,
- (घ) टाट नपल्टेको वा बेइमानी वा जालसाजीको आरोपमा सजाय नपाएको,
- (ङ) आफ्नो पूर्व कारोबारमा यस बैंकबाट निलम्बन नगरिएको वा यस बैंकबाट भएको अनुसन्धानमा शंकास्पद कारोबारमा संलग्न भनी किटान नगरिएको वा त्यस्तो निलम्बनबाट फुकुवा भएको पाँच वर्ष पुगेको वा त्यस्तो शंकास्पद कारोबारको संलग्नताबाट सफाइ पाएको,
- (च) कालोसूचीमा समावेश नभएको वा त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा भएको तिन वर्ष पुगेको ।
- (३) संस्थाले कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्दा र सञ्चालक समितिमा हेरफेर हुँदा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागलाई तुरुन्त जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (४) कार्यकारी प्रमुख सात दिनभन्दा बढी समय विदामा बसेमा, देश बाहिर गएमा वा आफ्नो ओहोदाको कार्य गर्न नसक्ने भएमा निजको स्थानमा काम गर्ने व्यक्तिको नाम यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागलाई पूर्व जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (५) संस्थाको कार्यसञ्चालन, कारोबार, व्यावसायिक योजना तथा मुनाफास्थिति समेतलाई दृष्टिगत गरी कार्यकारी प्रमुख, अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको तलव तथा सुविधा निर्धारण गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कार्यकारी प्रमुखलाई प्रदान गरिने तलव, भत्ता, बोनस तथा अन्य सुविधा सम्बन्धी विवरण र सो सम्बन्धमा भएको कुनै पनि परिवर्तनको विवरण यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागलाई आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (६) सञ्चालकलाई बैठकमा उपस्थित भए वापत पाउने बैठक भत्ता लगायतका सुविधा र संस्थाको काम गर्दाको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा नियमावलीमा स्पष्ट उल्लेख नगरी प्रदान गर्न पाइने छैन ।
- (७) एउटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कार्यकारी प्रमुखले अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा पदाधिकारीको रूपमा रही कार्य गर्न पाउने छैन ।

- (८) संस्थाको चुक्ता पूँजीको एक प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर धारण गर्ने शेयरधनी सो संस्थाको सञ्चालक तथा कार्यकारी प्रमुखको पदमा बाहेक अन्य कुनै तहको पदमा नियुक्त हुन योग्य हुने छैन ।
- (९) जिल्लास्तरमा केन्द्रीय कार्यालय वा कर्पोरेट कार्यालय रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कार्यकारी प्रमुख कार्यालय कामको सिलसिलामा बाहेक सोही कार्यालयमा नियमित उपस्थित हुनु पर्ने छ ।

६.४ कर्मचारीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) कर्मचारीहरूले देहाय बमोजिमका न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरणको स्तर कायम गर्नु पर्नेछ :-
 - (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरूले यस बैकले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्ने बचनबद्धता सहित हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।
 - (ख) आफ्नो मातहतका कर्मचारीहरूलाई आचरणको विषयमा निर्देशन दिने र जानकारी लिने उत्तरदायित्व विभागीय प्रमुखहरूको हुनेछ । कर्मचारीले अनुशासन वा नियम उल्लंघन गरेमा त्यसको प्रतिवेदन सम्बन्धित विभागीय प्रमुखले कर्मचारी प्रशासन विभागलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र प्रशासन विभागले उक्त प्रतिवेदनको अभिलेख सुपरिवेक्षणको क्रममा यस बैकको सुपरिवेक्षण टोलीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (२) कर्मचारीहरूले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरितका देहायका गतिविधिमा संलग्न हुन पाइने छैन :
 - (क) कर्मचारीहरू प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
 - (ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्मचारी आफ्नो वित्तीय स्वार्थ रहेको ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
 - (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीको आफ्ना ग्राहकसँग शेयर स्वामित्व, साभेदार, ऋण लिने वा दिने आदि कुनै किसिमको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निजले आफ्ना निकटतम सुपरिवेक्षकलाई तत्कालै त्यस कुराको जानकारी दिनु पर्नेछ ।
तर, निकटतम सुपरिवेक्षकले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रूपमा निष्काशन गरिएका शेयर/ऋणपत्रहरूको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।
 - (घ) आफू कार्यरत रहेको लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अतिरिक्त अन्य कुनै पनि स्थानमा पूर्णकालीन रूपमा व्यवसाय संचालन गर्नु हुँदैन ।
- (३) आंशिक रूपमा काम गर्न स्वीकृति लिनु पर्ने
कर्मचारीले सो संस्था बाहेक अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रूपमा काम गर्नु वा अन्य व्यवसायिक गतिविधिमा संलग्न हुनुभन्दा पहिले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनबाट लिखित स्वीकृति लिनु पर्नेछ । आफ्नो संस्थाको हितमा प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा मात्र निजलाई आंशिक रूपमा काम गर्न लिखित स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (४) कर्मचारी संचालक हुन पाउने वा नपाउने सम्बन्धी व्यवस्था
लघुवित्त वित्तीय संस्था वा त्यस्तो संस्थाको अधिकांश स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको संस्थाको बहालवाला कर्मचारी कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक/सल्लाहकार हुन पाउने छैन ।
तर, देहाय बमोजिम हुन यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन :-
 - (क) प्रचलित कानून बमोजिम इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले स्थापना गरेको सहायक कम्पनीहरूको सञ्चालक हुन,
 - (ख) नेपाल सरकारको लगानी भएका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले अर्को कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी गरेको कारणले त्यस्तो इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक मनोनयन गर्नु पर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई आफ्नो कुनै संचालक त्यस्तो अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संचालकमा मनोनयन हुन, वा
 - (ग) नाफा कमाउने उद्देश्य नभएका सामाजिक सेवामा संलग्न संस्थाहरू जस्तै: धार्मिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक, परोपकारी जस्ता संस्थाहरूको नियमको परिधिभित्र रही सञ्चालक हुन ।
- (५) संरक्षकको हैसियतमा रहन नहुने
कर्मचारीहरूले ग्राहकको जमीन तथा जायजथा सम्बन्धी कारोबारमा प्रशासक वा संरक्षकको हैसियतले संलग्न हुनु हुँदैन । तर कथंकाचित्त यस्तो कार्यमा संलग्न हुनु परेमा कार्यकारी प्रमुखबाट त्यसको लिखित स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(६) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुनपाइने छैन । कर्मचारी वा निजका नातेदारले समेत निजहरु बहाल रहेको लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा पारिवारिक सम्बन्धको प्रभाव पार्न पाइने छैन । साथै, सामानहरुको खरिद विक्री गर्दा, शेयर लगायत अन्य प्रत्याभूति कारोबारमा प्राथमिकता पाउन वा दिनका लागि पदको उपयोग गर्न पाइने छैन ।

(७) सूचनाको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कारोबारको सिलसिलामा प्राप्त कुनै पनि सूचनाको दुरुपयोग गर्न तथा कुनै पनि सूचीकृत भएको कम्पनी वा सूचीकृत हुन बाँकी रहेको कम्पनीको धितोपत्र व्यवसायीको रूपमा कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन । निजहरुले कामको सिलसिलामा बाहेक आफू मातहतका कर्मचारीलाई समेत गोप्य राख्नु पर्ने सूचना तथा अभिलेखको जानकारी दिनु हुँदैन ।

(८) अभिलेख र कारोबारको प्रतिवेदन राख्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवं दुरुस्त हुनुपर्ने छ । कर्मचारीले अनाधिकृत रूपमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रूपमा थपघट गर्न पाइने छैन । यस्तो गरेमा नीज कर्मचारी प्रचलित कानून बमोजिम सजायको भागीदार हुनेछ ।

(९) गोपनीयता कायम राख्नु पर्ने

- (क) कर्मचारीले प्रचलित कानून बमोजिम ग्राहकको सूचना र ग्राहकसंग भएको कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । निज सेवाबाट निवृत्त भइसकेपछि पनि त्यस्तो कारोबारको गोपनीयता (प्रतिलिपि अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसंग भएको अन्य कारोबारको विवरण) आफ्नो वा अरु कसैको वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- (ख) कुनै ग्राहकको व्यवसायिक वा वित्तीय सूचना ग्राहकको लिखित स्वीकृति लिएर अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई दिन सकिने छ ।
तर, प्रचलित कानूनको अधिनमा रही बैकिङ्ग कारोबार सम्बन्धी विवरणहरु तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भङ्ग भएको मानिने छैन ।

(१०) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नु पर्ने

कर्मचारीहरुले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवं समानताको आधारमा व्यावसायिक कारोबार गर्नु पर्नेछ ।

(११) लिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले माथि लेखिए बमोजिमको कर्मचारीले आचरण सम्बन्धी व्यवस्था स्वीकार गरेको तथा आवश्यक देखेमा आफ्नो आन्तरिक कार्य प्रणालीको लागि थप आचरण सम्बन्धी व्यवस्था तयार गरी सो स्वीकार गरेको जानकारी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागलाई लिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(१२) आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना भए/नभएको जानकारी दिनु पर्ने

कर्मचारीले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरु अनिवार्य रूपमा पालना गरे नगरेको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । कुनै कर्मचारीले उक्त आचरणहरुको पालना नगरेमा सो सम्बन्धी विवरण र नीजमाथि गरिएको कारवाही बारेको जानकारी यस बैंकका उपरोक्त विभागमा तुरुन्त पठाउनु पर्नेछ ।

(१३) कर्मचारीलाई कर्जा प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्ना कर्मचारीलाई कर्मचारी विनियमावलीमा उल्लिखित सापटी/सुविधाका अतिरिक्त आफ्नै वा अन्य कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थामा राखिएको मुद्दति रसिद, सुनचाँदी तथा नेपाल सरकार/नेपाल राष्ट्र बैंकले जारी गरेको ऋणपत्र/बचतपत्रको धितोमा कर्जा प्रदान गर्न सक्नेछ ।

६.५ आन्तरिक समिति/उपसमिति सम्बन्धी व्यवस्था

(१) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १४ तथा दफा १५ मा भएको व्यवस्था अनुसार संचालक समितिले आफ्नो जवाफदेहीमा देहाय बमोजिम हुने गरी समिति/उपसमिति गठन गरी काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोक्नु पर्नेछ ।

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कामकारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न संचालक संयोजक वा सदस्य हुने गरी देहायका विषयसंग सम्बन्धित समिति वा उप-समिति मात्र गठन गर्न सक्नेछ ।

- लेखापरीक्षण
 - जोखिम व्यवस्थापन
 - कर्मचारी सेवा सुविधा
- (ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै खास प्रयोजनको लागि समय तोकी गैर कार्यकारी संचालकको संयोजकत्वमा उप-समिति गठन गर्न भने बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (ग) संचालक समितिका अध्यक्ष संचालक समिति बाहेक अन्य कुनै पनि आन्तरिक समिति वा उप-समितिमा समावेश हुन पाउने छैन ।
- (घ) खण्ड (क) बमोजिम गठन हुने समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गरिने विशेषज्ञ व्यक्ति सहित कमिमा ३ देखि बढीमा ५ जनासम्म सदस्य हुन सक्ने छन् ।
- (ङ) सम्बन्धित संस्थाले सबै संचालकहरूको योग्यता र अनुभव खुलेको Profile तयार गरी सोको आधारमा संचालकहरूलाई उपयुक्त समितिमा राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
- (च) उपरोक्त बमोजिम तीन वटा समिति कायम हुने गरी यस बैकबाट परिपत्र जारी हुनु भन्दा अगाडि विभिन्न विनियमावलीहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार संचालकहरूले प्रतिनिधित्व गर्ने गरी गठन भएका समितिलाई व्यवस्थापन अन्तर्गत गठन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।
- (छ) समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता संचालक समितिका सदस्यले पाउने बैठक भत्ता भन्दा बढी नहुने गरी तोक्नु पर्ने छ ।
- (ज) नायव कार्यकारी प्रमुख पदमा बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति प्रक्यावाट नियुक्ति गर्दा कार्यकारी प्रमुखको सिफारिसमा समितिले गर्नुपर्ने छ । नायव कार्यकारी प्रमुख भन्दा तल्लो तहका कर्मचारीको बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति गर्दा नायव कार्यकारी प्रमुखको संयोजकत्वमा गठित पदपूर्ति समितिको सिफारिसमा कार्यकारी प्रमुखले गर्नेछ ।
- (झ) एउटा समितिमा संयोजक रहेको संचालक अर्को समितिमा संयोजक हुन पाउने छैन ।
- (ञ) आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागका प्रमुख र कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन क्रमशः संचालक समितिले र लेखापरीक्षण समितिले गर्ने गराउने व्यवस्था गर्नु पर्ने ।

(२) लेखापरीक्षण समिति सम्बन्धी व्यवस्था

संचालक समितिले गैर कार्यकारी संचालकको मातहतमा एउटा लेखापरीक्षण समिति गठन गर्नु पर्नेछ । सो समितिको सदस्य-सचिव आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागको प्रमुख हुने छ । सो समितिले संस्थाको आर्थिक अवस्थाको समीक्षा, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम र लेखापरीक्षणको परिणाम सम्बन्धमा विस्तृत छलफल गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिनेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका आन्तरिक र बाह्य लेखापरीक्षकहरूले सो समितिमा सिधै पहुँच राख्न सक्नेछन् । निजहरूले पेश गर्ने प्रतिवेदन र यस समितिको प्रतिवेदन उपर लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालक समितिले विस्तृत छलफल गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थामा गठन हुने लेखापरीक्षण समितिमा कार्यकारी प्रमुखलाई सदस्यको रूपमा राख्न पाइने छैन तर आवश्यकता परेको अवस्थामा आमन्त्रित सदस्यको रूपमा बोलाउन बाधा पुगेको मानिने छैन ।

समितिको प्रमुख उत्तरदायित्व

- (क) प्रचलित कानून बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको समग्र वित्तीय अवस्था, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण योजना र आन्तरिक लेखापरीक्षणमा औल्याइएका विषयहरूमा आवधिक रूपमा समीक्षा गरी सो सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने कदम बारे व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिने र सो सम्बन्धी सुझाव संचालक समितिमा पेश गर्ने ।
- (ख) बाह्य लेखापरीक्षकले पेश गरेको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका बुँदा/कैफियतहरू उपर समीक्षा गरी सुधारात्मक कदम चाल्न व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिने ।
- (ग) नेपाल राष्ट्र बैकबाट निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गरी प्रतिवेदनमा औल्याइएका बुँदा/कैफियतहरूको कार्यान्वयन भए/नभएको सम्बन्धमा समीक्षा गर्ने तथा ती विषयहरूको अभिलेख गरी संचालक समितिलाई जानकारी गराउने ।
- (घ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको वार्षिक वित्तीय विवरणलाई सही र यथार्थ बनाउन व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्ने ।
- (ङ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कारोवारको हर-हिसाव सही र यथार्थ भएको सम्बन्धमा संचालक समितिलाई विश्वस्त तुल्याउनुको साथै सम्भावित दायित्व र कर्जा वर्गीकरण गरी सोको लागि राख्नु पर्ने व्यवस्था सम्बन्धमा नियमित रूपमा समीक्षा गर्ने ।
- (च) प्रचलित कानून तथा नेपाल राष्ट्र बैकबाट जारी गरिएका नियमन व्यवस्थाहरू पालना गरे/नगरेको सम्बन्धमा समितिले समीक्षा गर्नुका साथै सो सम्बन्धी व्यहोरा आफ्नो प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।

- (छ) आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी विस्तृत कार्य प्रणाली तयार गरी सोको आधारमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने ।
- (ज) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको काम कारवाहीमा नियमितता, मितव्ययिता, औचित्यता, प्रभावकारिता जस्ता कुराहरु अवलम्बन भए/नभएको वारे समीक्षा गरी संचालक समितिलाई आवश्यक सुझाव दिने ।
- (झ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको त्रैमासिक वित्तीय विवरणको समीक्षा गरी संचालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (ञ) कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १६५ मा उल्लेख भएका कार्यहरु गर्ने ।
- (३) संचालक समितिले कर्मचारी व्यवस्थापन र सेवा सुविधा समिति तथा जोखिम व्यवस्थापन समितिको कार्य विवरण यसै निर्देशनको क्रमशः अनुसूची - ६.१ र अनुसूची - ६.२ मा उल्लिखित कार्य विवरणलाई आधार मानी तोकिकदिनु पर्नेछ ।

६.६ आफ्ना सञ्चालक, शेयरधनी, कर्मचारी एवं निजसँग सम्बन्धित फर्मलाई कर्जा प्रदान गर्न बन्देज सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) देहायका अवस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालकलाई कर्जा सापटी/गैर कोषमा आधारित सुविधा प्रदान गर्न बन्देज गरिएको छ :-
 - (१) सञ्चालक र निजको एकाघर परिवारका सदस्यलाई,
 - (२) सञ्चालक वा निजको एकाघर परिवारका सदस्य व्यवस्थापक, साभेदार, एजेन्ट वा जमानतकर्ता भएको वा निजको प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
 - (३) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्यले दश प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको फर्म, कम्पनीलाई र संस्थालाई,
 - (४) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्य जमानत बसेको व्यक्ति, फर्म कम्पनीलाई वा संस्थालाई ।
- (ख) देहायका अवस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक, शेयरधनी तथा कर्मचारीलाई कर्जा तथा गैरकोषमा आधारित सुविधा प्रदान गर्न बन्देज गरिएको छ :-
 - (१) संस्थापक वा संस्थापक समूहका शेयरधनी वा विक्री भएको कुल शेयरको एक प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएका शेयरधनी तथा निजका परिवारका सदस्य र कर्मचारीलाई,

टिप्पणी: (अ) संस्थापक, एक प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर लिएका व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संस्था, कार्यकारी प्रमुख, बहालवाला लेखापरीक्षक तथा अधिकृतस्तरका कर्मचारी वा त्यस्ता व्यक्तिको परिवारका सदस्य वा संचालक मनोनित वा नियुक्ति गर्ने अधिकार पाएका फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई कर्जा वा सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन ।

(इ) विगतमा कुल जारी पुंजीको एक प्रतिशत भन्दा कम शेयर धारण गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक वा संस्थापक समूहका शेयरधनीलाई प्रदान भएको कर्जा तथा गैर कोषमा आधारित सुविधाको विस्तृत विवरण वार्षिक वित्तीय विवरणमा खुलाउनु पर्नेछ ।

 - (२) विक्री भएको शेयरको एक प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको शेयरधनी र लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारी साभेदार भएको वा जमानत बसेको वा अन्य किसिमको वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
 - (३) यस बैंकले निर्देशन दिएकोमा बाहेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाका शेयरधनी र कर्मचारीले दश प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिई मताधिकार लिएको फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
- (ग) कार्यकारी प्रमुख र लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरुलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्मचारी विनियमावली अनुसार सुविधायुक्त सापटी प्रदान गर्न यो निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन । उपरोक्त व्यवस्थाका अतिरिक्त सरकारको घोषित उद्देश्य पूरा गर्न स्थापना भएका विकासमूलक संस्था वा कम्पनीलाई कर्जा प्रदान गर्न यस बैंकले छुट दिन सक्नेछ ।
- (घ) यस बैंकबाट थोक कर्जा कारोबार मात्र गर्ने इजाजतपत्र पाएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थागत संस्थापक शेयरधनीहरुलाई सोही संस्थाबाट कर्जा प्रवाह गर्न छुट प्रदान गरिएको छ ।
यस्तो ऋणी संस्थाबाट थोक कर्जा कारोबार गर्ने संस्थाको संचालक समितिमा प्रतिनिधित्व भएको अवस्थामा समेत कर्जा प्रवाह गर्न बाधा पर्ने छैन ।

६.७ आचारसंहिता तथा सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

- १. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको समेत सुशासन कायम गर्ने कार्यमा भूमिका रहेको हुँदा सुशासन ऐनको भावना अनुसार आ-आफ्नो संस्थामा आचारसंहिता निर्माण गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।

२. आ-आफ्नो संस्थामा सुशासन इकाइ गठन गरी सुशासनको स्थितिबारे मासिक रूपमा अनुगमन गर्दै जानु पर्नेछ ।
३. यस बैंकको निरीक्षण प्रतिवेदनमा उठाइएका विषयहरूलाई तदारुकताका साथ कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

६.८ स्वघोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संचालकहरूले आफ्नो बारेमा यसैसाथ संलग्न स्वघोषणा (Self-Declaration) गरे/गराएको विवरण (अनुसूची ६.३) सहितको जानकारी तथा सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना संचालकहरूको सम्बन्धमा तयार गरेको दर्ता/लगत कितावको ढाँचा (अनुसूची ६.४) सहितको विवरण यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
 - (ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो संस्थाको संचालकले आफू वा आफ्नो परिवारका सदस्य तथा आफ्नो वा परिवारको स्वामित्वमा रहेको फर्म/कम्पनीको नाममा विभिन्न बैंक तथा संस्थाहरूबाट लिएको कर्जा सम्बन्धी स्वघोषणा विवरण वार्षिक रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ३५ दिनभित्र संचालक समितिमा पेश गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।
- ६.९ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो नियमावलीमा तोकिए बमोजिम संचालक समितिको अध्यक्ष, संचालक, वैकल्पिक संचालक बैठकमा उपस्थित भए बापत पाउने बैठक भत्ता, संचालक कार्यकारी भई कार्य गरेमा पारिश्रमिक समेत र टेलिफोन, मोबाइल तथा पत्रपत्रिका खर्च एवं संस्थाको काममा स्वदेश र विदेशमा भ्रमण गर्दा लाग्ने खर्च जस्ता अन्य सुविधा बाहेक गैरकार्यकारी अध्यक्ष तथा अन्य संचालकहरूले व्यक्तिगत फाइदा हुने आर्थिक र गैर आर्थिक कुनै पनि प्रकृतिका सुविधा लिन पाइने छैन । यसरी आर्थिक र गैर आर्थिक सुविधा लिएको खण्डमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २४ को उपदफा (१) को व्यवस्था उल्लंघन गरेको मानिनेछ । यसरी लिएको आर्थिक तथा गैर आर्थिक सुविधा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २१ को उपदफा (२) बमोजिम कसूर गरेको मानी असुलउपर गरिनेछ ।

६.१० इजाजतपत्रप्राप्त गर्ने क्रममा रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका प्रस्तावित संचालक/वा प्रवन्ध संचालकहरूले वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त नगरेसम्म कुनै पनि प्रकारको पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरू लिन पाइने छैन । प्रस्तावित संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूले प्रस्तावित संचालक समितिले निर्णय गरे बमोजिमको पारिश्रमिक लिन भने बाधापर्ने छैन । वित्तीय कारोबारको इजाजतपत्रप्राप्त गरी सकेका तर सर्वसाधारणमा सार्वजनिक शेर निष्काशन नगरेका संस्थाका संचालक, प्रवन्ध संचालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायतका अधिकारीहरूले प्राप्त गर्ने पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरू उक्त संस्थाको सर्वसाधारण शेरधनीको प्रतिनिधित्व भएको प्रथम साधारणसभा सम्पन्न नभएसम्म बृद्धि गर्न पाइने छैन ।

६.११ यस बैंकले प्रकाशित गर्ने गरेको व्यवसायिक विशेषज्ञ तथा लेखापरीक्षकको सूचीमा रहेका व्यक्ति तथा निज सहभागी हुने वा भएको साभेदारी फर्म, कम्पनी तथा संस्थाहरू समेतलाई विपक्षी बनाई अख्तियार प्राप्त निकायले मुद्दा दायर गरेमा स्वतः यस बैंकले प्रकाशित गर्ने सूचीबाट हटाइने छ । सफाई पाएको खण्डमा आधिकारिक पत्र प्राप्त भए पछि स्वतः सूचीमा समावेश गरिने छ । तर, मुद्दा दायर हुनुभन्दा अगाडि लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको साधारणसभाबाट लेखापरीक्षक नियुक्ति भएको हकमा भने काम सम्पन्न गर्न यस व्यवस्थाले कुनै बाधा पर्ने छैन ।

७. सुपरिवेक्षणीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था

- ७.१ निरीक्षण प्रतिवेदन उपरको प्रतिक्रिया स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले बढीमा तीस दिनभित्र लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले उक्त प्रतिवेदनमा उल्लिखित कैफियतहरूको सुधार तथा दिएका निर्देशनहरूको पालना गरी सो निरीक्षण प्रतिवेदनमा उठाइएका बुँदाहरूको सुधारको स्थिति सहितको प्रतिक्रिया यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । तोकिएको समयभित्र आवश्यक सुधार गरी प्रतिक्रिया पठाउन नसक्ने अवस्था भएमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस बैंकको स्वीकृति लिई प्राप्त भएको अवधिभित्र उक्त प्रतिवेदन यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ७.२ निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्ने निर्देशन प्राप्त भएमा चालु त्रैमासिक हिसावमा थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरी सोको जानकारी यस बैंकमा दिनु पर्नेछ ।
- ७.३ निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको तीस दिनभित्र संस्थाले तीन महिनाले भाका नाघेका कर्जाहरूको स्थिति सुधारने योजना बनाई यस बैंकका लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ । सो अवधिभित्र यस बैंकबाट निरीक्षण भई थप निर्देशन प्राप्त भएमा वर्गीकृत कर्जाहरूको रकम र वर्गीकरणमा आएको परिवर्तन समावेश भएको संशोधित योजना तिस दिनभित्र यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

- ७.४ निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको बढीमा पैतिस दिनभित्र लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पर्याप्त पुँजीकोष कायम राख्नको लागि अन्य कुराहरुको अतिरिक्त देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको लिखित पुँजी योजना यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ :-
- पर्याप्त पुँजीकोष कायम गर्नका लागि हाल र भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजीको विवरण,
 - वर्गीकृत तथा पुनःवर्गीकृत सम्पत्तिको विवरण,
 - सञ्चित नाफाको अनुमानित रकम
 - यस सम्बन्धी निर्देशनमा व्यवस्था भए अनुसार भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजी पूरा गर्न व्यवस्था गरिएको अतिरिक्त स्रोत र समय तालिका ।
- ७.५ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विद्यमान नीति, नियम तथा कानुनी प्रावधानको दायराभित्र कार्य सम्पादन गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा प्रभावकारीता ल्याउन सकिने गरी कार्यविधिको विकास गर्नु पर्नेछ । उक्त कार्यविधि अन्तर्गत कम्तिमा देहायका विषयहरु समावेश भएको हुनु पर्नेछ :-
- संस्थाको यथार्थ अवस्थाको चित्रण गर्ने तथा सम्पत्ति सुरक्षित हुने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन तथा लेखा नियन्त्रण प्रणालीको समीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि ।
 - तथ्याङ्कको विश्वसनियता जाँच गर्ने कार्यविधि ।
 - कर्जा प्रवाह, तरलता व्यवस्थापन, पुँजीकोषको पर्याप्तता, कर्मचारी, व्यवस्थापन सूचना प्रणालीका साथै लघु वित्तीय नियम कानुनहरुको पालना सम्बन्धी व्यवहार जाँचबुझ गर्ने कार्यविधि ।
 - सम्पत्तिको गुणस्तर समीक्षा कार्यविधि ।
 - वित्तीय जोखिम व्यवस्थापन (तरलता, सम्पत्ति/दायित्व) को समीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि
- ७.६ यस बैंकबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कारोवार र प्रगति विवरण सम्बन्धमा निरन्तर रूपमा अनुगमन गरिने छ । यस बैंकले सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको क्रियाकलाप, योजना, नीति तथा यस बैंकले दिएको निर्देशन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी दिएको सुझाव सम्बन्धित संस्थाले कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ । साथै यस बैंकले निर्देशन दिएको अवस्थामा अर्धवार्षिक प्रगति विवरण र निर्देशनको कार्यान्वयन स्थितिको प्रतिवेदन समेत तोकिएको अवधिभित्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

८. लगानी सम्बन्धी व्यवस्था

- ८.१ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सरकारी सुरक्षणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र तथा संगठित संस्थाहरुको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्ने नीति तथा कार्यविधि सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराएर मात्र लागू गर्नु पर्नेछ ।
- ८.२ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सर्वसाधारणमा शेयर विक्री गरी नेपाल धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भइसकेको संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा मात्र लगानी गर्नु पर्नेछ ।
- तर, लघुवित्त वित्तीय संस्थाले धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भईनसकेको कुनै संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गरेमा लगानी गरेको मितिले एक वर्षभित्र उक्त शेयर तथा डिबेञ्चर सूचीकृत नभएको खण्डमा लगानी भए बराबरको रकम लगानी समायोजन कोष खडा गरी सो कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो कोषमा रहेको रकम उक्त शेयर तथा डिबेञ्चर सूचीकृत नभएसम्म अन्य उपयोग गर्न पाइने छैन ।
- नयाँ खुलेका संगठित संस्थामा गरेको लगानीको हकमा त्यस्तो कम्पनी संचालनमा आएको मितिले २ वर्षभित्र वा लगानी गरेको २ वर्ष भित्रमा उक्त शेयर सूचीकृत नभएको खण्डमा लगानी भए बराबरको सम्पूर्ण रकम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।
- ८.३ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै एक संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा ठिक अधिल्लो त्रयमासमा कायम प्राथमिक पुँजीको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी र सबै संगठित संस्थाहरुको शेयर तथा डिबेञ्चरमा बढीमा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको तिस प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ । त्यसैगरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संगठित संस्थाहरुको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा लगानी हुने संस्थाको चुक्ता पुँजीको १० प्रतिशतसम्म मात्र लगानी गर्नु पर्नेछ । लगानी गर्दाको अवस्थामा तोकिएको सीमाभन्दा बढी लगानी गरेको पाइएमा यसरी बढी लगानी भएको रकम बराबर पुँजीकोष गणना गर्दा प्राथमिक पुँजीबाट घटाई पुँजीकोष कायम गरिनेछ ।
- ८.४ लघुवित्त वित्तीय संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चर कारोवारलाई निर्देशन फा.नं. ८.१, ८.२ र ८.३ बमोजिम प्रत्येक कम्पनीको अलग् अलग् छुट्याई खरिद मूल्य वा बजार मूल्यमध्ये जुन कम हुन्छ त्यसको आधारमा अर्धवार्षिक रूपमा मूल्याङ्कन गरी आफ्नो सम्पत्तिमा देखाउनु पर्नेछ ।

तर, कुनै कम्पनीको शेयर तथा डिबेञ्चरको खरिद मूल्यभन्दा बजार मूल्य कम भई फरक पर्न आएको रकमलाई नाफा/नोक्सान हिसाबमा खर्च लेखी लगानीमा “संभावित हानी बापत व्यवस्था” शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

८.५ स्वप्रयोजनको लागि अचल सम्पत्ति खरिद/निर्माणको सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको निमित्त आवश्यक परेमा बाहेक अचल सम्पत्ति खरिद गर्न गराउन हुँदैन । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको निमित्त जग्गा, भवन वा दुवै आवश्यक परेमा देहायको शर्तहरूको अधिनमा रही खरिद वा निर्माण गर्न सक्ने छ ।

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्था संस्थापना गर्दाको सम्पूर्ण पूर्व सञ्चालन खर्च (Pre operating expenses) अपलेखन भईसकेको हुनुपर्ने छ ।
- (ख) प्रबन्धपत्र/नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमको शेयर सर्वसाधारणमा जारी गरी सकेपछिको पहिलो साधारण सभा सम्पन्न भएको हुनुपर्ने छ ।
- (ग) विगत दुई वर्षदेखि निरन्तर खुद मुनाफामा संचालन भएको हुनुपर्ने छ ।
- (घ) यस बैंकले जारी गरेको निर्देशन बमोजिम पूँजीकोष पर्याप्त रहेको हुनुपर्ने छ ।
- (ङ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद तथा भवन निर्माण गर्दा प्रतिपटक आफ्नो प्राथमिक पूँजीको १५ प्रतिशतको सीमा भित्र रही गर्नुपर्ने छ ।
- (च) खण्ड (क) देखि (ङ) सम्म उल्लेखित अवस्था पूरा नगरी जग्गा, भवन वा दुवै खरिद वा निर्माण गरेमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पूँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।
- (छ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद गरेको वा भवन निर्माण सम्पन्न भएको मितिबाट ३ वर्षसम्म आफ्नो प्रयोगमा नआएमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पूँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।
- (ज) त्यस्तो जग्गा, भवन वा दुवै आफ्नो प्रयोजनमा नआउने देखिएमा विक्री गर्नुपर्ने छ ।

९. तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था

- ९.१ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्ना शाखाहरूको समेत समष्टिगत (Consolidated) रूपमा तयार गरी एकीकृत रूपमा निर्देशन फा.नं. घ९.१, घ९.२ र घ९.७ अनुसारका विवरणहरू मासिक रूपमा कारोवार समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र, घ९.३, घ९.४, घ९.६, घ९.८ र घ९.९ अनुसारका विवरणहरू त्रैमासिक रूपमा कारोवार समाप्त भएको मितिले १ महिनाभित्र र घ९.५ अनुसारको विवरण त्रैमासिक रूपमा कारोवार समाप्त भएको मितिले ३५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
- ९.२ यस निर्देशन अनुरूप लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले उल्लेखित समयमा तथ्याङ्क नपठाएमा वा गलत तथ्याङ्क पठाएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम दशहजार रुपैयाँदेखि पचासहजार रुपैयाँसम्म जरिवाना र अन्य कारवाही हुनेछ ।
- ९.३ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकमा तथ्याङ्क पठाउने प्रयोजनको लागि एउटा छुट्टै पदाधिकारी तोक्नु पर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण पठाउँदा तोकिएको पदाधिकारीहरूको नाम, फोन नं. र इमेल ठेगाना समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ । तोकिएका विवरणहरू यथासमयमा प्राप्त नभएमा सम्बन्धित पदाधिकारीहरूलाई उत्तरदायी बनाई यस बैंकले दिएको निर्देशन बमोजिम कारवाही गर्नु पर्नेछ ।
- ९.४ उपरोक्त तथ्याङ्कहरू यस बैंकको निम्नानुसारको इमेल ठेगानामा समेत इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट पठाउनु पर्नेछ ।

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	bfistatd@nrb.org.np
लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग	nrbmfd@nrb.org.np

साथै, यस निर्देशनमा उल्लेख भएदेखि बाहेक यस बैंकको अन्य विभाग/कार्यालयमा पठाउनु पर्ने विवरणहरू नियमित रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

- ९.५ उपरोक्त तथ्याङ्कहरू इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट पठाउँदा एक्सेल सिट मार्फत पठाउनु पर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि यस बैंकको वेबसाइटमा राखिएको एक्सेल सिट Reporting Format मा भएका फारमहरू भरी सोही बमोजिम पठाउनु पर्नेछ र नभएका फारमहरू छुट्टै एक्सेल सिटमा बनाई पठाउनु पर्नेछ । निर्धारित ढाँचामा आफूखुसी कुनै थपघट गर्न पाइने छैन । तथ्याङ्क विवरण रु. हजारमा उल्लेख गरी पठाउनु पर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण नेपाली भाषामा पठाउँदा अनिवार्य रूपमा bishall फण्टबाट पठाउनु पर्नेछ । यस्तो फण्ट यस बैंकको वेबसाइट www.nrb.org.np बाट समेत डाउनलोड गर्न सकिनेछ ।

१०. संस्थापक शेयर नामसारी वा खरीद/विक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था

१०.१ संस्थापक र संस्थापक समूहको शेयर लिएका व्यक्तिहरुको मृत्यु भएमा वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशवण्डा भएमा प्रचलित कानूनको रित पुन्याई निजहरुको हकदार वा निजहरुले इच्छाएको व्यक्तिको नाममा नामसारी गरी सो को पन्ध्र दिन भित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

१०.२ संस्थापक तथा संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री सम्बन्धमा

प्रचलित कानूनको अधिनमा रही संस्थापक तथा संस्थापक समूहको शेयर लिने व्यक्ति वा संस्थाले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर देहाय बमोजिम रित पुन्याई नामसारी वा बिक्री गर्न सक्ने छन् :-

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्ना शेयरधनीको शेयर खरिद/विक्री वा नामसारी गर्नु पूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ । स्वीकृतिको लागि संचालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकमा आवेदन गर्नुपर्ने छ ।
- (ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै व्यवस्था भएता पनि संस्थापक संस्थापक बीचमा शेयर खरिद/विक्री भएमा प्रचलित कानूनको रित पुन्याई खरिद/विक्री गरी सो को जानकारी १५ दिन भित्र यस बैंकलाई दिनु पर्नेछ । तर, यस बैंकबाट Fit & Proper Test मापन नभएको संस्थापकले चुक्ता पूँजीको दुई (२) प्रतिशतभन्दा बढी हुनेगरी संस्थापक शेयर खरिद गर्न चाहेमा संस्थापक संस्थापक बीचमा शेयर खरिद/विक्री हुने भएता पनि यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।
- (ग) मृत्यु भई वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशवण्डा भई हक हस्तान्तरण भएको बाहेक अन्य अवस्थामा संस्थापकले आफ्नै समूहका संस्थापकलाई मात्र शेयर नामसारी वा बिक्री गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम संस्थापक समूहमा शेयर नामसारी वा बिक्री हुन नसक्ने अवस्था भएमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई यस निर्देशनका अधिनमा रही शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न सकिने छ । यसरी संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि जुन समूहबाट शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिएको हो सोही समूहमा समावेश हुनेछन् ।
- (ङ) देहायको अवस्था भएको कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई संस्थापकले आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् :-
 - (१) कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा परी सो सूचीबाट फुकुवा भएको मितिले कम्तीमा तीन वर्ष नपुगेको,
 - (२) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आन्तरिक वा बाह्य लेखापरीक्षकमा नियुक्त रहेको,
 - (३) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कानूनी वा अन्य सल्लाहकार पदमा बहाल भएको,
 - (४) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कुनै किसिमको ठेक्का पट्टामा हिस्सेदार रहेको,
 - (५) प्रचलित कानून बमोजिम कर चुक्ता नगरेको वा स्थायी करदाता लेखा नम्बर नियमित नगरेको,
 - (६) कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको काम कारवाहीमा बेइमानी वा बदनियत गरेको कुरा अदालतबाट प्रमाणित भएको,
 - (७) धितोपत्र दलाल वा बजार निर्माता, सहकारी संस्था,
 - (८) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्ता पूँजीको पच्चिस प्रतिशत भन्दा कम शेयर लिएको शेयरधनीले थप शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिंदा निजको स्वामित्वमा उक्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्ता पूँजीको पच्चिस प्रतिशत भन्दा बढी शेयर स्वामित्व हुने अवस्था भएको, वा
 - (९) फर्म, कम्पनीको हकमा विगत २ वर्षदेखि संचित मुनाफामा संचालनमा नरहेको ।
 - (१०) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ९ र ११ बमोजिम तोकिएको अवधि र शर्त पूरा नगरेको,
 - (११) शेयरको माग रकम चुक्ता/भुक्तानी नगरेको,
 - (१२) संस्थापक शेयर खरिद/विक्री पछि कायम हुन आउने कुल संस्थापकहरुमध्ये एक तिहाई सदस्यहरु स्नातक वा सो सरहको योग्यता प्राप्त हुनुपर्नेमा सो अवस्था विद्यमान रहन नसक्ने देखिएको, वा
 - (१३) यस बैंकले समय समयमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक हुन तोकेको न्यूनतम योग्यता र अनुभव नभएको
 - (१४) यस बैंकले तोकेको ढाँचा सहितको निवेदन पेश नगरेका र प्रचलित कानूनले अयोग्य ठहर गरेको ।
- (च) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने फर्म/कम्पनीको शेयर स्वामित्व कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नु अघि सो फर्म तथा कम्पनीले यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने कम्पनीको शेयर अर्को

कुनै कम्पनीले खरिद गरेको भएमा त्यस्तो कम्पनीको शेयर पनि कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नुअघि यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(छ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक/संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्दा संस्थापक शेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा (बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवं वित्तीय कारोवार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवं प्रकृयागत व्यवस्था: २०६३ को संशोधित अनुसूची ३ को बुँदा नं. १६ को विवरण) लगानी हुने रकमको आयस्रोतसम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ । सो को अभिलेख सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने तथा सो सम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागमा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०.३ संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने अन्य व्यक्ति वा संस्थाले दफा १ र २ मा उल्लेख भएको प्रक्रिया नपुऱ्याई आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् ।

१०.४ यस बैंकले संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न स्वीकृति दिएको मितिले तीन महिना भित्र आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गरी सक्नु पर्नेछ । सो अवधि पश्चात् संस्थापक समूहको शेयर बिक्री गर्न दिइएको स्वीकृति स्वतः रद्द हुनेछ ।

१०.५ यस बैंकबाट विभिन्न मितिमा संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न स्वीकृति लिएर यो निर्देशन जारी भएको मितिसम्म पनि शेयर नामसारी वा बिक्री गरी नसकेका शेयरधनीहरूले पुनः यस निर्देशन अनुरूपको प्रक्रिया पूरा गरेर मात्र आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न सक्ने छन् ।

१०.६ संस्थापक वा सो समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्थाले यस निर्देशन विपरित हुने गरी आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेमा यसरी निर्देशन विपरित आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्ने व्यक्ति वा संस्थाहरू निजहरूले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेको मितिले कम्तीमा पाँच वर्षसम्म अर्को कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संस्थापक हुन तथा कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संचालक हुन योग्य हुने छैनन् ।

१०.७ यस बैंकद्वारा जारी बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवं वित्तीय कारोवार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवं प्रकृयागत व्यवस्था: २०६३ ले गरेको नीतिगत व्यवस्था अनुसार यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त कुनै एक बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्दा चुक्ता पूँजीको बढीमा १५ प्रतिशत र अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा चुक्ता पूँजीको बढीमा १ प्रतिशतसम्म मात्र लगानी गर्न सकिने छ । साथै, “घ” वर्गको संस्थाको हकमा उपरोक्त बमोजिमको सीमालाई क्रमशः २५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कायम गरिएको छ । उल्लिखित लगानी सीमा नेपाल सरकार, नेपाल राष्ट्र बैंक र बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सहायक कम्पनीमा संस्थापक भई लगानी गर्दा लागू हुने छैन ।

तर, नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी स्वामित्व भएका वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्था कर्मचारी संचय कोष, नागरिक लगानी कोष र राष्ट्रिय बीमा संस्थानको हकमा बढीमा २५ प्रतिशतसम्म यस बैंकको स्वीकृति लिई एक भन्दा बढी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा संस्थापक शेयर लगानी गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

विगतमा एक भन्दाबढी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा संस्थापक वा संस्थापक समूह भई लगानी गरेको रकम यो नीति लागू भएको मितिले ५ वर्षभित्र आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई बेचबिखन गरी/हटाई उल्लिखित सीमाभित्र सीमित हुने व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

उपरोक्त तोकिएको सीमाभित्र कायम नरहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक शेयरधनीहरूलाई उक्त सीमाभित्र नआएसम्म सम्बन्धित संस्थाबाट वितरण हुने नगद लाभांस, बोनस शेयर र हकप्रद शेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ ।

१०.८ संस्थापकको स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि संस्थापकहरूको समूहमा रहने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा अनिवार्य रूपमा संशोधन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१०.९ यस बैंकबाट स्वीकृति नलिई लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेको लगत कट्टा गरी दिएमा त्यस्ता संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१०.१० लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयरमा सहकारी संस्थाहरुबाट लगानी गर्ने सम्बन्धमा

यस बैंकबाट ईजाजतपत्र प्राप्त गरेका वा इजाजतपत्रको लागि नयाँ निवेदन पेश हुने संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयरमा प्रचलित कानून वमोजिम संस्थापित सहकारी संस्थाहरुले संस्थागत रूपमा लगानी गर्न पाउने छैनन् ।

१०.११ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सर्वसाधारणका लागि शेयर विक्री आन्वहान गरी विवरणपत्र समेत जारी गरी शेयरको शुरु निस्कासन (Initial Public Offering) को माध्यमबाट शेयर धारण गरी कायम हुन आएका शेयरधनीहरु बाहेक संस्थापक, संस्थापक समूह र Private Placement को माध्यमबाट स्वदेशी वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले धारण गरेको शेयर समेत यस बैंकको नियमन प्रयोजनार्थ संस्थापक/संस्थापक समूहको शेयर सरह मानिने छ ।

१०.१२ सार्वजनिक निष्काशन गर्न भनी छुट्टयाइएको धितोपत्र सम्बन्धित संस्थापक, संचालक वा निजका परिवारले लिन पाउने छैनन् । तर, त्यस्तो धितोपत्रको दरखास्त खुल्ला रहने भनी तोकिएको अवधिभित्र पूरा विक्री नभएको अवस्थामा भने यो प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।

१०.१३ दुई प्रतिशतभन्दा घटी शेयर खरिद विक्री सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्ता पूँजीको दुई (२) प्रतिशत वा सोभन्दा कम शेयर लिएका संस्थापक शेयरधनीहरुको नाममा रहेको संस्थापक शेयर प्रचलित ऐन कानून तथा देहायका शर्तहरुको अधीनमा रही विद्यमान संस्थापकहरुबीच वा अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई खरिद/विक्री गर्नको लागि यस बैंकको स्वीकृति लिई रहनु पर्ने छैन । नयाँ संस्थापकहरुले यस बैंकले तोकेको मापदण्ड र Fit and Proper Test को व्यवस्थालाई परिपालना गरेको हुनु पर्नेछ । दुई प्रतिशतभन्दा बढी शेयर धारण गरेका संस्थापक शेयरधनीहरुको हकमा भने यस प्रयोजनको लागि संस्थापक शेयर खण्डीकृत गरी दुई प्रतिशत वा सो भन्दा कम गरी यस्तो सुविधा उपयोग गर्न पाइने छैन ।

(क) संस्थापक शेयरधनीहरुको मृत्यु भएको, वा प्रचलित कानून वमोजिम पारिवारिक अंशवण्डा भएमा वा अदालतको आदेश भएको अवस्थामा सम्बन्धित हकवालालाई प्रचलित कानून वमोजिम हस्तान्तरण गर्न सकिने छ ।

(ख) मृत्यु भई वा प्रचलित कानून वमोजिम पारिवारिक अंशवण्डा हक हस्तान्तरण भएको अवस्थामा बाहेक संस्थापक शेयरधनीले आफ्नो संस्थापक शेयर हस्तान्तरण गर्दा विद्यमान संस्थापक शेयरधनीलाई नै प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । विद्यमान संस्थापक शेयरधनीहरुले उक्त शेयर खरिद गर्न नचाहेमा सोको लिखित जानकारी लिई अन्य समूह वा वाह्य व्यक्ति/संस्थालाई वेचविखन गर्न सकिने छ । सम्पूर्ण संस्थापकहरुको लिखित सहमति लिन सम्भव नभएमा सम्बन्धित संस्था मार्फत राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा कम्तीमा ३५ दिनको सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी जानकारी गराउने र सो अवधिभित्र कसैले खरिद गर्न चाहेको लिखित जानकारी पेश हुन नआएमा मात्र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही अन्य व्यक्ति/संस्थालाई विक्री गर्न सकिने छ ।

(ग) संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने व्यक्ति/संस्थालाई सोही संस्थापक समूहमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(घ) बुँदा नं. २ को खण्ड (ड) मा उल्लेखित अयोग्यता भएको व्यक्ति/संस्था संस्थापक शेयर खरिद/विक्री गर्ने कार्यमा सहभागी हुन पाउने छैनन् ।

(ङ) संगठित संस्थाले शेयर खरिद गर्ने भएमा उक्त संस्थाको कार्य/उद्देश्यमा शेयर खरिद/विक्री गर्न पाउने/नपाउने यकिन गरी विगत २ आर्थिक वर्षदेखि संचालन मुनाफामा रहेको वित्तीय विवरण एकिन गरेर मात्र विक्री गर्नु पर्नेछ । साथै, उक्त संगठित संस्थाको संचालकहरु समेत कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा समावेश नभएको हुनु पर्नेछ ।

(च) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी, एकाघर परिवार वा संगठित संस्थाले बुँदा नं. १०.७ मा उल्लिखित सीमासम्म मात्र लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको हुँदा सो सम्बन्धी अवस्था सम्बन्धित संस्थाले यकीन गरेपछि मात्र संस्थापक शेयर खरिद/विक्री कार्य हुन सक्नेछ ।

(छ) माथि खण्ड घ, ड र च मा उल्लिखित अवस्था पूरा भए नभएको वारे सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालक समितिले आफै यकीन गरेर मात्र संस्थापकहरुको स्वामित्व लगत कितावमा परिवर्तन गराउनु पर्नेछ । संस्थापक शेयर खरिद/विक्री सम्बन्धी स्वीकृति सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले नै प्रदान गर्न सक्ने छ ।

(ज) शेयरधनीहरुले खरिद/विक्री गर्ने संस्थापक शेयरको मूल्य र सम्बन्धित निकायहरुमा लाग्ने कर, दस्तुर, सेवा शुल्क प्रचलित कानून वमोजिम हुनेछ ।

- (भ) चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी संस्थापक शेयर धारण गरेको अवस्थामा त्यस्तो शेयर टुक्रा टुक्रा गरी वा एकमुष्ट रूपमा संस्थापक समूहमा नरहेको व्यक्तिलाई विक्री गर्नु परेको खण्डमा शेयर विक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (ज) कुनै लघुवित्त वित्तीय संस्थामा संस्थापक शेयर धितो राखी कर्जा लिएको अवस्थामा कर्जा असुलीका पर्याप्त उपायहरु अवलम्बन गर्दा समेत उक्त कर्जा असुलउपर हुन नसकी उक्त संस्थापक शेयर नै जफत गर्नु पर्ने अवस्था सिर्जना हुन गएको अवस्थामा र प्रचलित कानून बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर विक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा शेयर संख्या र औचित्यका आधारमा जफत गरिएको/बाध्यात्मक रूपमा विक्री गर्नु पर्ने उक्त संस्थापक शेयर विक्री गर्नका लागि खरिदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रकृया अवलम्बन गर्न सकिने छ :
- संस्थापक शेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्डटेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानून र नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति एवं निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाका विद्यमान संस्थापक शेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई विक्री गर्न खरिदकर्ता छनौट गर्न,
 - प्रचलित कानून तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्था बमोजिम यसरी संस्थापक शेयर खरिद गर्ने खरिदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक शेयर खरिदकर्ता पहिचान भईसकेपछि चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा घटी संस्थापक शेयर धारण गर्ने संस्थापक शेयरधनीको संस्थापक शेयरको हकमा माथि उल्लेखित प्रकृया अपनाई शेयर विक्री वा नामसारी गर्नु पर्ने । तर, चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गरेको अवस्थामा शेयर विक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी सम्बन्धी प्रकृया यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र अधि बढ्ने ।
- (ट) संस्थापक शेयर विक्रेता कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा सूचीकृत रहिरहेको भए त्यस्तो संस्थापक शेयर विक्रीबाट प्राप्त हुन आउने रकम अनिवार्य रूपमा कर्जा चुक्ता गर्ने प्रयोजनका लागि उपयोग गर्नु पर्नेछ ।
- (ठ) उल्लिखित व्यवस्थाको अधीनमा रही शेयर खरिद/विक्री गरी नयाँ कायम भएका संस्थापक शेयरधनीहरु सहितको अद्यावधिक विवरण १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ड) माथि उल्लेखित प्रकृया नपुऱ्याई संस्थापक शेयर खरिद/विक्री गरिएको अवस्थामा देहायका कारवाही हुनेछन्
- नेपाल राष्ट्र बैंक, ऐन २०५८ को दफा १०० बमोजिम सचेत गराउने लगायतका अन्य कारवाही ।
 - विक्रेता संस्थापक शेयरधनीका हकमा जुन लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर हो सोही लघुवित्त वित्तीय संस्थाले जफत गर्न सक्ने ।
 - खरिद/विक्रीकर्ताको हकमा नयाँ संस्थापना हुने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्न र कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालकको रूपमा रहन खरिद/विक्री गरेको मितिले ५ वर्षसम्म योग्य नहुने ।
- (ढ) प्रचलित ऐन, कानून र यस बैंकबाट जारी गरिएका नीति निर्देशनहरुमा कुनै परिमार्जन भएमा सोही बमोजिम उल्लिखित व्यवस्थामा परिमार्जन भएको मानिने छ ।

१०.१४ बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ९(२) को प्रयोजनको लागि यस बैंकको स्वीकृति लिई ५१ प्रतिशतभन्दा बढी संस्थापक समूहको शेयर स्वामित्व रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक शेयरधनीहरुले चाहेमा संस्थापक समूहको शेयर स्वामित्व कम्तिमा ५१ प्रतिशत कायम रहने गरी बांकी शेयर सर्वसाधारण शेयर सरह दोस्रो पूँजी बजार (Secondary Capital Market) मार्फत कारोवार गर्न सक्ने छन् । यस सम्बन्धमा आवश्यक शर्तहरु यस बैंकले तोक्न सक्ने छ ।

१०.१५ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पूँजी वृद्धि एवं पूँजी संरचना परिवर्तन गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिई गर्न सक्ने छन् । यस सम्बन्धमा आवश्यक शर्तहरु यस बैंकले तोक्न सक्ने छ ।

१०.१६ हकप्रद शेयर विक्री सम्बन्धमा

- (क) तोकिएको पूँजीकोष अनुपात कायम गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको हकमा हकप्रद शेयर जारी गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७ (१) बमोजिम सर्वसाधारणलाई विक्री वितरण गरिएको शेयर धारण गर्ने कुनै शेयरधनीले खरिद नगरेमा वा शेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई विक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा त्यसरी विक्री हुन नसकेको हकप्रद शेयरको अंश खण्ड (ग) मा उल्लेखित अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा स्वतः खारेज गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम खारेज गर्नु परेको अवस्थामा प्रत्येक वर्ष समानुपातिक रूपमा चुक्ता पूँजी वृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने यस बैंकको प्रावधान पालना गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्तो खारेजी गर्नु परेको शेयरको रकमको हदसम्मलाई आगामी वर्षमा समायोजन गर्न सकिने छ ।

- (ग) खण्ड (क) बमोजिम स्वतः खारेज गर्नुपरेको कारणबाट प्रचलित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था बमोजिम शेयर स्वामित्व संरचनामा प्रतिकूल असर पर्ने अवस्था भएमा मात्र त्यस्तो शेयरको अंश सार्वजनिक सूचना मार्फत सार्वजनिक बोलकबोलको आधार (Public Auction Basis) मा न्यूनतम प्रति शेयर मूल्य रु. १०० तोकै विक्री गर्न सकिने छ । यसरी सार्वजनिक बोलकबोलको माध्यमद्वारा विक्री गर्दा प्रति शेयर रु. १०० भन्दा बढी प्राप्त हुन आउने रकम (Premium) लाई सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले छुट्टै Share Premium शीर्षक अर्न्तगत देखाउनु पर्नेछ ।
- (घ) संस्थापक/संस्थापक समूह अन्तर्गतको विक्री हुन नसकेको यस्तो हकप्रद शेयरको अंश प्रचलित व्यवस्था अनुरूप विद्यमान संस्थापकहरूलाई विक्री गर्न सकिने छ । प्रचलित कानून बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर अन्य व्यक्तिलाई विक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा शेयर संख्या र औचित्यका आधारमा बाध्यात्मक रूपमा विक्री गर्नु पर्ने उक्त संस्थापक शेयर विक्री गर्नका लागि खरिदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रकृया अवलम्बन गर्न सकिने छ :
- संस्थापक शेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्डटेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानून र नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति एवं निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाका विद्यमान संस्थापक शेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई विक्री गर्न खरिदकर्ता छनौट गर्न,
 - प्रचलित कानून तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्था बमोजिम यसरी संस्थापक शेयर खरिद गर्ने खरिदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक शेयर खरिदकर्ता पहिचान भईसकेपछि चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा घटी संस्थापक शेयर धारण गर्ने संस्थापक शेयरधनीको संस्थापक शेयरको हकमा बुँदा नं. १५ मा उल्लेखित प्रकृया अपनाई शेयर विक्री वा नामसारी गर्नु पर्ने । तर, चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गरेको अवस्थामा शेयर विक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी सम्बन्धी प्रकृया यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र अधि बढ्ने । यस प्रकृयाबाट शेयर खरिद गर्ने व्यक्ति/संस्था प्रचलित व्यवस्था अनुसार योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ ।
- (ङ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले हकप्रद शेयर निष्काशन गर्दा साविकका संस्थापक शेयरधनीहरूले खरिद गर्न पाउने हकप्रद शेयरको सम्पूर्ण वा आंशिक हक हस्तान्तरण गर्न चाहेमा प्रचलित कानून बमोजिम प्रवन्धपत्र तथा नियमावलीमा व्यवस्था गरी चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशत वा सोभन्दा कम शेयर लिएका संस्थापक शेयरधनीको हकमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले देहायका शर्तको अधिनमा रही हक हस्तान्तरण गर्न सक्ने छन् ।
१. संस्थापक/संस्थापक समूहको हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण आफ्नै समूह/उपसमूहका संस्थापकलाई पहिलो प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । यसरी हक हस्तान्तरण गर्दा आफ्नै समूह/उपसमूहमा शेयरको हक हस्तान्तरण हुन नसकेको अवस्थामा विद्यमान अन्य संस्थापकलाई दोस्रो प्राथमिकता दिई हक हस्तान्तरण गर्न सक्ने छ ।
- उपर्युक्त बमोजिम संस्थापक/संस्थापक समूहको हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण आफ्नै समूह/उपसमूहका संस्थापकलाई पहिलो प्राथमिकता दिँदा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाउनु पर्ने गरी स्पष्ट गरिएको छ :*
- हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न चाहने शेयरधनीले विक्री मूल्य तोकै हक हस्तान्तरण गर्न चाहेको निवेदन लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
 - यसरी निवेदन पेश गरेपछि ७ दिनको समय तोकै संस्थाले पहिलो प्राथमिकतामा परेका शेयरधनीलाई सूचना दिनु पर्नेछ ।
 - यसरी पहिलो प्राथमिकतामा परेका शेयरधनीले ७ दिनभित्र सो मूल्यमा हक लिन नचाहेमा अन्य संस्थापकलाई बैंकले सूचना दिनु पर्नेछ ।
 - तत्पश्चात अन्य संस्थापकलाई दोस्रो प्राथमिकता दिई हक हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ ।
२. खण्ड (१) बमोजिम संस्थापक समूहमा शेयरको हक हस्तान्तरण हुन नसक्ने अवस्था भएमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई यस निर्देशनका अधिनमा रही शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न सकिने छ । यसरी संस्थापक समूहको शेयरको हक हस्तान्तरण गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि जुन समूह/उपसमूहबाट शेयरको हक हस्तान्तरण गरी लिएको हो सोही समूह/उपसमूहमा समावेश हुने छ ।
३. प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनी यस बैंकबाट जारी निर्देशन अनुसार संस्थापक शेयरधनीको लागि तोकिएको योग्यता (Fit & Proper Test) पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।
४. प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनी कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा नपरेको हुनु पर्नेछ ।
५. प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनीले आफ्नो लगानीको स्रोत खुल्ने कागजातका साथै पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र र/वा कर दाखिला गरेको निस्सा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

६. उल्लिखित व्यवस्थाको अधिनमा रही हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गरेको विवरण यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(च) खण्ड (क) देखि (ड) सम्म जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, लेखापरीक्षक, सचिव वा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन तथा लेखा सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रूपले संलग्न व्यक्तिले त्यस्तो पदमा बहाल रहँदाका बखत वा त्यस्तो पद छाडेको कम्तीमा एक वर्षसम्म सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्था वा त्यसको सहायक कम्पनीको हकप्रद शेयर अन्य कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई हक हस्तान्तरण गरिदिन वा अन्य कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाबाट हक हस्तान्तरण स्वीकार गरिदिन हुँदैन ।

१०.१७ हकप्रद शेयरमा पूर्व लगानी गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले पूँजी पर्याप्तता कायम गर्ने प्रयोजनका लागि संस्थापकहरूले हकप्रद शेयर (Right Share) मा पूर्वलगानी गर्न चाहेमा निम्न शर्तहरूको अधिनमा रही गर्न सक्ने छन् ।

- (क) पूँजी वृद्धि सम्बन्धी प्रस्ताव सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको साधारणसभाबाट निर्णय भइसकेको हुनु पर्ने ।
- (ख) यस बैंकको निर्देशन अनुसार पूँजीकोष अनुपात पुऱ्याउने प्रयोजनको लागि संस्थापक शेयरधनीहरूबाट अग्रिम रूपमा संकलन गरेको रकम Calls in Advance शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्ने र त्यसरी जम्मा गरिएको रकमलाई बैंक/वित्तीय संस्थाले त्यसपछिको हकप्रद शेयर (Right Share) जारी गर्दाको अवस्थामा अनिवार्य रूपमा समायोजन गर्नु पर्नेछ । त्यसैगरी, लघुवित्त वित्तीय संस्थाका शेयरधनी (संस्थापक/सर्वसाधारण समूह) हरूले यस बैंकको निर्देशन बमोजिमको आफ्नो पूँजी योजना अनुसार समानुपातिक रूपमा पूँजी पुर्याउनु पर्ने सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्रमा नै हकप्रद शेयर वापत रकम जम्मा गरिसकेको तर शेयर बाँडफाँड नभएको कारण सम्बन्धित आर्थिक वर्षमा चुक्ता पूँजी शीर्षकमा समायोजन हुन नसकेको अवस्थामा त्यस्तो रकमलाई समेत शेयर वापत अग्रिम रूपमा संकलन गरेको रकमलाई Calls in Advance शीर्षकमा देखाउन सकिने छ । यसरी अग्रिम रूपमा संकलित पूँजी रकमलाई यस बैंकको निर्देशन अनुसार समानुपातिक रूपमा वृद्धि गर्दै जानु पर्ने चुक्ता पूँजीमा गणना गर्ने प्रयोजनका लागि समेत समावेश गर्न सकिने ।
- (ग) यसरी अग्रिम रूपमा शेयरमा लगानी गर्दा सम्बन्धित संस्थापक शेयरधनीले आफ्नो अंश (Share) सम्म मात्र लगानी गर्न सक्ने ।
- (घ) यस्तो Calls in Advance को सट्टामा कुनै प्रकारको सुविधा, ऋण दिन वा धितो राख्न नपाइने ।
- (ङ) यस्तो Calls in Advance मा कुनै प्रकारको ब्याज लिन/दिन नपाइने र शेयर पूँजी वापत गरिने त्यस्तो अग्रिम शेयर लगानी रकमलाई कुनै पनि अवस्थामा फिर्ता भुक्तान गर्न, फिक्न वा घटाउन (Divestment) नपाइने । साथै, यस्तो रकम चुक्ता पूँजीमा लेखांकन नभएसम्म यसमा लाभांश दिन नपाइने ।
- (च) हकप्रद शेयरमा गरिने पूर्व लगानी रकमलाई त्यसपछिको हकप्रद शेयर निष्कासन (Right Share Issue) संग आवद्ध (Tie-up) गर्नु पर्ने ।
- (छ) यसरी अग्रिम रूपमा संकलित पूँजी रकमलाई Calls in Advance शीर्षकमा देखाउनु पर्ने र यसमा जम्मा भएको रकमले खामेमा शाखा खोल्ने प्रयोजनार्थ आवश्यक पर्ने अतिरिक्त पूँजीको प्रयोजनको लागि समेत चुक्ता पूँजी सरह नै मान्यता प्रदान गरिने ।
- (ज) हकप्रद शेयरमा पूर्व लगानी भए पनि हकप्रद शेयर निष्कासन गर्दा पुरा गर्नु पर्ने सम्पूर्ण प्रकृया र विद्यमान व्यवस्था पालना गरेको हुनु पर्ने ।

१०.१८ यस बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थकर्ताको कारोवार गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका गैरसरकारी संस्थाले अब उपरान्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्ने भएमा गैरसरकारी संस्थालाई प्रदान गरिएको त्यस्तो अनुमतिपत्र खारेज गर्ने शर्तमा २५ प्रतिशतसम्मको सीमा ननाघ्ने गरी संस्थापक शेयरमा लगानी गर्न सक्ने छन् ।

१०.१९ इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा विदेशी लगानी सम्बन्धमा:-

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४ को उपदफा (३) मा भएको व्यवस्था बमोजिम कुनै विदेशी बैङ्क वा वित्तीय संस्थाले मात्र इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी गर्न सक्ने छन् ।
२. यो निर्देशन जारी हुनु पूर्व कुनै विदेशी बैङ्क वा वित्तीय संस्था बाहेक अन्य विदेशी व्यक्ति वा संस्थाको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी रहेको अवस्थामा त्यस्तो लगानी विदेशी बैंक, वित्तीय संस्था वा नेपाली व्यक्ति, संस्थालाई बिक्री गरी नियमित गर्नुपर्ने छ ।
३. उपबुँदा नं. (२) बमोजिम बिक्री गरिसक्नु पर्ने समयवाधी २०७२ असार मसान्त कायम गरिएको छ ।
४. उपबुँदा नं. (३) मा उल्लिखित समयवाधिभित्र त्यस्तो लगानी नियमित नभएमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट वितरण गरिने नगद लाभांश तथा बोनस शेयर रोक्का हुने र सम्बन्धित संस्थाबाट जारी गरिने हकप्रद शेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ ।
५. कुनै विदेशी बैङ्क वा वित्तीय संस्थाको लगानी रहेको कारणबाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७ बमोजिम सर्वसाधारणलाई बिक्री वितरण गर्नको लागि आफ्नो कुल

जारी पुँजीको कम्तीमा तीस प्रतिशत शेयर छुट्याउनु पर्ने व्यवस्थामा छुट पाई कुनै कारणवश विदेशी लगानी फिर्ता लगी नेपाली व्यक्ति वा संस्थालाई विक्री गरेको अवस्थामा सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले एक वर्षभित्र सर्वसाधारण शेयरको हिस्सा कम्तीमा तीस प्रतिशत पुर्याउनु पर्ने छ । हाल कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले उक्त दफाको पालना गर्न बाँकी भएको अवस्थामा २०७२ असार मसान्तभित्र सर्वसाधारण शेयरको हिस्सा कम्तीमा तीस प्रतिशत पुर्याउनु पर्ने छ ।

६. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको वैदेशीक स्वामित्वमा रहेको शेयर खरिद र विक्री गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

११. लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई सहवित्तीयकरण सम्बन्धी व्यवस्था लागू हुने छैन

१२. कालोसुची र कर्जा सूचना सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले रु. ५० हजारभन्दा बढीको लघुकर्जा कारोवार गर्दा सम्बन्धित शाखा कार्यालयको कार्यक्षेत्र (कर्जा प्रवाह हुने क्षेत्र) मा कार्यरत यस बैंकबाट “क”, “ख” र “ग” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थसँग एक आपसमा अनिवार्य रूपमा कर्जा सूचना आदान-प्रदान गर्नुपर्ने छ ।

साथै, लघुवित्त वित्तीय संस्था, यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त सीमित बैंकिङ्ग कारोवार गर्ने सहकारी संस्था तथा वित्तीय मध्यस्थताको कार्य गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरुले कुनै व्यक्ति/समूह सदस्य/समुहलाई रु.५० हजार भन्दा बढी कर्जा प्रदान गर्दा सम्बन्धित शाखा कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्था, यस बैंकबाट सीमित बैंकिङ्ग कारोवार गर्ने सहकारी संस्था तथा वित्तीय मध्यस्थताको कार्य गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरुबाट ग्राहकको कर्जा सम्बन्धी सूचना लिनु/दिनु पर्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने छ । यसरी कर्जा सूचना लिँदा/दिँदा ग्राहकसँग सो वापत कुनै किसिमको शुल्क लिन पाइने छैन ।

द्रष्टव्यः

यस प्रयोजनको लागि कार्यक्षेत्र भन्नाले आफू कार्यरत नगरपालिका, उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाको हकमा सीमाना जोडिएका वडा र गा.वि.स.हरु तथा गाउँ विकास समितिको हकमा सीमाना जोडिएका गा.वि.स र नगर/उपनगर/महानगर पालिकाका वडाहरु सम्भन्नु पर्छ ।

१३. अनिवार्य मौज्जात/बैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था

१३.१ अनिवार्य मौज्जात सम्बन्धी व्यवस्था

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो समूह सदस्यहरुबाट संकलन गरेको व्यक्तिगत, समूहगत, विशेष बचत तथा सापटी कोषको कम्तीमा शून्य दशमलव पाँच प्रतिशतले हुने रकम अनिवार्य मौज्जात राख्नु पर्नेछ ।

तर, सर्वसाधारणको समेत निक्षेप संकलन गरी खुद्रा कर्जाको कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कूल निक्षेप दायित्वको दुई प्रतिशत अनिवार्य मौज्जात राख्नु पर्नेछ ।

(२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस बैंकको कार्यालय नभएको स्थानमा नजिकको “क” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा यस प्रयोजनको लागि चल्ती खाता खोली आवश्यक रकम जम्मा गरेमा पनि अनिवार्य मौज्जातमा गणना गरिनेछ । यस्तो खाताको जानकारी यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा दिनु पर्नेछ ।

तर, ब्याज आर्जन हुने गरी “क” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा जम्मा गरेको रकमलाई अनिवार्य मौज्जातमा गणना गरिने छैन ।

अनिवार्य मौज्जात प्रयोजनका लागि खोलिने खाता सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय भएको स्थानमा मात्र खोल्नु पर्नेछ । यस बैंकको कार्यालय बाहेक एकभन्दा बढी बैंक/शाखामा जम्मा गरेको रकमलाई यस प्रयोजनका लागि योग्य मानिने छैन ।

अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि खाता खोलिएको बैंकबाट सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै पनि किसिमको सापटी/सुविधा उपयोग गर्न पाउने छैन । तर, विपन्न वर्ग कर्जा लिन यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(३) उपबुँदा (१) बमोजिम राख्नु पर्ने मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइने छ :-

(क) पहिलो पटक अनिवार्य मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको प्रतिशतले ।

(ख) दोस्रो पटक अनिवार्य मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको

डेढि प्रतिशतले ।

- (ग) तेस्रो पटक र सो भन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको दोब्बर प्रतिशतले ।
- (४) उपबुँदा (३) को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिम पटक कायम गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग पटक कायम गरिने छ ।
- (५) अनिवार्य मौज्जातमा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको प्रतिशतले सर्वसाधारणबाट बचत परिचालन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई मासिक र अन्य लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई साप्ताहिक हिसावमा हर्जाना लगाइनेछ र यसरी नपुग भए जतिको रकमलाई बैंक दरको प्रतिशतले गुणा गरी मासिक हर्जाना लगाउँदा १२ ले र साप्ताहिक हर्जाना लगाउँदा ५२ ले भाग गरिने छ ।
- (६) साप्ताहिक रूपले अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि देहायको प्रक्रिया अपनाइनेछ :-
- (क) अनिवार्य मौज्जातको गणना साप्ताहिक (प्रत्येक आइतवारदेखि शनिवार) रूपमा गरिने छ ।
- (ख) मौज्जातको गणना गर्दा दुई हप्ता अघिको साप्ताहिक औसत निक्षेप दायित्वको आधारमा गरिनेछ । कुनै हप्तामा पुरै दिन विदा पर्न गएमा त्यस्तो हप्ताको औसत निक्षेप लिंदा ठिक अघिल्लो हप्ताको औसत निक्षेपलाई लिनु पर्नेछ ।
- (ग) अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने प्रयोजनको लागि कुल निक्षेप दायित्व र नेपाल राष्ट्र बैंक मौज्जातको आइतवारदेखि शनिवारसम्मको दैनिक मौज्जातको कुल योगलाई सात अङ्कले भाग गरी साप्ताहिक रूपमा दैनिक औसत निर्धारण गरिने छ । यसरी निर्धारण गर्दा साप्ताहमा कुनै दिन विदा परेमा अघिल्लो दिनको मौज्जातलाई नै सो दिनको मौज्जात कायम गरिने छ ।
- (घ) यस प्रयोजनको लागि निर्धारित निर्देशन फा.नं. १३.१ मा आइतवारदेखि शनिवारसम्मको विवरण (विदाको दिनमा अघिल्लो दिनको मौज्जात उल्लेख गर्नुपर्ने) भरी हप्ता वितेको सात दिन भित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा आइपुग्ने गरी पठाउनु पर्नेछ ।
- (ङ) यस उद्देश्यको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सम्पूर्ण कार्यालयहरूलाई एउटै इकाई मानिने छ ।
- (९) यस बैंकमा रहेको खातामा जम्मा हुने गरी फण्ड ट्रान्सफरको सिलसिलामा मार्गस्थ (Transit) मा पर्न गएको स्वदेशी मुद्राको रकमलाई यस बैंकको मौज्जातमा समावेश गराइने छ ।
- (९) सर्वसाधारणबाट बचत परिचालन नगर्ने संस्थाहरूको हकमा एक महिना अघिको व्यक्तिगत, समूहगत, विशेष बचत तथा सापटी कोषको दैनिक औसतका आधारमा अनिवार्य मौज्जातको गणना गरिने छ ।
- (७) सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निर्देशन फा.नं. १३.२ बमोजिम अनिवार्य मौज्जात र तरल सम्पत्तिको विवरण मासिक रूपमा प्रत्येक महिना वितेको पन्ध्र दिनभित्र यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (१०) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाको तर्फबाट असुल गरी दिने शर्तमा थोक कर्जा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थामा हस्तान्तरण भई आएको ऋण सापटी रकममा अनिवार्य मौज्जात कायम गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई छुट दिन सकिने छ ।

स्पष्टीकरण: यस प्रयोजनको लागि "सापटी कोष" भन्नाले लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नेपाल सरकार वा अन्तर्गतका निकाय, अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्था, व्यक्ति, फर्म, संगठित संस्था (स्वदेशी तथा विदेशी) तथा कम्पनीसंग लिएको सापटी रकम सम्झनु पर्छ ।

१३.२ तरल सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कूल निक्षेप दायित्वको न्यूनतम दुई दशमलव पाँच प्रतिशत तरल सम्पत्तिको रूपमा राख्नु पर्नेछ । तरल सम्पत्ति भन्नाले देहाय बमोजिमको सम्पत्ति सम्झनु पर्दछ :-
- (क) आफ्नो हुकुटीमा रहेको नगद मौज्जात,
- (ख) सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी ,
- (ग) नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा गरेको लगानी, वा
- (घ) "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा निक्षेपको रूपमा रहेको मौज्जात ।
- (२) बुँदा नं. १३.१ बमोजिम जम्मा गर्नु पर्ने न्यूनतम अनिवार्य मौज्जात भन्दा बढी जम्मा गरेमा बढी भएजति रकम यस प्रयोजनको लागि समावेश गर्न पाइनेछ ।
- (३) तरल सम्पत्तिको गणना देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) तरल सम्पत्तिको गणना दैनिक औसतको आधारमा मासिक रूपमा गरिनेछ ।
- (ख) "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा रहेको मुद्दति निक्षेपको हकमा बढीमा नब्बे प्रतिशतसम्म मात्र

तरल सम्पत्तिमा गणना गर्नु पर्नेछ ।

- (ग) तरल सम्पत्तिको गणना गर्दा मुद्दति निक्षेप वा सरकारी ऋणपत्र तथा नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र धितोमा राखी ऋण लिएको भए ऋण लिए बराबरको रकम घटाउनु पर्नेछ ।
- (४) तरल सम्पत्ति कायम नराख्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई बुँदा नं. १३.१ को उपबुँदा (३) बमोजिम जरिवाना गरिनेछ ।

१३.३ वैधानिक तरलता अनुपात (Statutory Liquidity Ratio) सम्बन्धी व्यवस्था

सर्वसाधारणको समेत निक्षेप परिचालन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले ४ प्रतिशत वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ ।

यस प्रयोजनको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको निम्नानुसारको तरल सम्पत्तिहरू गणना गरिने छ :

- (क) नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी,
(ख) अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकमा राखिएको रकम,
(ग) आफ्नो हुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात,
(घ) अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनका लागि वाणिज्य बैंकहरूमा रहेको रकम,
(ङ) राष्ट्रियस्तर बाहेकका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले मागेका वखत प्राप्त हुने गरी अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा राखेको रकम,

वैधानिक तरलता अनुपात गणना सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ ।

- (१) वैधानिक तरलता अनुपात गणना गर्दा ठिक अधिल्लो महिनाको अन्त्यमा रहेको स्वदेशी निक्षेप दायित्वलाई आधार मानिनेछ ।
- (२) यस्तो अनुपात गणना गरी प्रत्येक महिनाभरको वैधानिक तरलता अनुपात रकमको विवरण निर्देशन फा.नं. १३.३ मा उल्लेख भए बमोजिम पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उल्लेखित मौज्दात नपुग भएको अवस्थामा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्थाको अधीनमा रही देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइने छ :-
- (क) पहिलो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले ।
(ख) दोश्रो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको डेढि प्रतिशतले ।
(ग) तेश्रो पटक र सोभन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको दोब्बर प्रतिशतले ।
- (४) उपबुँदा (३) को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिम पटक कायम गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग पटक कायम गरिनेछ ।
- (५) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले मासिक हिसावमा जरिवाना लगाइनेछ र यसरी नपुग भए जतिको रकमलाई बैंकदरको प्रतिशतले गुणा गरी बाह्रले भाग गरिनेछ ।
- (६) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा जरिवानाको प्रयोजनका लागि यस बैंकले तोके बमोजिम प्रकाशित गरेको बैंकदरलाई नै आधार लिइनेछ ।

द्रष्टव्य: १. यस दफाको प्रयोजनको लागि सरकारी सुरक्षणपत्र भन्नाले नेपाल सरकारले जारी गरेको बचतपत्र, विकास ऋणपत्र, ट्रेजरी विल्स तथा यस बैंकले तोकेको अन्य सुरक्षणपत्र सम्भन्नु पर्छ ।

२. वैधानिक तरलता अनुपात विवरण प्रत्येक महिना समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र पठाउनु पर्नेछ ।

१४. शाखा/कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था

१४.१ शाखा/कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले शाखा कार्यालय खोल्न यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने छ । तर खण्ड (ङ) मा उल्लिखित लघुवित्त सेवाको पहुँच कम भएका जिल्लाहरूमा भने शाखा कार्यालय खोली यस बैंकलाई जानकारी गराए मात्र हुनेछ ।
- (ख) देहायको अवस्था पूरा गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र नयाँ शाखा कार्यालय खोल्न सक्नेछन्:
- (अ) प्रस्तावित स्थान व्यवसायिक रूपले सम्भाव्य रहेको विवरण तयार गर्नु पर्ने ।

- (आ) तोकेको न्यूनतम चुक्ता पूँजी पूरा गरेको ।
- (इ) तोकेको पूँजीकोष पूरा गरेको ।
- (ई) निष्क्रिय कर्जा (NPL) ५ प्रतिशतभन्दा बढी नभएको ।
- (उ) यस बैंकबाट दिईएका शर्त तथा निर्देशनको पालना गरेको ।
- (ऊ) सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिबाट शाखा कार्यालय स्थापना/संचालन गर्ने सम्बन्धी निर्णय भएको हुनु पर्ने । सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष संलग्न अनुसूची १४.१ बमोजिमको ढाँचाको फारम भरी स्वीकृतिको लागि आवेदन दिनु पर्ने । यस बैंकबाट स्वीकृति पाएको मितिले छ महिनाभित्रमा शाखा कार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरि सक्नु पर्ने ।
- (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजीमा रु २५ लाख वा सोही अनुपातमा चुक्ता पूँजी बृद्धि गरेमा प्रति रु.२५ लाख थप पूँजी बराबर थप एक जिल्लाको अनुपातमा थप जिल्लाहरू समेतमा कार्यक्षेत्र कायम गरी शाखा विस्तार गर्न सक्नेछन् । यसरी चुक्ता पूँजीमा थप भएको विवरण लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराई पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) शाखा विस्तार गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रको व्यवसायिक कारोवार, बैंकिङ्ग सेवाको पहुँच तथा उक्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कृषि, उर्जा, पर्यटन र लघु उद्यमको क्षेत्रमा कर्जा प्रवाहमा हुन सक्ने वृद्धिको स्थिति भल्कने गरी पेश गरिएको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाइने छ । शाखा स्थापनाको लागि पेश गरिने सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनमा प्रस्तावित शाखा स्थापनाका लागि हुने पूँजीगत तथा अन्य खर्चहरू, तीन वर्षभित्रमा सोही संस्थाको अन्तरशाखा ब्याज आम्दानी बाहेकका बैंकिङ्ग कारोवारबाट प्रस्तावित शाखा मुनाफामा संचालित हुन सक्ने आधार समेत समावेश गर्नु पर्ने छ ।
- (ङ) लघुवित्त सेवाको पहुँच कम भएका मनाङ्ग, हुम्ला, डोल्पा, कालिकोट, मुगु, जाजरकोट, बझाङ्ग, बाजुरा, दार्चुला, ओखलढुंगा, जुम्ला, अछाम, बैतडी, रुकुम, सल्यान, भोजपुर, मुस्ताङ्ग, रोल्पा, ताप्लेजुङ्ग, खोटाङ्ग, रसुवा र सोलुखुम्बु गरी २२ जिल्लामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले शाखा खोली वित्तीय कारोवार संचालन गरेमा प्रति शाखा रु. २० लाख शुन्य ब्याजदरमा कर्जा सुविधा उपलब्ध गराइनेछ । यस्तो कर्जा सुविधा “शुन्य ब्याजदरमा कर्जा प्रवाह सम्बन्धी प्रकृयागत व्यवस्था, २०६७” मा उल्लिखित प्रक्रिया बमोजिम प्रदान गरिने छ (अनुसूची १४.२ र १४.३) ।

१४.२ शाखा/कार्यालय बन्द तथा स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस बैंकको पूर्व स्वीकृति विना शाखा वा कुनै पनि किसिमको कार्यालय बन्द गर्न वा स्थानान्तरण गर्न वा गाभ्न पाउने छैनन् ।
- (ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले महानगरपालिका, उप- महानगरपालिका र नगरपालिकाको सोही वडाभित्र तथा गा.वि.स.को हकमा सोही गा.वि.स.भित्र शाखा कार्यालय स्थानान्तरण गर्नु परेमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालक समितिको निर्णयानुसार स्थानान्तरण गरी ७ दिनभित्र सोको जानकारी यस बैंकलाई दिनु पर्नेछ ।
- (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले केन्द्रीय/रजिष्टर्ड कार्यालय (कर्पोरेट कार्यालय) को ठेगाना परिवर्तन गर्न वा स्थानान्तरण गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिई प्रचलित कानूनको अधिनमा रही आफ्नो प्रवन्धपत्र तथा नियमावलीमा संशोधन गरी गर्न सक्ने छन् ।

१४.३ कार्यालय समय सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले अनिवार्य रूपमा आफ्नो कार्यालय सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । तर, लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयका अतिरिक्त समय तथा अन्य विदाका दिन र समयमा आफ्नो कारोवार सञ्चालन गर्नु परेमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा सोको पूर्व जानकारी लिखित रूपमा दिई कारोवार संचालन गर्न सक्ने छन् ।

१५. ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था

१५.१ ब्याजदर निर्णय गराएर लागू गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपमा दिने र कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर, ब्याज गणना विधि, हर्जाना लगाउने विधि, सेवा शुल्क र कमिशन दर लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निर्णय गराई लागू गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपमा प्रदान गर्ने प्रकाशित ब्याजदरमा शून्य दशमलव पाँच प्रतिशत बिन्दुसम्म बढाउन सक्नेछन् भने कर्जाको ब्याजदरको हकमा प्रकाशित ब्याजदरभन्दा बढी दर कायम गर्न पाइने छैन ।

१५.२ ब्याजदर सम्बन्धी विवरण पठाउनु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले हरेक त्रयमास समाप्त भएको मितिले सात दिनभित्र निक्षेप तथा कर्जाको ब्याज दर यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा अनिवार्यरूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

साथै, लघुवित्त वित्तीय संस्थाले बुँदा नं ३ मा उल्लिखित ब्याजदर सम्बन्धी सम्पूर्ण व्यवस्था एवं विधिहरु शुरुमा लागू गर्दा र त्यसपछि प्रत्येक पटक संशोधन गर्दा सोको पूर्ण विवरण सात दिनभित्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१५.३ ब्याजदर सार्वजनिक गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेप वा वचतमा दिने र कर्जाको लागि ब्याजदर सम्बन्धी सूचना आफ्नो सूचना पाटीमा टाँस गरी सार्वजनिक जानकारी हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१५.४ विपन्न वर्ग कर्जाको ब्याज दरमा सहूलियत दिने

दलित, मुक्त कर्मैया, वादी, हलिया, द्वन्द्व पिडित, एकल महिला, अपाङ्ग तथा जेष्ठ नागरिकहरुलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग कर्जाको लागि ब्याज दरमा एक प्रतिशत बिन्दुले सहूलियत दिने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

१५.५ ब्याज आम्दानी जनाउने व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कर्जा सापटमा प्राप्त हुनुपर्ने ब्याजलाई नगद प्राप्तिको आधारमा मात्र आम्दानी जनाउनु पर्नेछ । पाकेको तर नगदमा असुल हुन नसकेको ब्याजलाई जुन वर्षमा असुल भएको हो सोही वर्षमा मात्र आम्दानी बाँधी सो को हिसाव मिलान गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित अवधिभरमा पाकेको ब्याजलाई “पाउनु पर्ने ब्याज हिसाव” मा खर्च लेखी “ब्याज मुलतवी हिसाव” मा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

१५.६ ब्याज प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट प्रवाहित कर्जा/सापटमा त्रैमासिक रुपमा ब्याज असुल गर्ने गरेको अवस्थामा निक्षेपकर्ताको वचतखातामा पनि कम्तीमा ३/३ महिनामा ब्याज प्रदान गर्ने गरी जम्मा गराई दिनु पर्नेछ ।

निक्षेपकर्तालाई दिने ब्याज सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको निक्षेप दायित्वमा ब्याज प्रदान गर्ने नीति बमोजिम साप्ताहिक, मासिक, त्रैमासिक वा अन्य जुन अवधिको आधारमा ब्याज गणना गर्ने हो सो अवधिको कम्तीमा औसत मौज्जात (Average Deposit Balance) मा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

टिप्पणी:- औसत निक्षेप मौज्जात भन्नाले दैनिक कारोवार समाप्त पश्चात कायम हुन आएको दैनिक अन्तिम मौज्जात (Closing Balance) को औसत भन्ने सम्झनु पर्छ । (उदाहरणको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले कर्जा तथा सापटको बक्यौता रकममा ब्याज गणना गर्ने विधि जसरी अवलम्बन गरेका छन् सोही विधि बमोजिमको ब्याज गणना गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।)

१५.७ एक मुष्ट रुपमा फिर्ता हुने निक्षेपको ब्याज प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

नियमित रुपमा ब्याज भुक्तानी नगरी कुनै निश्चित समय पश्चात एकमुष्ट रुपमा साँवा ब्याज फिर्ता गर्ने गरी लिईएका वचतको हकमा त्यस्तो ब्याज भुक्तानी नभएको अवस्थामा समेत हरेक वर्ष ब्याज खर्च लेखि तिर्नुपर्ने ब्याज हिसाबमा दायित्व देखाउनु पर्ने छ । त्यस्तो वचतमा ब्याजदर नतोकिएको भएता पनि वचत जम्मा गरेको रकम र भुक्तानी हुने रकमको आधारमा आउने प्रभावकारी (Effective) ब्याजदरलाई आधार लिनुपर्ने छ ।

१६. वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था

१६.१ वित्तीय स्रोत संकलन सीमा

- (१) संस्थाले आफ्नो प्राथमिक पुँजीको बढीमा तिस गुणासम्म वित्तीय स्रोत परिचालन गर्न सक्नेछ । तर, यसै निर्देशनको बुँदा नं. १२ को अवस्थामा बाहेक गैर सदस्यहरुबाट निक्षेप परिचालन गर्न पाइने छैन ।

स्पष्टीकरण:- “वित्तीय स्रोत” भन्नाले समूह सदस्यहरुबाट निक्षेप, सापटी र डिबेञ्चरबाट संकलित रकम सम्झनु पर्दछ ।

- (२) वित्तीय स्रोत संकलन सीमा अनुगमन गर्ने प्रयोजनका लागि अधिल्लो त्रयमासमा कायम रहेको प्राथमिक पुँजीलाई आधार मानिनेछ ।

१६.२ निक्षेप संकलन तथा भुक्तानी सम्बन्धी नियम तथा प्रकृया बनाई लागू गर्नु पर्ने

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्वीकार गर्ने निक्षेपको अवधि, प्रकार आदि सम्पूर्ण नियम तथा कार्यविधिका बारेमा लघुवित्त वित्तीय संस्था आफैले नियम बनाई लागू गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो नियम तथा कार्यविधि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले दश वर्षदेखि चल्ती नभएका तथा हक दावी नपरेका निक्षेप खाताहरुको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लाभांश घोषणा गरेको मितिले पाँच वर्षसम्म पनि सम्बन्धित शेयरधनी वा निजको हकवाला सो लाभांश लिन नआएमा त्यस्ता शेयरधनीको लाभांशको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले उपबुँदा (१) वा (२) बमोजिम चल्ती नभएका वा दावी नपरेका निक्षेपहरु वा वितरण नभएको लाभांशको विवरण माथि उल्लिखित अवधि समाप्त भएको एक महिनाभित्र राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा

कम्तीमा एकपटक प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । सूचना प्रकाशित हुँदा समेत त्यस्तो रकम भुक्तानी नभएमा उक्त रकमलाई यस बैंकले तोकिदिएको खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

१६.३ सापटी लिन सक्ने

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले बुँदा नं. १६.१ मा उल्लिखित सीमाभित्र रही इजाजतपत्रप्राप्त संस्था, व्यक्ति, फर्म, कम्पनी तथा संगठित संस्थासंग सापटी लिन सक्ने छ ।
- (२) उपबुँदा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विदेशी सरकार वा अन्तरराष्ट्रिय संघ/संस्थाबाट कुनै आर्थिक सहायता वा ऋण लिनुपरेमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

१६.४ सार्वजनिक शेयर निष्काशन सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले संचालनमा आएको मितिले बढीमा तीन वर्षभित्र सर्वसाधारणको लागि छुट्याइएको शेयर बिक्री वितरण गरी सक्नु पर्नेछ । साथै, प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी कानूनको अधिनमा रही सार्वजनिक रूपमा पुनः शेयर निष्काशन (Further Public Issue) गर्न सक्नेछन् ।

१६.५ खुद्रा कर्जाको कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्ने सम्बन्धमा

१. देहायका शर्तहरू पूरा गरेका खुद्रा कर्जाको कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकको स्वीकृति लिई सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने छन् :-
 - (क) बाह्य लेखापरीक्षणबाट विगत ३ वर्षदेखि खुद मुनाफा आर्जन गरेको प्रमाणित भएको ,
 - (ख) नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको न्यूनतम पुँजीकोष पूरा गरेको ,
 - (ग) पूर्व सञ्चालन खर्च पूर्णरूपमा अपलेखन भएको ,
 - (घ) प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था भएको ,
 - (ङ) वचत, कर्जा लगानी नीति र कोष परिचालनसम्बन्धी नीति तयार गरेको ,
 - (च) यस बैंकद्वारा जारी सम्पूर्ण निर्देशनहरूको पालना भएको ,
 - (छ) अधिल्लो त्रयमासको विवरण अनुसार निष्कृत कर्जा ५ प्रतिशतभन्दा बढी नभएको ,
 - (ज) कुल समूह संख्या कम्तीमा ५०० रहेको वा कम्तीमा २,५०० सदस्यसंग कर्जा कारोवार गरिरहेका,
 - (झ) संस्थाले अन्य निकायबाट प्राप्त गरेको सापटी/ऋण शत प्रतिशत आफ्ना ग्राहकहरूमा लगानी गरेको ।
२. उपर्युक्त शर्तहरू पूरा गरी निक्षेप परिचालन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्ने सीमा तथा अन्य व्यवस्था देहाय बमोजिमको हुनेछ :-
 - (क) आफ्नो प्राथमिक पुँजीको ३० गुणासम्म वित्तीय श्रोत परिचालन गर्ने सीमाभित्र रही प्राथमिक पुँजीको बढीमा ५ गुणासम्म सर्वसाधारणबाट निक्षेपको रूपमा वित्तीय श्रोत परिचालन गर्न सक्ने छन् । सर्वसाधारणबाट संकलित निक्षेपको सीमामा समूह सदस्यहरूको वचत निक्षेप गणना हुने छैन ।
 - (ख) सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्दा वचत तथा बढिमा २ वर्षसम्मको मुद्दति निक्षेप मात्र परिचालन गर्न सक्ने छन् ।
 - (ग) कुनै एउटा फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट आफ्नो कुल निक्षेपको बढीमा विस प्रतिशतसम्मको सीमामा नबढ्ने गरी संस्थागत निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने छन् ।

१६.६ वित्तीय सेवाको पहुँच न्यून रहेका जिल्लामा निक्षेप संकलन गर्ने व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकको स्वीकृति लिई वित्तीय सेवाको पहुँच कम रहेका मनाङ्ग, हुम्ला, डोल्पा, कालिकोट, मुगु, जाजरकोट, बझाङ्ग, बाजुरा र दार्चुला गरी ९ जिल्लामा मात्र कार्यक्षेत्र रहने गरी खोलिएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो संस्थाको प्राथमिक पुँजीको बढीमा ५ गुणासम्म सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्न सक्ने छन् ।

१६.७ सेवा शुल्क सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले निक्षेप खाता संचालन गरे वापत ग्राहकबाट कुनै किसिमको सेवा शुल्क लिन पाइने छैन ।

- १६.८ लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निश्चित प्रयोजनको लागि ग्राहक सदस्यहरूबाट संकलन गरिएको शुल्क समेतबाट खडा गरिएको लघु सुरक्षण कोष जस्ता कोषमा रहेको रकम सदस्यहरू कै हकहितमा खर्च गर्नुपर्ने छ । यसरी खर्च भई बाँकी रहेको रकम रकमान्तर गरी आमदानी जनाउने कार्य कोषको उद्देश्य विपरित हुने देखिएको हुँदा त्यस्तो कोषको रकम आमदानी जनाउने नपाईने र Earmark गरी छुट्टै लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

१६.९ “क”, “ख” र “ग” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सहायक कम्पनीको रूपमा खुलेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले मुख्य (Parent) संस्थामा व्याज आर्जन हुने कुनै पनि प्रकारको खाता खोल्न पाउने छैन ।

१६.१० निक्षेप सुरक्षण गराउने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो संस्थामा प्राकृतिक व्यक्तिका नाममा बचत तथा मुद्दति खातामा रहेको रु २ लाखसम्मको निक्षेप “निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण निगम” सँग सुरक्षण गर्ने/गराउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । आफ्नो संस्थामा रहेको २ लाख रुपैयाँसम्मको व्यक्तिगत बचत तथा मुद्दती निक्षेपको रकम र त्यस्ता निक्षेपकर्ताको संख्यात्मक विवरण त्रैमासिक रूपमा त्रयमास समाप्त भएको एक महिना भित्र निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण निगमलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१७. विपन्न वर्ग अन्तर्गत प्राप्त कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

१७.१ सम्पूर्ण सापटी रकम प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विपन्न वर्गमा प्रवाह गर्ने गरी प्राप्त सम्पूर्ण सापटी रकम लक्षित वर्गमा प्रवाह गर्नुपर्ने छ । त्यस्तो सापटी रकमलाई लक्षित वर्गमा प्रवाह नगरी सो बापतको रकम व्याज आर्जन हुने गरी कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थामा जम्मा गर्न पाइने छैन । तर यस व्यवस्थाले लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा सीमा (Line of Credit) उपयोग गर्न भने बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।
- (ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लिएको सापटी रकम लक्षित वर्गमा प्रवाह नगरेको खण्डमा प्रचलित बैंकदरको हिसाबले त्रैमासिक रूपमा (आश्विन, पौष, चैत्र र असारमा) हर्जना लगाइने छ । यस्तो हर्जना विपन्न वर्ग अन्तर्गत अधिल्लो त्रैमासको अन्तमा बाँकी कुल सापटी रकम भन्दा पछिल्लो त्रैमासको अन्तमा रहेको कुल कर्जाको बाँकी रकम कम भएमा सो कम भएको रकममा मात्र लगाइने छ । तर, अधिल्लो त्रैमासको अन्तमा बाँकी सापटी रकम पछिल्लो त्रैमासमा घटेको अवस्थामा सो हदसम्म हर्जना लगाइने छैन ।
- (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लिएको सापटी रकम र प्रवाह गरेको कर्जा लगानीको त्रैमासिक विवरण यसै साथ संलग्न बमोजिमको निर्देशन फा.नं. १७.१ बमोजिम हरेक त्रैमास समाप्त भएको पन्ध्र दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (घ) यस व्यवस्था बमोजिम आ.व. २०७०/७१ को पहिलो त्रैमासको अन्तमा भएको सापटीको आधारमा दोस्रो त्रैमासदेखि हर्जना लगाइने छ ।

१७.२ थोक कर्जाको कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विपन्न वर्गमा लगानी गर्ने गरी खुद्रा कर्जाको कारोवार गर्ने मध्यस्थकर्ता संस्थालाई उपलब्ध गराएको थोक कर्जा विपन्न वर्गमा लगानी भए नभएको सम्बन्धमा अर्धवार्षिक (पौष र आषाढमसान्तसम्मको) रूपमा अनुगमन गरी माघ र श्रावण मसान्तमा सोको विवरण यस बैंकको लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्ने छ ।

१८. कार्यक्षेत्र विस्तार वा संकुचन तथा गाभ्ने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था

१८.१ कार्यक्षेत्र विस्तार सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) काठमाडौं उपत्यका बाहेक अधिराज्यका जोडिएका १-३ जिल्लाबाट ४-१० जिल्ला, ४-१० जिल्लाबाट क्षेत्रीय स्तर र क्षेत्रीय स्तरबाट राष्ट्रियस्तरमा कारोवार संचालन गर्न चाहने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले देहायका शर्तहरू पूरा गरी कारोवार क्षेत्र विस्तार गर्ने स्वीकृतिका लागि व्यवसायिक योजना सहित यस बैंकमा निवेदन दिन सक्नेछ :-
 - (१) यस बैंकले तोकेको न्यूनतम चुक्ता पूँजी पूरा गरेको ।
 - (२) नियमितरूपले वार्षिक लेखापरीक्षण गरी साधारण सभा सम्पन्न गरेको ।
 - (३) यस बैंकको निर्देशन अनुरूप पूँजीकोष (Capital Adequacy) पर्याप्त रहेको ।
 - (४) यस बैंकको निर्देशन अनुरूप कर्जाको वर्गीकरण गरी सोको लागि पर्याप्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) कायम गरेको ।
 - (५) निष्कृत्य कर्जा (NPA) पाँच प्रतिशत ननाघेको ।
 - (६) इजाजत दिंदा तोकिएका शर्तहरू पूरा गरेको ।
- (२) कार्यक्षेत्र विस्तार सम्बन्धी माथि उल्लिखित व्यवस्थाको अतिरिक्त निम्न थप व्यवस्था कायम गरिएको छ :-
 - (क) क्षेत्रीयस्तरका वा १५ जिल्लासम्म सेवा विस्तार गरेका संस्थाले राष्ट्रियस्तरको कार्यक्षेत्रका लागि निवेदन दिन सक्नेछन् । एक जिल्ला कार्यक्षेत्र कायम रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्थापनाको ३ वर्षपछि मात्र ४-१० जिल्ला वा क्षेत्रीयस्तरमा कार्यक्षेत्र विस्तार गर्नसक्ने छन् ।

- (ख) कार्यक्षेत्र विस्तारका लागि आवेदन दिने संस्थाले विद्यमान कार्यक्षेत्रभित्रका प्रत्येक जिल्लामा कम्तिमा एक-एकवटा शाखा कार्यालयहरु स्थापना गरिसकेको हुनु पर्नेछ ।
- (ग) संचित नोक्सानी नरहेको अवधि कम्तिमा १ वर्ष पुगेको हुनु पर्नेछ ।
- (घ) कार्यक्षेत्र विस्तार गर्ने संस्थाले हाल कार्यरत कार्यक्षेत्रमा कम्तिमा पनि दुई अर्धवार्षिक अवधिमा निरन्तर रूपले आफूले वित्तीय स्रोत संकलन गर्न पाउने सीमाको ६० प्रतिशत वित्तीय स्रोत संकलन गरेको हुनु पर्ने छ । त्यस्तो वित्तीय स्रोत संकलनको गणना गर्दा हाल कायम रहेको कार्यक्षेत्रको लागि तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजीलाई आधार लिन सकिने छ ।
- (ङ) नेपाल राष्ट्र बैकबाट संस्था वा संस्थाको अध्यक्ष, संचालक र कार्यकारी प्रमुख कारवाहीमा परेको भए सो कारवाही फुकुवा भएको अवधि ३ वर्ष पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।
- (३) कार्यक्षेत्र विस्तारका लागि आवेदनसाथ निम्न कागजातहरु संलग्न हुनु पर्ने :-
 - (क) विद्यमान संस्थापक र संचालकहरुको विवरण ।
 - (ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आगामी ५ वर्षको प्रक्षेपित वित्तीय अवस्था, व्यवसायिक रणनीति, प्राविधिक तथा व्यवस्थापन पक्ष र बजार संवेदनशीलता विश्लेषण सहितको व्यवसायिक योजना ।
 - (ग) वित्तीय कारोवार सन्चालनका लागि कर्पोरेट कार्यालय/मुख्य शाखा कार्यालय विद्यमान कार्यक्षेत्रदेखि अन्य स्थानमा सन्चालन गर्ने भएमा सो कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार, सूचना प्रविधि, बीमा तथा सुरक्षा व्यवस्था, घरभाडा करारनामा, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत मुख्य कर्मचारीहरुको योग्यता अनुभव सम्बन्धी कागजात ।
 - (घ) कार्यक्षेत्र विस्तार भए पश्चात कायम हुने कार्यक्षेत्रलाई समेटेर तयार गरिएको कर्जा नीति, लगानी नीति, निक्षेप परिचालन नीति, आन्तरिक लेखापरीक्षण नीति, गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति व्यवस्थापन नीति, सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन नीति, सूचना प्रविधि नीति र आफ्नो ग्राहक पहिचान नीति ।
 - (ङ) कार्यक्षेत्र विस्तार सम्बन्धमा साधारण सभाले गरेको निर्णयको प्रतिलिपि ।
- (४) कार्यक्षेत्र विस्तारका सम्बन्धमा संस्थाको संचालक समितिसँग अन्तर्क्रिया गरी कागजात पूरा भएको ६० दिनभित्र सो सम्बन्धी प्रक्रियाको टुंगो लगाइनेछ ।

१८.२ कार्यक्षेत्र संकुचन सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्था पूँजी अपर्याप्तताको कारणबाट सोही वर्गको संस्थामा रही कार्यक्षेत्र संकुचन गर्न चाहेमा स्वीकृतिका लागि नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा निवेदन दिन सक्नेछ । यसरी पेश हुन आएको निवेदनको सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैङ्कले आवश्यक जाँचबुझ गरी स्वीकृति प्रदान गरेमा त्यस्तो वित्तीय संस्थाको कार्यक्षेत्र संकुचन हुनेछ ।
- (२) देहायको कुनै वा सबै अवस्था पूरा नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई सोही वर्गमा रहने गरी उक्त संस्थाको कार्यक्षेत्र संकुचन गराउन नेपाल राष्ट्र बैङ्कले निर्देशन दिन सक्नेछ :-
 - (क) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको अवधिभित्र तोके बमोजिमको पूँजी नपुऱ्याएको,
 - (ख) विगत पाँच वर्षदेखि लगातार नोक्सानीमा रहेको,
 - (ग) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले दिएको निर्देशन पटक पटक उल्लंघन गरी कारवाहीमा परेको,
 - (घ) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोके बमोजिम जोखिम व्यहोर्ने कोष कायम गर्न नसकेको ।
- (३) उपबुँदा नं. (२) बमोजिम कुनै लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई कारवाही गर्नुभन्दा अगाडि नेपाल राष्ट्र बैङ्कले त्यस्तो लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई त्यस्तो कारवाहीको विरुद्ध सफाई पेश गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनेछ ।
- (४) उपबुँदा (१) बमोजिम कार्यक्षेत्र संकुचन गर्दा देहाय बमोजिम गर्न सकिने छ:-
 - (क) राष्ट्रियस्तरबाट क्षेत्रीयस्तर वा ४-१० जिल्ला वा १-३ जिल्ला वा १ जिल्लामा ।
 - (ख) क्षेत्रीयस्तरबाट ४-१० जिल्ला वा १-३ जिल्ला वा १ जिल्लामा ।
 - (ग) ४-१० जिल्लाबाट १-३ जिल्ला वा १ जिल्लामा ।
 - (घ) १-३ जिल्लाबाट १ जिल्लामा ।

१८.३ गाभने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था

बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ६९ बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभने वा गाभिने सम्बन्धमा यस बैंकबाट जारी बैंक तथा वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभने वा गाभिने सम्बन्धी विनियमावली, २०६८ बमोजिम हुनेछ ।

१८.४ लघुवित्त वित्तीय संस्था स्तरोन्नति गर्ने कार्य हाललाई स्थगित गरिएको छ ।

१९. ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको हकमा आफ्नो कार्य प्रकृति बमोजिमको ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, ग्राहकको परिचय गर्ने प्रक्रिया, ग्राहकको कारोवारको अनुगमन प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रिया जस्ता विषयमा केन्द्रित भई आफ्नो ग्राहक पहिचान (Know your Customers) कार्यविधि तयार गर्नु पर्नेछ । साथै, आफ्नो ग्राहकहरू बीचको कारोवारको अभिलेख (ईलेक्ट्रोनिक रेकर्ड समेत) कारोवार समाप्त भएको मितिले पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

२०. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सहायक कम्पनी सम्बन्धी कूनाै व्यवस्था नभएको

२१. इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट हुने बैकिङ्ग (ई-बैकिङ्ग) सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस बैकको स्वीकृत लिई इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट हुने बैकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कारोवार गर्न सक्ने छन् ।

२२. विविध व्यवस्था

२२.१ बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४७ को उपदफा (४) को खण्ड (ढ) बमोजिम राष्ट्र बैकले तोकेका अन्य काम गर्ने व्यवस्था अन्तरगत रही लघुवित्त वित्तीय संस्थाले चाहेमा प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई वीमा प्रिमियम बाहेक अन्य थप शुल्क लिन नपाउने गरी आफ्ना ऋणी सदस्यहरूको वीमा अभिकर्ताको रूपमा कार्य गर्न सक्ने छन् ।

२२.२ Long Form Audit Report सम्बन्धमा

Long Form Audit Report लाई समय सापेक्ष र प्रभावकारी बनाउन यसैसाथ संलग्न ढाँचा (अनुसूची २२.१) अनुसार लागू गरिएको छ । उक्त Long Form Audit Report लाई यस बैकको web-site: www.nrb.org.np को बैक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग अन्तरगत राखिएको हुनाले सोही web-site बाट सूचना प्राप्त गरी आफ्नो संस्थाको बाह्य लेखापरीक्षकबाट सो Long Form Audit Report कै ढाँचामा तयार गरिएको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदनलाई सोभै यस बैकमा आइपुग्ने गरी पठाउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

२२.३ कर्जा अपलेखन सम्बन्धी विनियम बनाउँदा अवलम्बन गर्नु पर्ने मार्गदर्शन सम्बन्धमा

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले के कस्ता कर्जा असुल हुन नसक्ने हुनु निर्धारण गर्ने आधार तयार गरी त्यस्तो कर्जा अपलेखन गर्ने बारे आ-आफ्नो सञ्चालक समितिबाट विनियम तर्जुमा गरी यस बैकबाट स्वीकृति लिई लागू गर्नु पर्नेछ ।
- (२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले देहायका प्रक्रियाहरू पूरा गरी कर्जा अपलेखन गर्न सक्नेछन् ।
 - (क) कर्जा खराब बर्गमा परी १०० प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था भई सकेको हुनुपर्ने ।
 - (ख) कर्जा असुलीको लागि प्रचलित ऐन तथा नीति बमोजिम धितो सुरक्षणको लिलाम बिक्रीको प्रक्रिया सम्पन्न गरेको हुनुपर्ने ।
 - (ग) कर्जाको धितो सुरक्षण लिलाम बिक्री हुन नसकेको अवस्थामा अनिवार्य रूपमा धितो सकार गरेको हुनुपर्ने ।
- (३) ऋणी र ऋणसँग सम्बन्धित पक्षहरूलाई यस बैकको निर्देशन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्र लि. को कालोसूचीमा समावेश गरिसकेको हुनु पर्नेछ ।
- (४) अपलेखन गरिएको कर्जाको हकमा त्यस्तो कर्जा स्वीकृत हुँदा कुन तह वा कसको निर्णयबाट स्वीकृत भएको हो ? र त्यस्तो कर्जाको सुरक्षण बापत राखिएको धितोको मूल्यांकन कसरी गरिएको हो ? साथै, त्यस्तो कर्जा असुलीको लागि के कस्तो प्रयासहरू गरियो ? यसरी अपलेखनमा जानुपर्नाको औचित्यता आदि बारे अभिलेखमा जनाउनु पर्नेछ ।
- (५) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अपलेखन गरिएका कर्जाको असुलीका लागि एउटा छुट्टै कर्जा असुली इकाइको स्थापना गरी त्यस्तो कर्जाहरूको असुलीका लागि सम्बन्धित संस्थाले निरन्तर प्रयास जारी राख्नु पर्नेछ ।
- (६) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले अपलेखन गरेका कर्जाहरूको अद्यावधिक विवरण छुट्टै रजिष्टर खडा गरी राख्नु पर्नेछ ।
- (७) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले चालु वर्षमा अपलेखन गरिएका कर्जाहरूको विवरण (माथि उपबुँदा नं. ४ मा उल्लेखित बुँदाहरू समावेश गरी) वार्षिक प्रतिवेदनमा अनिवार्य रूपले उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (८) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा अपलेखन सम्बन्धमा कानूनमा स्पष्टरूपमा व्यवस्था नगरी स्पष्ट मार्गनिर्देशन वा निर्देशिका समेतको अभावमा मिनाहा तथा अपलेखन कार्य गर्दा निर्णयकर्तामाथि अत्याधिक अधिकार रहन जाने सम्भाव्यतालाई हृदयंगम गरी विवेकाधिकार प्रयोग हुन नदिन ऋण रकम मिनाहा वा

अपलेखनबाट भविष्यमा पर्न सक्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर राखी सो सम्बन्धमा स्पष्ट तथा पारदर्शी नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

- (९) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अपलेखन गरिएका कर्जाहरूको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग र कर्जा सूचना केन्द्र लि. मा पठाउनु पर्नेछ ।

२२.४ विदेशी विनिमय सम्बन्धी कार्य गर्ने सम्बन्धमा

देहाय बमोजिमका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई यस बैंकको विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागबाट स्वीकृति प्राप्त गरी विदेशी विनिमय सम्बन्धी देहाय बमोजिमका थप कार्य गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

- (क) नियमानुसार इजाजतपत्र प्राप्त गरी इनवार्ड रेमिट्यान्स (Inward Remittance) को कार्य गर्न सक्ने ।
(ख) सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई सर्वसाधारणबाट भारतीय मुद्रा खरिद गर्न सक्ने तथा सो मुद्रा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई मात्र बिक्री गर्न सक्ने ।

२२.५ लिखत नेपाली भाषामा तयार गर्ने सम्बन्धमा

- (१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले जुनसुकै प्रकारको कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणी तथा जमानतकर्ता (व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संस्था) तथा कारणी (ऋणी/जमानत दिने समेत) बाट तयार गर्ने/गराउने कागजातहरू (जुनसुकै लिखत, जमानीपत्र वा मन्जुरीनामा) प्रचलित ऐन कानून बमोजिम देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ । तर सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो आन्तरिक प्रयोजनको लागि त्यसरी नेपाली भाषामा तयार गरिएका लिखतहरू अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरी अभिलेखमा राख्न भने पाइने छ ।

विदेशी नागरिकहरूसंग हुने कारोवारमा र विदेशी बैंकिंग कारोवारमा मात्र प्रयोग हुने लिखतहरूको हकमा भने (जस्तै: प्रतिपत्र) नेपाली भाषामा तयार गर्न अनिवार्य गरिएको छैन ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जासंग सम्बन्धित ऋण प्रस्ताव पत्र (Offer Letter), कर्जा तमसुक (Loan Deed), धितोबन्धक लिखत (Mortgage Deed), Hypothecation Agreement र Trust Receipt Agreement अनिवार्यरूपमा देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा तयार गर्नुपर्ने र Consortium Loan Agreement, Letter of Assignment, Letter of Guarantee को हकमा हाललाई अंग्रेजी भाषामा समेत तयार गर्न सकिने छ । साथै, यी कागजातहरूलाई पनि क्रमिक रूपमा नेपाली भाषामा तयार गर्दै जाने नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

लिखत/जमानीपत्र तयार गर्दा जमानी रकम, ऋणको अवधि, ऋणको प्रयोजन, प्रमुख ऋणी, साक्षी, जमानतकर्ताको नाम, ठेगाना, सो को सनाखत लगायतका विषयहरू तथा अन्य प्रकारका लिखतहरूमा समेत देहाय बमोजिमका विषयहरूलाई यथोचित स्थानमा अनिवार्य रूपले उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

लिखतमा स्पष्टसंग उल्लेख हुनुपर्ने विषयहरू

- कारणीको नाम, ठेगाना, मिति, व्यक्तिको हकमा नागरिकता/पासपोर्ट नम्बर तथा तिन पुस्ते,
 - म्याद, अवधि, प्रयोजन,
 - कारणीको सम्बन्धमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाद्वारा सनाखत,
 - रकम,
 - साक्षी (Witness),
 - हस्ताक्षर पहिचान गर्ने प्रयोजनको लागि सम्बन्धित कारणीको नाम,
 - अन्य आवश्यक देखिएका विषयहरू ।
- (२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले अन्तर्राष्ट्रिय कारोवारमा प्रयोग हुने बाहेकका पत्राचार, चेक/भौचर लगायत अन्य कागजातहरू देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा समेत उपलब्ध हुने व्यवस्था अनिवार्य रूपमा गर्नु गराउनु पर्ने छ ।”

२२.६ अन्तिम ऋणदाता सुविधा सम्बन्धमा

अन्तरबैंक र खुला बजार तथा स्थायी तरलता सुविधाबाट आवश्यक तरलता आपूर्ति हुन नसकेको अवस्थामा यस बैंकमा खाता रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई बढीमा ६ महिनाको लागि प्रचलित बैंकदरमा अन्तिम ऋणदाता सुविधा दिइने छ । यस बैंकमा अनिवार्य मौज्जात कायम गर्नको लागि राखेको नगद मौज्जात, नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र वा असल कर्जाको धितोमा यस्तो सुविधा प्रदान गरिने छ ।

२२.७ बैंकदर सम्बन्धमा:

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रचलित ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार उपलब्ध गराइने कर्जाको व्याजदर (बैंकदर) ८.० प्रतिशत कायम गरिएको छ ।

२२.८ साइनबोर्ड तथा लेटरप्याड सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो साइनबोर्ड तथा लेटरप्याडमा संस्थाको नामको ठिक तल अनिवार्यरूपमा कोष्ठमा देहाय बमोजिमको वाक्यांश उल्लेख गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले उल्लेख गर्नु पर्ने वाक्यांश
नेपाल राष्ट्र बैंकबाट 'घ' वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्था (..... जिल्ला कार्य क्षेत्र भएको)

नोट: राष्ट्रिस्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कार्यक्षेत्र सम्बन्धी विवरण उल्लेख गर्न अनिवार्य हुने छैन ।

२२.९ चेक मार्फत् कारोबार गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनि लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को उद्देश्यलाई समेत सहयोग पुऱ्याउन रु.५० लाख वा सोभन्दा बढीको रकम भुक्तानी गर्दा अनिवार्य रूपमा एकाउन्टपेयी चेक मार्फत् गर्नु पर्नेछ ।

२२.१० लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई ४ देखि १० जिल्लासम्म कार्यसंचालनको लागि न्यूनतम चुक्ता पूँजी रु. २ करोड आवश्यक पर्ने नीतिगत व्यवस्था भएकोमा लघु वित्त सम्बन्धी कारोवारलाई पहाडी क्षेत्रमा समेत विस्तार गर्ने उद्देश्यले रु.२ करोड चुक्ता पूँजीमा संस्थापना भएका लघु वित्त सम्बन्धी कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नियमित १० जिल्लाका अतिरिक्त कार्यक्षेत्र स्वीकृत सम्बन्धी विद्यमान प्रकृयागत व्यवस्था समेतको अधिनमा रही थप ५ वटा पहाडी जिल्ला समेत गरी जम्मा १५ जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने छन् ।

२२.११ लघुवित्त वित्तीय संस्थाको एक प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर धारण गरेका शेयरधनी वा निजको व्यक्तिगत वा साभेदारी फर्मले सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको ऋणी फर्म/कम्पनी/संस्थाको लेखापरीक्षण गर्न पाईने छैन ।

२३. निर्देशनको पालना नगरेमा हुने कारवाही

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस निर्देशनको पालना नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ वा दफा १०० मा उल्लिखित कुनै पनि कारवाही गर्न सकिने छ ।

२४. खारेजी र बचाउ

(१) यस बैंकबाट यसअघि लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७० बाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन तथा सो पश्चात मिति २०७१ असार मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसंग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

निर्देशन फारमहरु तथा अनुसूचीहरु

पुँजीकोष तालिका

(रु. हजारमा)

विवरण	चालू अवधि	गत अवधि
(क) प्राथमिक पुँजी १) चुक्ता पुँजी (साधारण शेयर) २) प्रस्तावित बोनस शेयर ३) शेयर प्रिमियम ४) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर ५) साधारण जगेडा कोष ६) सञ्चित नाफा/(नोक्सान) ७) वासलातमा देखाईएको चालु आ.व.को नाफा-नोक्सान हिसावको रकम ८) पुँजी फिर्ता जगेडा कोष ९) पुँजी समायोजन कोष १०) कल्स इन एडभान्स ११) अन्य स्वतन्त्र कोषहरु घटाउने : - ख्याति (Goodwill) वापतको रकम - सीमाभन्दा बढी शेयर, सुरक्षणपत्रमा लगानी गरिएको रकम - वित्तीय स्वार्थ रहेको कम्पनीको धितोपत्रमा लगानी गरेको रकम - अवास्तविक सम्पत्ति - यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्वप्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम - प्रचलित ऐन तथा कानूनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहहरुलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधाहरु		
(ख) पूरक पुँजी १) असल कर्जाको लागि गरेको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था २) अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था ३) हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु ४) सुरक्षण नराखेको सहायक आवधिक ऋण ६) सम्पत्ति पूनर्मूल्याङ्कन कोष ७) लगानी समायोजन कोष		
(ग) जम्मा पुँजीकोष (क+ख)		
(घ) जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष पुँजीकोष (..... प्रतिशत) प्राथमिक पुँजी (..... प्रतिशत)		
पुँजीकोष (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले) प्राथमिक पुँजी (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)		

 मिति:
 दस्तखत

अधिकृत

जोखिम भारित सम्पत्ति विवरण तालिका

(रु.हजारमा)

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरू (On-Balance-Sheet Assets)	भार	चालु अवधि		गत अवधि	
		रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति	रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति
नगद मौज्जात	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात	०				
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०				
आफ्नै मुद्दति रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दति रसिद धितो कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०				
बैंक/वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको मौज्जात/मुद्दति रसिदको दावी (Claims)*	२०				
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०				
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०				
शेयर, डिभेन्चर एवं बण्डमा भएको लगानी	१००				
अन्य लगानीहरू	१००				
कर्जा, सापट (कुल रकम)**	१००				
स्थीर सम्पत्तिहरू	१००				
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज- ब्याज मुलतवी)	१००				
अन्य सवै सम्पत्तिहरू (खुद अग्रिम कर दाखिला बाहेक)	१००				
(क) जम्मा					
(ख) वासलात बाहिरका कारोवारहरू (Off-balance sheet Items)					
जमानत	१००				
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००				
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००				
Acceptance सहित अन्य सवै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरू	१००				
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००				
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००				
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरू	२००				
(ख) जम्मा					
कुल जोखिम भारित सम्पत्ति जम्मा (क) + (ख)					

कर्जा सापट वर्गीकरण र सोको लागि व्यवस्था

(... .. मसान्त)

(रु. हजारमा)

विवरण	कर्जा सापट विवरण			गत त्रयमास
	विमित	अविमित	यस त्रयमासको जम्मा	
१. सक्रिय कर्जा सापट				
असल कर्जा				
२. निस्क्रिय कर्जा सापट				
२.१ कमसल				
२.२ शंकास्पद				
२.३ खराब				
३. कुल कर्जा सापट (१ + २)				
४. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
४.१ असल				
४.२ कमसल				
४.३ शंकास्पद				
४.४ खराब				
४.५ अतिरिक्त				
४.६ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
६. गत त्रयमाससम्मको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
६.१ असल				
६.२ कमसल				
६.३ शंकास्पद				
६.४ खराब				
६.५ अतिरिक्त				
६.६ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
६. यस त्रयमासको नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता				
७. यस त्रयमासको थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
८. यस त्रयमासमा थप/फिर्ता				
९. कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (५-६+७)				
खुद कर्जा (३-४)				

मिति :

अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ २.२

ग्राहकपिच्छे वर्गीकरण गरिएको कर्जाहरू तथा सोको नोक्सानी व्यवस्था सम्बन्धी विवरण

.....सालमसान्त

शाखा	समूहको नाम	ऋणीको नाम	लगानी/ कारोवार मिति	कर्जा प्रकार	स्वीकृत सीमा (रु)	बाँकी साँवा (रु)	बाँकी ब्याज (रु)	शाखा नाघेको साँवा (रु)	भुक्तानी मिति	कर्जा व्यवस्था	कैफियत
										वर्गीकरण	व्यवस्था (रु)
कुल जम्मा :-											

मिति

अधिकृतको नाम
दस्तखत

.....लिमिटेड
२०६.....साल आषाढ मसान्तको
वासलात

पूँजी तथा दायित्व	अनसूची	यस वर्ष रु	गत वर्ष रु
१. शेयर पूँजी	४.१		
२. जगेडा तथा कोषहरु	४.२		
३. ऋणपत्र तथा बन्ड	४.३		
४. तिर्न बाँकी कर्जा सापट	४.४		
५. निक्षेप दायित्व	४.५		
६. प्रस्तावित नगद लाभांश			
७. आयकर दायित्व			
८. अन्य दायित्व	४.६		
कुल पूँजी तथा दायित्व			

सम्पत्ति	अनसूची	यस वर्ष रु	गत वर्ष रु
१. नगद मौज्जात (सिक्का समेत)			
२. नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात			
३. बैंक/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात	४.७		
४. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने रकम			
५. लगानी	४.८		
६. कर्जा सापट	४.९		
७. स्थीर सम्पत्ति	४.१०		
८. गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति	४.११		
९. अन्य सम्पत्ति	४.१२		
कुल सम्पत्ति			

संभावित दायित्व	अनुसूची ४.१३
सञ्चालकहरुको घोषणा	अनुसूची ४.२३
पुँजीकोष तालिका	अनुसूची ४.२४
जोखिम भारत सम्पत्ति विवरण तालिका	अनुसूची ४.२४(क)
प्रमुख सूचकाङ्कहरु	अनुसूची ४.२५
प्रमुख लेखा नीतिहरु	अनुसूची ४.२६
लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु	अनुसूची ४.२७

४.१ देखि ४.१७ सम्मका अनुसूचीहरु वासलातका अभिन्न अंग हुन् ।

.....लिमिटेड
मितिदेखि.....सम्म
नाफा नोक्सान हिसाव

विवरण	अनुसूची	यस वर्ष रु	गत वर्ष रु
१. ब्याज आम्दानी	४.१४		
२. ब्याज खर्च	४.१५		
खुद ब्याज आम्दानी			
४. कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आम्दानी	४.१६		
५. सटही घटवढ आम्दानी			
कूल सञ्चालन आम्दानी			
६. कर्मचारी खर्च	४.१७		
७. अन्य सञ्चालन खर्च	४.१८		
८. सटही घटवढ नोक्सान			
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था अधिको सञ्चालन मुनाफा			
९. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाहरु	४.१९		
सञ्चालन मुनाफा			
१०. गैर सञ्चालन आम्दानी/खर्च	४.२०		
११. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था बाट फिर्ता	४.२१		
नियमित कारोवारबाट भएको मुनाफा			
१२. असामान्य कारोवारहरुबाट भएको आम्दानी/खर्च	४.२२		
सम्पूर्ण कारोवार समावेश पछिको खुद मुनाफा			
१३. कर्मचारी बोनस व्यवस्था			
१४. आयकर व्यवस्था			
<ul style="list-style-type: none"> • यस वर्षको कर व्यवस्था • विगत वर्षसम्मको कर व्यवस्था • यस वर्षको स्थगन कर आम्दानी/खर्च 			
खुद नाफा/नोक्सान			

४.१४ देखि ४.२२ सम्मका अनुसूचीहरू नाफा नोक्सान हिसावका अभिन्न अंग हुन् ।

..... लिमिटेड
नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसाब
मिति देखिसम्म

विवरण	अनुसूची	यस वर्ष रू	गत वर्ष रू.
आम्दानी			
१. गत वर्षसम्मको संचित मुनाफा			
२. यस वर्षको मुनाफा			
३. सटही घटवढ कोष			
जम्मा			
खर्च			
१. गत वर्षसम्मको संचित नोक्सान			
२. यस वर्षको नोक्सान			
३. साधारण जगेडाकोष			
४. भैपरी आउने जगेडा			
५. संस्था विकास कोष			
६. लाभांश समीकरण कोष			
७. कर्मचारी सम्बन्धी जगेडाहरू			
८. प्रस्तावित लाभांश			
९. प्रस्तावित बोनस शेयर			
१०. विशेष जगेडा कोष			
११. सटही घटवढ कोष			
१२. पुंजी फिर्ता जगेडा कोष			
१३. पुंजी समायोजन कोष			
१४.			
जम्मा			
१५. सञ्चित मुनाफा/(नोक्सान)			

..... लिमिटेड
इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण
आ.व. २०.... /(रु.)

विवरण	शेयर पूँजी	सञ्चित ना.नो.	साधारण जगेडा कोष	पूँजगत जगेडा कोष	शेयर प्रिमियम	सटही घटवढ कोष	स्थगन कर जगेडा	अन्य जगेडा तथा कोष	कुल रकम
शुरु मौज्दात									
स्थगन कर									
समायोजित शुरु मौज्दात									
समायोजन									
.....									
.....									
.....									
.....									
अन्तिम मौज्दात									

.....लिमिटेड

नगद प्रवाह विवरण

मिति देखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
(क) कारोबार संचालनबाट नगद प्रवाह		
१. नगद प्राप्ति		
१.१ व्याज आम्दानी		
१.२ अपलेखित कर्जाको असुली		
१.३ कमिशन तथा अन्य आम्दानी		
२. नगद भुक्तानी		
२.१ व्याज खर्च		
२.२ कर्मचारी खर्च		
२.३ कार्यालय संचालन खर्च		
२.४ आयकर भुक्तानी		
२.५ अन्य खर्च		
कार्यगत पुंजी गतिविधि अधिको नगद प्रवाह		
सञ्चालन सम्बन्धी चालू सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
१. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने रकममा कमी/(वृद्धि)		
२. अन्य अल्पकालीन लगानीमा कमी/(वृद्धि)		
३. कर्जामा कमी/(वृद्धि)		
४. अन्य सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
सञ्चालन सम्बन्धि चालू दायित्वमा (कमी)/वृद्धि		
१. निक्षेप दायित्वमा (कमी)/वृद्धि		
२. अल्पकालीन सापटीमा (कमी) /वृद्धि		
३. अन्य दायित्वमा (कमी)/ वृद्धि		
(ख) लगानी कारोवारमा नगद प्रवाह		
१. दीर्घकालीन लगानीमा कमी/(वृद्धि)		
२. स्थीर सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
३. दीर्घकालीन लगानीमा व्याज आम्दानी		
४. लाभांश आम्दानी		
५. अन्य		
(ग) वित्तीय श्रोत कारोवारबाट नगद प्रवाह		
१. दीर्घकालीन ऋण (वण्ड, डिबेन्चर आदि) मा वृद्धि/(कमी)		
२. शेयर पुंजीमा वृद्धि/(कमी)		
३. अन्य दायित्वमा वृद्धि/(कमी)		
४. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त सहूलियत/पुनरकर्जामा वृद्धि/(कमी)		
(घ) नगद तथा बैंक मौज्जातको विनिमय दरमा भएको फरकबाट आम्दानी / खर्च		
(ङ) यस वर्षको सम्पूर्ण गतिविधिबाट नगद प्रवाह		
(च) नगद तथा बैंकमा रहेको शुरु मौज्जात		
(छ) नगद तथा बैंकमा रहेको अन्तिम मौज्जात		

..... लिमिटेड
शेयर पुंजी तथा स्वामित्व
(... .. आषाढ मसान्त)

अनुसूची ४.१

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. शेयर पुंजी		
१.१ अधिकृत पुंजी		
क) साधारण शेयर प्रति शेयर रू. ले		
ख) ननरिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ले		
ग) रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू.ले		
१.२ जारी पुंजी		
क) साधारण शेयर प्रति शेयर रू..... ले		
ख) ननरिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ले		
ग) रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू.....ले		
१.३ चुक्ता पुंजी		
क) साधारण शेयर प्रति शेयर रू..... ले		
ख) ननरिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू..... ले		
ग)रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू.ले		
१.४ प्रस्तावित बोनस शेयर		
१.५ कल्स इन एडभान्स		
१.६ जम्मा रकम (१.३+१.४+१.५)		

शेयर स्वामित्व विवरण	यस वर्ष रू.		गत वर्ष रू.	
	प्रतिशत	शेयर पुंजी	शेयर पुंजी	प्रतिशत
१. स्वदेशी स्वामित्व				
१.१ नेपाल सरकार				
१.२ "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू				
१.३ अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू				
१.४ अन्य संस्थाहरू				
१.५ सर्वसाधारण				
१.६ अन्य				
२. वैदेशिक स्वामित्व				
जम्मा				

नोट:माथि अनुसूचीमा उल्लिखित विवरण अन्तर्गत ०.५ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी स्वामित्व भएको व्यक्ति/समूह/फर्म/कम्पनी भए, निजहरूको नाम, प्रतिशत र रकम स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ । प्रतिशत उल्लेख गर्दा शेयर संख्याको आधारमा गणना गर्नु पर्नेछ ।

..... लिमिटेड
जगेडा तथा कोषहरू
(... .. आषाढ मसान्त)

अनुसूची ४.२

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. साधारण/बैधानिक जगेडा कोष		
२. पुंजीगत जगेडा कोष		
३. पुंजी फिर्ता जगेडा कोष (Capital Redemption Reserve)		
४. पुंजी समायोजन कोष		
५. अन्य जगेडा तथा कोष		
५.१. भैपरी आउने जगेडा		
५.२. संस्था विकास कोष		
५.३. लाभांश समिकरण कोष		
५.४. विशेष जगेडा कोष		
५.५. सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष		
५.६. स्थगन कर जगेडा		
५.७. अन्य स्वतन्त्र कोष		
५.८. अन्य जगेडा कोष		
६. सञ्चित नाफा/नोक्सान		
७. सटही घटबढ कोष		
८. जम्मा		

..... लिमिटेड
ऋणपत्र तथा वण्ड
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१ प्रतिशत वण्ड/ऋणपत्र प्रति वण्ड/ऋणपत्र रू. ले ... मिति मा जारी भएको र मितिमा चुक्ता हुने (हालसम्मको Redemption Reserve रकम रू.)		
२ प्रतिशत वण्ड/ऋणपत्र प्रति वण्ड/ऋणपत्र रू. ले ... मिति मा जारी भएको र मितिमा चुक्ता हुने (हालसम्मको Redemption Reserve रकम रू.)		
३		
४. जम्मा १+२+३		

नोट: सुरक्षण राखी ऋणपत्र तथा वण्ड जारी गरिएको भएमा सुरक्षणको विवरण खुलाउनु पर्नेछ ।

..... लिमिटेड
तिर्न बाँकी कर्जा (सापटी)
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. स्वदेशी		
१. नेपाल सरकार		
२. नेपाल राष्ट्र बैंक		
३. रिपो दायित्व		
४. बैंक तथा वित्तीय संस्था		
५. अन्य संगठित संस्थाहरू		
६. अन्य		
जम्मा		
ख. विदेशी		
१. बैंकहरू		
२. अन्य		
जम्मा		
ग. जम्मा (क+ख)		

..... लिमिटेड
निक्षेप हिसाब
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. ब्याज तिर्नु नपर्ने खाताहरू		
१.१ वित्तीय संस्थाहरू		
१.२ अन्य संगठित संस्थाहरू		
१.३ व्यक्तिगत		
ब्याज तिर्नु नपर्ने खाताहरूको जम्मा		
२. ब्याज तिर्नु पर्ने खाताहरू		
क. बचत हिसाब		
१.१ संघ संस्थाहरू		
१.२ व्यक्तिगत		
१.३ अन्य		
ख. मुद्दति हिसाब		
१.१ संघ संस्थाहरू		
१.२ व्यक्तिगत		
१.३ अन्य		
ब्याज तिर्नु पर्ने खाताहरूको जम्मा (१+२) जम्मा निक्षेप		

..... लिमिटेड
अन्य दायित्व
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. पेन्सन/उपदान कोष		
२. विदा वापतको व्यवस्था		
३. कर्मचारी सञ्चय कोष		
४. कर्मचारी कल्याण कोष		
५. कर्मचारी बोनस व्यवस्था		
६. निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज		
७. सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज		
८. सण्डी क्रेडिटर्स		
९. शाखा मिलान हिसाव		
१०. स्थगन कर दायित्व		
११. भुक्तानी दिनुपर्ने विलहर		
१२. भुक्तानी दिन बाँकी लाभांश		
१३. अन्य		
जम्मा		

अनुसूची ४.७

..... लिमिटेड
बैंक/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	स्वदेशी मुद्रा	विदेशी मुद्रा रू.मा			कुल रू.	गत वर्ष रू.
		भा.रू.	परिवर्त्य वि.मु.	जम्मा		
१. स्वदेशी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु						
क. चल्ती खाता ख. अन्य खाता						
जम्मा						

नोट: सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु समर्थन पत्र अनुसारको कुल मौज्जात रू.

अनुसूची ४.८

..... लिमिटेड
लगानी
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	प्रयोजन		यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
	व्यापारिक	अन्य		
१. नेपाल सरकारको ट्रेजरी विल				
२. नेपाल सरकारको बचत पत्र				
३. नेपाल सरकारको अन्य ऋणपत्र				
४. नेपाल राष्ट्र बैंक ऋण पत्र				
५. विदेशी ऋण पत्र				
६. स्वदेशी इजाजतपत्रप्राप्त संस्था				
७. विदेशी बैंक				
८. संगठित संस्थाहरुको शेयर				
९. संगठित संस्थाहरुको डिवेन्चर तथा बन्ड				
१०. अन्य लगानी				
कुल लगानी				
व्यवस्था				
खुद लगानी				

शेयर, डिवेन्चर तथा वण्डमा लगानी

विवरण	परल मोल रू.	बजार मुल्य अनुसार रू.	व्यवस्था रकम रू.	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. शेयर लगानी					
१.१ कम्पनी (प्रा.लि./लि.) साधारण शेयर, प्रति शेयर ले चुक्ता					
१.२ कम्पनी (प्रा.लि./लि.) साधारण शेयर (मध्ये...बोनस समेत) प्रति शेयर...ले चुक्ता					
१.३ कम्पनी (प्रा.लि./लि.) प्रतिशत प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ले चुक्ता					
२. डिवेन्चर तथा वण्ड लगानी					
२.१ कम्पनी (प्रा.लि./लि.) प्रतिशत डिवेन्चर/वण्ड प्रति डिवेन्चर/वण्ड रू. ले ...					
२.२					
२.३					
कुल लगानी					
३. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्था					
३.१ गत वर्ष सम्मको व्यवस्था					
३.२ यस वर्षको थप/घट					
कुल व्यवस्था					
खुद लगानी					

नोट: ३ वर्ष भन्दाबढी समयदेखि लाभांश घोषणा तथा वितरण नगरेका कम्पनीहरू भएमा त्यस्ता कम्पनीहरूको नाम खुलाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची ४.९

..... लिमिटेड

कर्जा सापट वर्गीकरण र सोको लागि व्यवस्था

(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	कर्जा सापट विवरण			गत वर्षको जम्मा
	विमित	अविमित	यस वर्षको जम्मा	
१. सक्रिय कर्जा सापट				
असल कर्जा				
२. निस्क्रीय कर्जा सापट				
२.१ कमसल				
२.२ शंकास्पद				
२.३ खराब				
३. कुल कर्जा सापट (१ + २)				
४. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
४.१ असल				
४.२ कमसल				
४.३ शंकास्पद				
४.४ खराब				
४.५ अतिरिक्त				
४.६ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
६. गत वर्षसम्मको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
६.१ असल				
६.२ कमसल				
६.३ शंकास्पद				
६.४ खराब				
६.५ अतिरिक्त				
६.६ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
६. यस वर्षको नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता				
७. यस वर्षको थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
८. यस वर्षमा थप/फिर्ता				
९. कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (५-६+७)				
खुद कर्जा (३-४)				

..... लिमिटेड
स्थीर सम्पत्ति
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	सम्पत्ति						यस वर्ष रु.	गत वर्ष रु.
	भवन	परिवहन साधन	मेशिनरी	कार्यालय सामान	लीज होल्ड सम्पत्ति	अन्य		
१. परलमोल (क) गत वर्षको मौज्जात (ख) यस वर्ष थप (ग) यस वर्ष पुनर्मूल्याङ्कन/पुनर्लेखन (घ) यस वर्षको विक्री (ङ) यस वर्षको अपलेखन								
कुल (क+ख+ग+घ+ङ) परलमोल								
२. ह्वास कट्टी (क) गत वर्षसम्मको (ख) यस वर्षको (ग) ह्वासकट्टी पुनर्मूल्याङ्कन/पुनर्लेखन (ग) ह्वासकट्टी रकम समायोजन/फिर्ता								
कुल ह्वासकट्टी								
३. बूक भ्यालू (WDV*) (१-२)								
४. जग्गा								
५. पूँजीगत निर्माण (पूँजीकरण गरिनु पर्ने)								
जम्मा (३+४+५+६)								

*Written Down Value

..... लिमिटेड
गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति
(... .. आषाढ मसान्त)

ऋणी वा पार्टीको नाम ठेगाना	गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरेको मिति	कुल गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति रकम रु.	नोकसानी व्यवस्था		खुद गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति रु.	गत वर्ष रु.
			प्रतिशत	रकम रु.		
कूल जम्मा						

.....लिमिटेड
अन्य सम्पत्ति
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. मसलन्द मौज्दात		
२. लगानीमा असुल गर्न बाँकी आम्दानी		
३. कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याज न्यून: ब्याज मुलतवी रकम		
४. असुल गर्न बाँकी कमिशन		
५. सन्ड्री डेटर्स		
६. कर्मचारी सापटी र पेशकी		
७. अग्रिम भुक्तानी		
८. मार्गस्थ नगद		
९. मार्गस्थ अन्य (चेक समेत)		
१०. विना सुचना ड्राफ्टको भुक्तानी		
११. अपलेखन हुन बाँकी खर्च		
१२. शाखा मिलान हिसाव		
१३. स्थगन कर सम्पत्ति		
१४. अन्य		
जम्मा		

अनसूची ४.१२(क)

.....लिमिटेड
अन्य सम्पत्ति (थप विवरण)
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.				गत वर्ष रू.
	१ वर्षसम्म	१ वर्षदेखि माथि ३ वर्षसम्म	३ वर्षभन्दा माथि	जम्मा	
१. कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याज					
२. शाखा मिलान हिसाव					
३. एजेन्सी हिसाव					

अनसूची ४.१३

.....लिमिटेड
सम्भावित दायित्वहरू
(... .. आषाढ मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
जमानत अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment) आयकर वापत सम्भावित दायित्व Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरू चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरू		

.....लिमिटेड
ब्याज आम्दानी
मितिदेखिसम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. कर्जा सापटमा		
ख. लगानीमा		
१. नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र		
३. नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्र		
४. डिभेन्चर तथा बण्ड		
५. अन्तर बैंक लगानीमा ब्याज		
ग. एजेन्सी मौज्दातमा		
घ. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने मौज्दातमा		
ङ. अन्यमा		
१.		
२.		
जम्मा		

.....लिमिटेड
ब्याज खर्च
मिति.....देखि..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. निक्षेप दायित्वमा		
१. सदस्यहरुको वचतमा		
२. सर्वसाधारणको निक्षेपमा		
ख. कर्जा सापटमा		
१. ऋणपत्र तथा बण्ड		
२. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त कर्जा		
३. अन्तर बैंक/वित्तीय संस्था कर्जा		
४. अन्य संगठित संस्था		
५. अन्य कर्जा		
ग. अन्यमा		
१.		
२.		
जम्मा		

.....लिमिटेड
कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आम्दानी
मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. सेवा शुल्क		
२. नवीकरण शुल्क		
३. इ.प्रा. कमिशन वापत		
४. बट्टा आम्दानी		
५. अन्य		
जम्मा		

.....लिमिटेड

अनुसूची ४.१७

कर्मचारी खर्च

मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. तलव		
२. भत्ता		
३. सञ्चयकोषमा थप		
४. तालिम खर्च		
५. पोशाक		
६. औषधोपचार		
७. बीमा		
८. विदा वापतको व्यवस्था		
९. पेन्सन तथा उपदान व्यवस्था		
१०. अन्य		
जम्मा		

अनुसूची ४.१८

.....लिमिटेड

अन्य सञ्चालन खर्च

मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. घरभाडा		
२. बत्ती विजुली र पानी		
३. मर्मत तथा सम्भार		
(क) भवन		
(ख) सवारी साधन		
(ग) अन्य		
४. बीमा		
५. पोष्टेज, टेलिक्स, टेलिफोन, फ्याक्स		
६. कार्यालय उपकरण फर्निचर र सम्भार		
७. भ्रमण भत्ता र खर्च		
८. मसलन्द र छपाई		
९. पत्रपत्रिका तथा पुस्तक		
१०. विज्ञापन		
११. कानुनी खर्च		
१२. चन्दा		
१३. सञ्चालक समिति सम्बन्धी खर्च		
(क) बैठक भत्ता		
(ख) अन्य खर्च		
१४. साधारण सभा सम्बन्धी खर्च		
१५. लेखा परीक्षण सम्बन्धी		
(क) लेखा परीक्षण शुल्क		
(ख) अन्य खर्च		
१६. रकम स्थानान्तरण कमिशन		
१७. स्थीर सम्पत्तिमा ह्रास कट्टी		
१८. पूर्व सञ्चालन खर्च अपलेखन		
१९. शेयर निष्काशन खर्च		
२०. प्राविधिक सेवा शोधभर्ना		
२१. मनोरञ्जन खर्च		
२२. अपलेखन खर्च		
२३. सुरक्षा खर्च		
२४. कर्जा सुरक्षण प्रिमियम		
२५. कमिशन र डिस्काउण्ट		
२६. अन्य		
जम्मा		

नोट: खर्चहरू जनाउँदा जुन प्रयोजनको लागि खर्च भएको हो सोही शीर्षकमा खर्च जनाउनु पर्छ । अन्य सामान्य शीर्षकमा गाभ्न पाइने छैन । जस्तो सञ्चालक समितिको बैठकको सिलसिलामा भएको यातायात खर्च, "सञ्चालक समिति सम्बन्धी खर्च" अन्तर्गत "अन्य खर्च" मा जनाउनु पर्नेछ ।

.....लिमिटेड
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था
मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा भएको वृद्धि		
२. लगानी नोक्सानी व्यवस्थामा भएको वृद्धि		
३. गैर बैकिग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		
४. अन्य सम्पत्तिमा गरिएको व्यवस्था		
जम्मा		

अनुसूची ४.२०

.....लिमिटेड
गैर संचालन आम्दानी/नोक्सान
मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. लगानी विक्रीबाट आम्दानी/(नोक्सान)		
२. सम्पत्ति विक्रीबाट आम्दानी/(नोक्सान)		
३. लाभांश		
४. अन्य		
खुद गैर संचालन आम्दानी/(नोक्सान)		

अनुसूची ४.२१

.....लिमिटेड
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता
(आर्थिक वर्ष/.....)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा बाट फिर्ता		
२. गैर बैकिग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता		
३. लगानी व्यवस्थाबाट फिर्ता		
४. अन्य सम्पत्तिको व्यवस्थाबाट फिर्ता		
जम्मा		

अनुसूची ४.२२

.....लिमिटेड
असामान्य कारोवारहरूबाट भएको आम्दानी/खर्च
मितिदेखि सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. अपलेखन भएको कर्जाको असुली		
२. स्वेच्छिक अवकाश खर्च		
३. असुली हुन नसक्ने कर्जाको अपलेखन (४.२८ क)		
४. अन्य खर्च/आम्दानी		
५.		
जम्मा		

.....लिमिटेड
अपलेखित कर्जाको विवरण
(आर्थिक वर्ष/.....)

क्र. सं.	कर्जा प्रकार	अपलेखन गरिएको रकम	धितो/जमानीको प्रकार तथा रकम	धितो मूल्यांकनको आधार	कर्जा स्वीकृत गर्ने अधिकारी/तह	कर्जा असुलीका लागि भए गरेका प्रयास	कैफियत
१.							
२.							
३.							
४.							
५.							
	कुल कर्जा						

नोट: आर्थिक वर्षभरीमा अपलेखन गरिएको कर्जाको विवरण माथि उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

.....लिमिटेड
संचालक, कार्यकारी प्रमुख, संस्थापक, कर्मचारी, शेयरहोल्डरहरूलाई गएको कर्जा सापट विवरण
(..... आषाढ मसान्त)

प्रवाहित कर्जा सापटको कुल रकममध्ये सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, संस्थापक, कर्मचारी, शेयरधनीहरू र निजहरूको परिवारका सदस्य वा त्यस्ता व्यक्ति जमानी बसेको वा म्यानेजिङ एजेन्ट भएको कुनै संस्था वा कम्पनीलाई गएको रकमको विवरण देहाय बमोजिम छ ।

संस्थापक/सञ्चालक/कार्यकारी प्रमुखको नाम	गत वर्षसम्मको बाँकी		यस वर्ष असुली		यसवर्ष थप कर्जा	आषाढ मसान्तसम्म बाँकी	
	सावाँ	ब्याज	सावाँ	ब्याज		सावाँ	ब्याज
(क) सञ्चालक							
१.							
२.							
(ख) कार्यकारी प्रमुख							
१.							
२.							
(ग) संस्थापक							
१.							
२.							
(घ) कर्मचारी							
१.							
२.							
(ड) शेयरधनीहरू							
१.							
२.							
जम्मा							

.....लिमिटेड
पूँजीकोष तालिका
(..... आषाढ मसान्त)

(रु. हजारमा)

विवरण	यस वर्ष	गत वर्ष
<p>(क) प्राथमिक पूँजी</p> <p>१) चुक्ता पूँजी (साधारण शेयर)</p> <p>२) प्रस्तावित बोनस शेयर</p> <p>३) शेयर प्रिमियम</p> <p>४) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर</p> <p>५) साधारण जगेडा कोष</p> <p>६) सञ्चित नाफा/(नोक्सान)</p> <p>७) वासलातमा देखाईएको चालु आ.व.को नाफा-नोक्सान हिसावको रकम</p> <p>८) पूँजी फिर्ता जगेडा कोष</p> <p>९) पूँजी समायोजन कोष</p> <p>१०) कल्स इन एडभान्स</p> <p>११) अन्य स्वतन्त्र कोषहरु</p> <p>घटाउने :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ख्याति (Goodwill) वापतको रकम - सीमाभन्दा बढी शेयर, सुरक्षणपत्रमा लगानी गरिएको रकम - वितीय स्वार्थ रहेको कम्पनीको धितोपत्रमा लगानी गरेको रकम - अवास्तविक सम्पत्ति - यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्वप्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम - प्रचलित ऐन तथा कानुनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहहरुलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधाहरु 		
<p>(ख) पूरक पूँजी</p> <p>१) असल कर्जाको लागि गरेको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>२) अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>३) हाइब्रिड पूँजी उपकरणहरु</p> <p>४) सुरक्षण नराखेको सहायक आवधिक ऋण</p> <p>६) सम्पत्ति पूनर्मूल्याङ्कन कोष</p> <p>७) लगानी समायोजन कोष</p>		
<p>(ग) जम्मा पूँजीकोष (क+ख)</p>		
<p>(घ) जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पूँजीकोष</p> <p>पूँजीकोष (..... प्रतिशत)</p> <p>प्राथमिक पूँजी (..... प्रतिशत)</p>		
<p>पूँजीकोष (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)</p> <p>प्राथमिक पूँजी (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)</p>		

.....लिमिटेड
जोखिम भारित सम्पत्ति विवरण तालिका
(..... आषाढ मसान्त)

(रु. हजारमा)

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरू (On-Balance-Sheet Assets)	भार	यस वर्ष		गत वर्ष	
		रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति	रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति
नगद मौज्जात	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात	०				
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०				
आफ्नै मुद्दति रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दति रसिद धितो कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०				
बैंक/वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको मौज्जात/मुद्दति रसिदको दावी (Claims)*	२०				
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०				
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०				
शेयर, डिभेन्चर एवं बण्डमा भएको लगानी	१००				
अन्य लगानीहरू	१००				
कर्जा, सापट (कुल रकम)**	१००				
स्थीर सम्पत्तिहरू	१००				
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज- ब्याज मुलतवी)	१००				
अन्य सबै सम्पत्तिहरू (खुद अग्रिम कर दाखिला बाहेक)	१००				
(क) जम्मा					
(ख) वासलात बाहिरका कारोवारहरू (Off-balance sheet Items)					
जमानत	१००				
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००				
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००				
Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरू	१००				
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००				
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००				
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरू	२००				
(ख) जम्मा					
कुल जोखिम भारित सम्पत्ति जम्मा (क) + (ख)					

.....लिमिटेड
प्रमुख सूचकाङ्क
कम्तीमा विगत ५ वर्षका परिसूचकहरू

विवरण	सूचकाङ्क	आ.व.	आ.व.	आ.व.	आ.व.	आ.व.
१. खुद नाफा/कुल आम्दानी प्रतिशत	प्रतिशत					
२. प्रति शेयर आम्दानी	रु.					
३. प्रति शेयर बजार मूल्य	रु.					
४. मूल्य आम्दानी अनुपात (PE Ratio)	अनुपात					
५. शेयर पूँजीमा लाभांश (बोनस सहित)	प्रतिशत					
६. शेयर पूँजीमा नगद लाभांश भुक्तानी	प्रतिशत					
७. ब्याज आम्दानी/कर्जा तथा सापट	प्रतिशत					
८. कर्मचारी खर्च/कुल सञ्चालन खर्च	प्रतिशत					
९. कुल निक्षेप तथा सापटीमा ब्याज खर्च	प्रतिशत					
१०. सट्टी घटवट आम्दानी/कुल आम्दानी	प्रतिशत					
११. कर्मचारी बोनस/कुल कर्मचारी खर्च	प्रतिशत					
१२. खुद नाफा/कर्जा सापट	प्रतिशत					
१३. खुद नाफा/कुल सम्पत्ति	अनुपात					
१४. कुल कर्जा/निक्षेप	प्रतिशत					
१५. कुल सञ्चालन खर्च/कुल सम्पत्ति	प्रतिशत					
१६. जोखिम भारत सम्पत्तिमा पूँजीकोषको पर्याप्तता (क) प्राथमिक पूँजी	प्रतिशत					
(ख) पूरक पूँजी	प्रतिशत					
(ग) कुल पूँजी कोष	प्रतिशत					
१७. तरलता (CRR)	अनुपात					
१८. निष्कृत कर्जा/कुल कर्जा	प्रतिशत					
१९. ब्याज दर अन्तर (Weighted Average Interest Rate Spread)						
२०. बुक नेटवर्थ	रु.					
२१. कुल शेयर	संख्या					
२२. कुल कर्मचारी	संख्या					
२३. अन्य						

<p>प्रमुख लेखा नीतिहरू वार्षिक लेखा विवरणहरूसँग प्रकाशित गर्नु पर्ने ।</p>

<p>लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरू वार्षिक लेखा विवरणहरूसँग प्रकाशित गर्नु पर्ने ।</p>
--

..... लिमिटेड
संस्थापक/संस्थापक समूहका शेयरधनीले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा धितो राखी कर्जा लिएको विवरण

क्र. सं.	संस्थापक/संस्थापक समूह अन्तर्गत पर्ने शेयरधनीको नाम	संस्थापकको स्वामित्वमा कायम रहेको शेयर		कर्जा विवरण			कैफियत
		कूल कित्ता संख्या	कूल चुक्ता पूँजीको प्रतिशत	कर्जा लिएको अन्य बैंक/ वित्तीय संस्थाको नाम	कर्जा रकम	धितोमा रहेको शेयर कित्ता संख्या	
१.							
२.							

..... Ltd.
Comparison of Unaudited and Audited Financial Statement as of FY/...

Rs in '000

S.No.	Particulars	As per Unaudited Financial Statement	As per Audited Financial Statement	Variance		Reasons for Variance
				In Amount	In %	
1	Total Capital and Liabilities (1.1 to 1.7)					
1.1	Paid up Capital					
1.2	Reserve and Surplus					
1.3	Debenture and Bond					
1.4	Borrowings					
1.5	Deposits (a+b)					
	a. Members					
	b. Public					
1.6	Income Tax Liability					
1.7	Other Liabilities					
2	Total Assets (2.1 to 2.7)					
2.1	Cash and Bank Balance					
2.2	Money at Call and Short Notice					
2.3	Investments					
2.4	Loans and Advances					
2.5	Fixed Assets					
2.6	Non Banking Assets					
2.7	Other Assets					
3	Profit and Loss Account					
3.1	Interest Income					
3.2	Interest Expense					
	A. Net Interest Income (3.1 - 3.2)					
3.3	Fees, Commission and Discount					
3.4	Other Operating Income					
3.5	Foreign Exchange Gain/Loss (Net)					
	B. Total Operating Income (A+3.3+3.4+3.5)					
3.6	Staff Expenses					
3.7	Other Operating Expenses					
	C. Operating Profit Before Provision (B -3.6 - 3.7)					
3.8	Provision for Possible Losses					
	D. Operating Profit (C -3.8)					
3.9	Non Operating Income/Expenses (Net)					
3.10	Write Back of Provision for Possible Loss					
	E. Profit from Regular Activities (D+3.9+3.10)					
3.11	Extraordinary Income/Expenses (Net)					
	F. Profit before Bonus and Taxes (E +3.11)					
3.12	Provision for Staff Bonus					
3.13	Provision for Tax					
	G. Net Profit/Loss (F - 3.12 - 3.13)					

..... Limited
Unaudited Financial Results (Quarterly)
As at Quarter (...../...../200...) of the Fiscal Year 200.../200...

Rs. in '000

S.No.	Particulars	This Quarter Ending	Previous Quarter Ending	Corresponding Previous Year Quarter Ending
1	Total Capital and Liabilities (1.1 to 1.7)			
1.1	Paid up Capital			
1.2	Reserve and Surplus			
1.3	Debenture and Bond			
1.4	Borrowings			
1.5	Deposits (a+b)			
	a. Member			
	b. Public			
1.6	Income Tax Liability			
1.7	Other Liabilities			
2	Total Assets (2.1 to 2.7)			
2.1	Cash and Bank Balance			
2.2	Money at Call and Short Notice			
2.3	Investments			
2.4	Loans and Advances			
2.5	Fixed Assets			
2.6	Non Banking Assets			
2.7	Other Assets			
3	Profit and Loss Account	Up to This Quarter	Up to Previous Quarter	Up to Corresponding Previous Year Quarter
3.1	Interest Income			
3.2	Interest Expense			
	A. Net Interest Income (3.1 - 3.2)			
3.3	Fees, Commission and Discount			
3.4	Other Operating Income			
3.5	Foreign Exchange Gain/Loss (Net)			
	B. Total Operating Income (A+3.3+3.4+3.5)			
3.6	Staff Expenses			
3.7	Other Operating Expenses			
	C. Operating Profit Before Provision (B -3.6 - 3.7)			
3.8	Provision for Possible Losses			
	D. Operating Profit (C -3.8)			
3.9	Non Operating Income/Expenses (Net)			
3.10	Write Back of Provision for Possible Loss			
	E. Profit from Regular Activities (D+3.9+3.10)			
3.11	Extraordinary Income/Expenses (Net)			
	F. Profit before Bonus and Taxes (E +3.11)			
3.12	Provision for Staff Bonus			
3.13	Provision for Tax			
	G. Net Profit/Loss (F - 3.12 - 3.13)			
4	Ratios	At the End of This Quarter	At the End of Previous Quarter	At the End of Corresponding Previous Year Quarter
4.1	Capital Fund to RWA			
4.2	Non Performing Loan (NPL) to Total Loan			
4.3	Total Loan Loss Provision to Total NPL			
4.4	Cost of Funds			

प्रष्टिकरण:

(क) वासलातका शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

पूँजी तथा दायित्वतर्फ

१. शेयर पूँजी

यस शीर्षकमा इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको चुक्ता शेयर पूँजी उल्लेख हुनु पर्नेछ। सञ्चित मुनाफा वा जगेडा रकमबाट बोनस शेयर जारी भएमा यसरी जारी गरी शेयर पूँजीमा जम्मा गरेको रकमलाई समेत अनुसूची ४.१ मा उल्लेख (Disclose) गर्नु पर्नेछ। शेयर पूँजीसँग सम्बन्धित विवरण अनुसूची ४.१ बमोजिम हुनु पर्नेछ र सोही अनुसूचीको क्रम संख्या १.६ को कुल रकम वासलातको यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ।

२. जगेडा तथा कोषहरु

इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले जगेडा कायम गर्ने सिलसिलामा नाफाबाट बाँडफाँड भै आएका वा अन्य कुनै प्रक्रियाबाट सृजना भएका तथा नाफा-नोक्सान हिसावमा बाँडफाँड नगरी संचय गरी राखिएको रकमहरुलाई यस शीर्षक (अनुसूची ४.२) मा जनाउनु पर्नेछ। यस शीर्षकमा सामान्यतः नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाई जम्मा गर्नु पर्ने र यी जगेडा प्रयोग गर्दा सम्बन्धित जगेडा तथा कोष हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ।

(क) साधारण/वैधानिक जगेडा कोष

साधारण जगेडा कोष भनेको वैधानिक जगेडा कोष (Statutory Reserve) हो। यस अन्तर्गत बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन अनुसार खुद मुनाफा विनियोजनबाट सारिएको रकम समावेश गर्नु पर्नेछ। साधारण/वैधानिक जगेडा कोषमा रहेको रकमबाट कुनै पनि प्रकारको लाभांश (नगद वा बोनस शेयर) वितरण गर्न पाइने छैन। उक्त कोषमा रहेको रकम प्रयोग गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(ख) पूँजीगत जगेडा कोष

पूँजीगत जगेडा कोष अन्तर्गत देहायका शीर्षकहरु रहने छन्।

(अ) शेयर प्रिमियम

इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले आफ्नो शेयर जारी गर्दा शेयरको अंकित मूल्य भन्दा बढी दरले जारी गरेको रहेछ भने उक्त बढी रकम जति यस हिसावमा जम्मा गर्नु पर्नेछ। यस हिसावमा रहने रकम नगद लाभांश वितरण प्रयोजनको लागि योग्य मानिने छैन।

(आ) पूँजीगत जगेडा

यस अन्तर्गत निम्न रकमहरु राख्नु पर्नेछ।

- चुक्ता नभएको शेयरको बाँकी रकम माग गर्दा भुक्तानी नगरेको कारणले उक्त शेयरलाई जफत गरी प्राप्त हुन आएको रकम।

- पूँजीगत अनुदान वापत प्राप्त हुन आएको जिन्सी तथा नगद रकम।

(इ) सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन जगेडा (Assets Revaluation Reserve)

कम्पनीले सम्पत्तिको पुनर्मूल्याङ्कन गरी सृजना हुन आएको जगेडालाई यस अन्तर्गत राख्नु पर्ने छ।

(ई) अन्य पूँजीगत जगेडा

(ग) लाभांश समीकरण कोष

लाभांशमा एकरूपता कायम गर्ने उद्देश्यले नाफा भएको अवस्थामा नाफाबाट यस खातामा जम्मा गर्नसकिने छ। त्यस्तो अवस्थामा संचालक समितिको प्रस्ताव र साधारण सभाको अनुमोदनमा यस खाता खर्च गरी लाभांश दिन सकिने छ।

(घ) सञ्चित नाफा/नोक्सान

यस अन्तर्गत नाफा/नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा देखिएको सञ्चित नाफा वा सञ्चित नोक्सानलाई देखाउनु पर्ने छ। सञ्चित नोक्सानलाई ऋणात्मक चिन्ह दिई वा कोष्ठ (...) भित्र देखाउनु पर्नेछ।

(ङ) पूँजी समायोजन कोष

यस बैंकबाट तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजी पुर्याउन पूँजी समायोजन कोष खडा गरी राखेको रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ।

(च) अन्य जगेडा कोष

कुनै खास उद्देश्य लिएर वा नलिईकन अन्य कुनै जगेडा कोष (माथि उल्लेखित बाहेक) खडा गरेमा शीर्षक खोली यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ।

३. ऋणपत्र तथा बण्ड
लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऋणपत्र तथा बण्ड जारी गरी पूँजी उठाएको भएमा उक्त रकमलाई यस शीर्षक अन्तर्गत अनुसूची ४.३ अन्तर्गत सम्बन्धित उपकरणको नाम खुलाई उल्लेख गर्नु पर्नेछ । वासलातको यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.३ को कुल रकमसँग बराबर हुनु पर्नेछ ।
४. तिर्न बाँकी कर्जा (सापटी)
लघुवित्त वित्तीय संस्था आफूले कर्जा सापट लिई तिर्न बाँकी रहेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षक सम्बन्धी विवरण अनुसूची ४.४ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
५. निक्षेप दायित्व
लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपकर्ताहरूबाट परिचालन गरेको कूल निक्षेप यस शीर्षक अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षक सम्बन्धी विवरण अनुसूची ४.५ बमोजिम हुनु पर्नेछ ।
६. प्रस्तावित तथा भुक्तानी दिन बाँकी लाभांश
प्रस्तावित तथा साधारणसभाले पारित गरेको तर भुक्तानी गरी नसकेको लाभांश रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
७. आयकर दायित्व
संस्थाले यस शीर्षक अन्तर्गत आयकर ऐन बमोजिम भुक्तानी गर्नु पर्ने आयकर वापतको व्यवस्था रकम राख्नु पर्नेछ । अग्रिम भुक्तानी भएको आयकर रकम घटाएर खुद तिर्न बाँकी आयकर भए मात्र यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ । यदि आयकर दायित्व भन्दा अग्रिम कर भुक्तानी रकम बढी रहेमा खुद रकम अन्य सम्पत्तिमा देखाउनु पर्नेछ ।
८. अन्य दायित्व
संस्थाको हिसाबमा देखिएका माथि उल्लेखित पूँजी तथा दायित्वहरू बाहेकका अन्य कुनै पनि किसिमका दायित्वहरू यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यसमा दिइएको उपशीर्षकहरू सीमित रहेको मानिएको छैन र संस्थाले आवश्यकता अनुसार अन्यत्र प्रदर्शन गर्न नसकिने शीर्षकहरू यसमा राख्न सक्नेछ ।
 - (क) भुक्तानी दिन बाँकी बोनस
कर्मचारीलाई भुक्तानी दिन बाँकी बोनस रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (ख) निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज
निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (ग) सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज
संस्थाले कर्जा तथा सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (घ) सण्डी क्रेडिटर्स
संस्थाको दैनिक काम कारवाहीका सिलसिलामा भुक्तानी दिनु पर्ने तर अन्य शीर्षक अन्तर्गत नपर्ने दायित्वहरू यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (च) लेखापरीक्षण शुल्क
लेखापरीक्षण कार्य गरे वापत लेखापरीक्षकलाई भुक्तानी दिन बाँकी रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (छ) उपदान कोष
संस्थाले आफ्नो कर्मचारी नियमावली अनुसार कर्मचारीहरूप्रतिको उपदान वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (ज) कर्मचारी संचयकोष
संस्थाले कर्मचारीलाई संचयकोष वापत प्रदान गर्नको लागि कर्मचारीको मासिक तलबबाट कट्टा गरिएको, संस्थाले थप गरेको र त्यस कोषले आर्जन गरेको ब्याज तथा आमदानी वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (झ) शाखा हिसाब
संस्थाको विभिन्न शाखाको हिसाब मिलानगर्दा क्रेडिट ब्यालेन्स आएमा यस शीर्षक अन्तर्गत प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।
 - (ञ) विदा वापतको व्यवस्था
संस्थाले आफ्नो कर्मचारी नियमावली अनुसार कर्मचारीहरूप्रतिको विदा वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
 - (च) भुक्तानी दिनुपर्ने विलहरू
संस्थाले भुक्तानी दिन बाँकी विलहरूको रकम समावेश गर्नुपर्ने छ ।

सम्पत्तिर्तर्फः

१. नगद मौज्जात
लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आफ्नो ढुकुटीमा स्वदेशी एवं भारतीय मुद्रामा रहेको कुल नगद मौज्जात रकम यस शीर्षकमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
२. नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात
इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकमा ब्याज प्राप्त नहुने गरी जम्मा गरेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।
३. बैंक/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात
इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले स्वदेशी तथा विदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा जम्मा गरेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकको रकम अनुसूची ४.७ को कुल रकमसँग बराबर हुनु पर्नेछ ।
स्पष्टीकरण: इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले राखेको तिन महिना वा सोभन्दा बढी अवधिका मुद्दति निक्षेपलाई समेत अनुसूची ४.७ को बुँदा नं. १ "ख" अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।
४. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने रकम
यस शीर्षकमा वढीमा ७ दिनसम्मको भुक्तानी अवधि (Maturity Period) कायम गरी माग गर्नासाथ वा छोटो अवधिको सूचना (४८ घण्टा) मा भुक्तानी प्राप्त हुने शर्तमा अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा ब्याज प्राप्त हुने गरी लगानी गरिएको रकम उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
५. लगानी
लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विभिन्न शेयर तथा अन्य धितोपत्रमा गरेको लगानीलाई लगानी सम्बन्धी निर्देशन बमोजिम मुल्यांकन गरी अनुसूची ४.८ र ४.८(क) अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।
६. कर्जा सापट तथा विल खरिद
लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कुल कर्जा सापट, खरिद तथा डिष्काउण्ट गरिएका विलहरु वापतको कुल वक्यौता (Outstanding) रकम एवं कुल कर्जाबाट कर्जा नोक्सानी वापत व्यवस्था गरेको रकम घटाई यस शीर्षक अन्तर्गत खुद कर्जा सापटको महलमा देखाउनु पर्नेछ । उक्त रकम अनुसूची ४.९ अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।
लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्मचारीलाई कर्मचारी विनियमावली अनुसार प्रदान गरिने कर्जा सुविधालाई यस शीर्षकमा नदेखाई वासलातको सम्पत्ति र जायजथा तर्फको अन्य सम्पत्ति शीर्षक अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।
७. स्थीर सम्पत्ति
लघुवित्त वित्तीय संस्थाको स्वामित्वमा रहेको स्थायी प्रकृतिका सम्पत्तिहरुको लेखाङ्कन यस शीर्षकमा गरी सम्पत्तिको कुल मूल्यमा ह्रास कट्टा गरी बाँकी रहेको रकमलाई वासलातको यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.१० मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
८. गैर बैंकिग सम्पत्ति
यस शीर्षक अन्तर्गत गैर बैंकिग सम्पत्ति र सो को लागि गरिएको व्यवस्था रकमको खुद अवस्था देखाउनु पर्दछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.११ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
९. अन्य सम्पत्ति
माथि उल्लेख भएका बाहेक अन्य कुनै पनि शीर्षकमा रहेको सम्पत्तिहरु (Tangible or Intangible) यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यसमा रहने रकमहरुमा मसलन्द मौज्जात, इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको कर्मचारीलाई कर्मचारी विनियमावली अनुसार प्रदान गरिने सापटी तथा सुविधा, लगानीमा असुल गर्न बाँकी आम्दानी, कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याज, सण्डी डेटर्स, मार्गस्थ सम्पत्तिहरु, अपलेखन हुन बाँकी खर्च आदि पर्नेछन् । यस शीर्षकमा देखाइने सम्पत्तिहरुमा गरिएको सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था घटाई आउने खुद रकम मात्र अनुसूची ४.१२ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याजमा मुलतवी हिसावमा सारिएको रकम घटाई आउने रकम क्र.सं. ३ मा देखाउनु पर्दछ ।

सम्भावित दायित्वहरु

- (क) संस्थाको सम्भावित दायित्वहरुलाई वित्तीय विवरणको अनुसूची ४.१३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार विभाजन गरी कुल रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
- (ख) शेयरमा लगानी गरेकोमा शेयर वापत भुक्तानी गर्नु पर्ने पूरै रकम भुक्तानी भएको रहेनछ भने भुक्तानी दिन बाँकी रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्छ ।
- (ग) आयकर वापतको सम्भावित दायित्व को कुल रकमलाई यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।
- (घ) माथि उल्लेखित दायित्व बाहेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अन्य सम्भावित दायित्व छन् भने सो समेतलाई अनुसूची ४.१३ अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।

(ख) नाफा-नोक्सान हिसावका शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

१. ब्याज आमदानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कर्जा / सापटमा प्राप्त हुनु पर्ने ब्याजलाई नगद प्राप्तीको आधारमा आमदानी बाँधी यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । संस्थाको ब्याज आमदानीलाई अनुसूची ४.१४ बमोजिम उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

तर यस व्यवस्थाले असार महिनासम्ममा पाकेको ब्याज वर्षान्तपछिको साउन १५ गतेभित्र प्राप्त भएमा सो रकमलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आ-आफ्नो आमदानी लेखांकन सम्बन्धी नीतिमा स्पष्ट खुलाई गत आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सान हिसावमा आमदानी जनाउन बाधा पुगेको मानिने छैन ।

२. ब्याज खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्वीकार गरेको निक्षेपमा तथा लिएको सापटीमा उल्लेखित अवधिमा तिर्नु पर्ने ब्याज रकमलाई “ब्याज खर्च” हिसाव शीर्षकमा खर्च लेख्नु पर्नेछ । नाफा-नोक्सान हिसावको यस शीर्षकमा जनाइने कुल रकम अनुसूची ४.१५ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

३. कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आमदानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कारोवार सञ्चालनको सिलसिलामा उल्लिखित अवधिमा आर्जन गरेको कमिशन तथा अन्य कुनै पनि आमदानीलाई यस शीर्षकमा जनाई अनुसूची ४.१६ अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।

४. कर्मचारी खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरुको निमित्त भए गरेको खर्चहरुको कुल रकम यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा समावेश हुने खर्चहरुमा कर्मचारी तलव, भत्ता, पेन्सन, उपदान खर्च, सञ्चयकोष थप, तालिम खर्च, पोशाक खर्च, बीमा आदि पर्नेछन् । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.१७ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

५. अन्य सञ्चालन खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कार्यालय सञ्चालनको सिलसिलामा भए/गरेका अन्य सम्पूर्ण सञ्चालन खर्चहरुको कुल रकम यो शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा उल्लेख गरिने रकम अनुसूची ४.१८ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

६. सटही घटवढ नोक्सान

सटही घटवढ आमदानी/नोक्सान हिसावमा देखिएको खुद मौज्दात ऋणात्मक रहेमा यो शीर्षकमा देखाउनु पर्ने छ ।

७. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था

जोखिमयुक्त सम्पत्ति (Risk assets) को लागि यस बैंकको निर्देशन बमोजिम राख्नुपर्ने व्यवस्था (Provision) नाफा/नोक्सान हिसावको यस शीर्षकमा खर्च जनाई अनुसूची ४.१९ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस्तो व्यवस्थाको अनुमान त्रैमासिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

८. गैर सञ्चालन आमदानी/नोक्सान

कारोवारको सिलसिलामा प्रत्यक्ष रुपले सञ्चालनसंग सम्बन्धित नरहेका आमदानी तथा खर्चहरु यस शीर्षक अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.२० अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

९. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता

जोखिमयुक्त सम्पत्तिहरु (Risk assets) को लागि गरिएको व्यवस्था रकम बढी भएमा बढी भएको रकम फिर्ता आमदानी (Write back) गर्नु पर्ने अवस्था आएमा यस शीर्षक अन्तर्गत देखाई अनुसूची ४.२१ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१०. असामान्य कारोवारहरुबाट भएको आमदानी/खर्च

असामान्य कारोवारहरुबाट भएको आमदानी/खर्च अन्तर्गत माथि उल्लिखित अन्य शीर्षकहरु बाहेक खुद ब्याज आमदानीको ५ प्रतिशतभन्दा बढी रहेका सबै खर्च तथा आमदानीको लागि अनुसूची ४.२२ अनुसार अलगगै शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

११. कर्मचारी वोनस व्यवस्था

कर्मचारी वोनसको व्यवस्था गर्दा नाफा-नोक्सान हिसावको सम्पूर्ण कारोवार पछिको खुद मुनाफा (वोनस व्यवस्था समेत) लाई आधार लिनुपर्ने छ । विद्यमान कानून बमोजिम खुद नाफाबाट तोकिएको प्रतिशतले वोनसकोलागि छुट्याउनु पर्ने रकमलाई यस शीर्षक माफत नाफा-नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१२. आय कर व्यवस्था

खुद कर योग्य नाफामा लाग्ने आय कर वापतको रकम यस शीर्षकमा खर्च लेख्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आय कर ऐन तथा प्रचलित आर्थिक कानूनले छुट दिएका र मान्यता नदिइएका खर्चहरूको हिसाव गरी कर योग्य नाफा कायम गर्नुपर्ने छ र सोही अनुमानित कर योग्य नाफाको आधारमा आय कर सम्बन्धी भावी दायित्व निर्धारण गरी यस शीर्षक मार्फत नाफा-नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१३. खुद नाफा/नोक्सान

यस शीर्षकमा रहेको रकमलाई सोही वर्षको/अवधिको “नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाव” को यस वर्षको मुनाफा वा यस वर्षको नोक्सान शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

(ग) नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाव सम्बन्धी शीर्षकहरूको संक्षिप्त व्याख्या

खर्च तर्फको विवरण (Debit तर्फ)

१. गत वर्षसम्मको सञ्चित नोक्सान

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हिसावमा गत आर्थिक वर्षसम्मको सञ्चित घाटा रहेको अवस्थामा यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ ।

२. साधारण जगेडा कोष

चुक्तापूँजीको दोब्बर नभएसम्म प्रत्येक वर्षको खुद नाफाबाट कम्तीमा वीस प्रतिशत रकम साधारण जगेडा कोषमा बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ ।

३. भैपरी आउने जगेडा

आफ्नो खुद नाफाबाट केही अंश छुट्याई “भैपरी आउने जगेडा” शीर्षकमा राख्ने निर्णय गरेमा त्यस्तो रकम यस कोषमा बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ ।

४. संस्था विकास कोष

आफ्नो नाफालाई संस्था विकास कोषमा जम्मा गर्ने गरी बाँडफाँड गर्ने निर्णय गरेमा सो बमोजिमको रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

५. लाभांश समिकरण कोष

संस्थाको नाफाबाट केही रकम आगामी वर्षहरूमा लाभांश समिकरण गर्ने उद्देश्यले बाँडफाँड गरी छुट्टै राख्न चाहेमा त्यस्तो रकमलाई यस शीर्षक मार्फत बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

६. कर्मचारी सम्बन्धी जगेडाहरू

संस्थाको कर्मचारीहरूसँग सम्बन्धित कुनै प्रकारका कल्याणकारी कोष वा अन्य कुनै किसिमका कोषहरूमा नाफाको केही अंश बाँडफाँड गर्ने भएमा यस शीर्षक मार्फत बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

७. प्रस्तावित लाभांश

आफ्नो नाफाको केही अंश लाभांश वितरण गर्न प्रस्ताव गरेको भएमा सो रकमलाई यस शीर्षकको बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

८. प्रस्तावित बोनस शेयर

आफ्नो सञ्चित मुनाफालाई पूँजीकरण गरी विद्यमान शेयरवालाहरूलाई बोनस शेयर प्रदान गर्ने वा शेयरकै चुक्ता मूल्य बढाउने निर्णय गरेमा सो वापतको रकममध्ये सञ्चित मुनाफाबाट जति प्रयोग हुने हो सो रकमलाई नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा खर्च लेखी यस शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

९. विशेष जगेडा कोष

यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कुनै पनि किसिमको विशेष जगेडा कोषहरू खडा गर्न सञ्चित मुनाफा प्रयोग गर्नुपर्दा यस शीर्षक मार्फत बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१०. सटही घटबढ कोष

विदेशी मुद्राको पूनर्मूल्याङ्कनबाट वर्षभरीमा भएको आम्दानीमध्ये सटही घटबढ सम्बन्धि नीति बमोजिम उक्त कोषमा विनियोजन गर्नु पर्ने रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

(घ) **इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धि विवरण**

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले तोकिएको ढाँचामा आवश्यक विवरणहरू खुलाई नेपाल लेखा मापदण्ड (NAS) को आधारमा वित्तीय विवरणको अभिन्न अङ्गको रूपमा इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धि विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) **नगद प्रवाह विवरण**

कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १०९ बमोजिम हरेक कम्पनीले आफ्नो वार्षिक हिसाब विवरणहरू तयार गर्दा नाफा-नोक्सान हिसाब तथा वासलातको अलावा नगद प्रवाह विवरण पनि तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसर्थ कम्पनीको रूपमा दर्ता भएका सबै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले आफ्नो वार्षिक हिसाब संगै “नगद प्रवाह विवरण” समेत तोकिएको ढाँचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

(च) **संस्थापक शेयर धितो बन्धक सम्बन्धमा**

लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक शेयरधनीले लिएको शेयर अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा धितो बन्धक राखी कर्जा लिएको भए सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनमा उल्लेख (Disclose) गर्नु पर्ने गरी अनुसूची ४.२३ बमोजिमको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(छ) **स्थगन कर सम्बन्धी व्यवस्था**

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा नेपाल लेखामान - ९ (Nepal Accounting Standard - 9) अनुसार स्थगन कर (Deferred Tax) को लेखांकन गरी सो विषय समेत खुलाउनु (Disclose) पर्ने छ । उक्त शीर्षकलाई वित्तीय विवरणमा देहाय बमोजिम हुने गरी प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

१. नाफा नोक्सान हिसावमा आयकर व्यवस्था शीर्षक अन्तर्गत हाल कायम रहेको नियमित प्रकृतिको कर खर्च (Current Tax) को अलावा यस वर्षको स्थगन कर (Deferred Tax) शीर्षकमा आम्दानी/खर्च लेखांकन गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
२. स्थगन कर आम्दानी/खर्च सोभै इक्विटीमा लेखांकन गर्नु पर्ने भएकोले “इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण” मा शुरु मौज्जात शीर्षकपछि समायोजन प्रयोजनका लागि “स्थगन कर” उप-शीर्षक थप गरी समायोजित शुरु मौज्जात देखाउनु पर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
३. वासलातमा स्थगन कर सम्पत्ति एवं दायित्वको छुट्टै शीर्षक कायम गर्नुपर्ने भएकोले यसलाई वासलातको अन्य दायित्व/सम्पत्ति सम्बन्धी अनुसूचीमा “अन्य” भन्दा माथि स्थगन कर दायित्व/सम्पत्ति उप-शीर्षक कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
४. वार्षिक प्रतिवेदनको लेखा सम्बन्धी टिप्पणीमा स्थगन कर गणनाको लागि अपनाईएको करको दर र सो अपनाउनुको आधार, करयोग्य एवं कर गणना गर्दा घटाउन मिल्ने अस्थायी फरकहरू, गणना गरिएको स्थगन कर र सो वापत सृजना हुन गएको सम्पत्ति तथा दायित्वको विस्तृत विवरण खुलाउनु पर्ने छ ।
५. स्थगन कर सम्बन्धी उपरोक्त लेखांकन क्रियाकलापका कारण सम्पत्ति सृजना भएमा सो रकम नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा खर्च लेखी स्थगन कर जगेडा कोष खडा गर्नु पर्नेछ । सो कोषको रकम स्थगन कर बाहेक अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नाम :
अवधि :

संरचनागत तरलता (Structural Liquidity) विवरण तालिका

(रु. हजारमा)

क्र.स.	विवरण	१-१० दिन	११-१८० दिन	१८१-२७० दिन	२७१-३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कुल रकम
	सम्पत्ति						
१.	नगद मौज्जात						
२.	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात						
३.	मागेको बखत प्राप्त हुने रकम						
४.	सरकारी सुरक्षणपत्र						
५.	ने.रा.बैंक ऋणपत्र						
६.	अन्तर बैंक तथा वित्तीय संस्था कर्जा						
७.	कर्जा सापट						
८.	पाउनु पर्ने ब्याज						
९.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने						
१०.	क्र.स. १८ र १९ का सुविधाहरुको भुक्तानी						
११.	अन्य						
	कुल सम्पत्ति						
	दायित्व						
१२.	सदस्यहरुबाट निक्षेप						
१३.	सर्वसाधारणबाट बचत निक्षेप						
१४.	सर्वसाधारणबाट मुद्दति निक्षेप						
१५.	ऋणपत्रहरु						
१६.	सापटी :						
	माग/अल्प सुचना						
	अन्तर बैंक/वि.संस्था						
	पुनरकर्जा						
	अन्य						
१७.	अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरु :						
	सण्डी क्रेडिटर्स						
	भुक्तानी दिनुपर्ने विल						
	भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज						
	व्यवस्थाहरु						
	अन्य						
१८.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने						
१९.	उपभोग भैनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु						
२०.	क्र.स. ९ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी						
२१.	अन्य						
	कुल दायित्व						
	खुद सम्पत्ति						
	संचित खुद सम्पत्ति						

लेखा शीर्षक	अवधिको विवरण
सम्पत्ति	
पाउनुपर्ने ब्याज	जुन समयमा ब्याज प्राप्त हुने हो, सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने	जुन समयमा सुविधा प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ, सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
दायित्व	
सण्डी क्रेडिटर्स	१ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
भुक्तानी दिनुपर्ने विल	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।

भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
व्यवस्थाहरु*	निश्चित भुक्तानी अवधि भएको अवस्थामा सोही बमोजिम र नभएको अवस्थामा १ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने	विगतको Trend विप्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
उपभोग भैनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु	विगतको Trend विप्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
क्र.स. ९ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
अन्य शीर्षकहरु	निर्देशनमा व्यवस्था गरिए बमोजिम गर्ने ।

* सम्भावित नोक्सानी बापत कायम गरिएका व्यवस्थाहरु बाहेकका खर्च शीर्षकसंग सम्बन्धित व्यवस्थाहरु ।

निर्देशन फा.नं. घ ५.२

ब्याजदर सम्बन्धी जोखिम अनुगमन तालिका

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नाम:

अवधि :

(रु.लाखमा)

विवरण	अवधि	१ - ९० दिन	९१ - १८० दिन	१८१ - २७० दिन	२७१ - ३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कुल रकम
१. कुल सम्पत्ति*							
२. कुल दायित्व**							
३. अन्तराल (१ - २)							
४. सञ्चित अन्तराल							
५. समायोजित ब्याजदर (IRC)***							
६. त्रैमासिक मुनाफा स्थितिमा प्रभाव (सञ्चित अन्तराल x IRC)							
७. सञ्चित मुनाफा स्थिति फरक (क्र.सं. ६ को जोड गर्दै जाने)							

* कुल संपत्ति अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने सम्पत्ति (Interest Sensitive Assets) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

** कुल दायित्व अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने दायित्व (Interest Sensitive Liabilities) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

*** Interest Rate Change

कर्मचारी सेवा सुविधा समिति सम्बन्धी व्यवस्था

गठन व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैर कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा “कर्मचारी सेवा सुविधा समिति” गठन गर्न सक्नेछ। समितिको सदस्यहरु मध्ये लेखा सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य, जनशक्ति सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछन्।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको “पारिश्रमिक निर्धारण नीति” तर्जुमा गर्न संचालक समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने।
- (ख) समितिले समय समयमा सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक संरचनाको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने र बजारको पारिश्रमिक संरचनामा आएको परिवर्तनले लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पार्ने प्रभावका सम्बन्धमा नियमित रूपले अध्ययन गरी संचालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने।
- (ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको “पारिश्रमिक निर्धारण नीति” बमोजिम प्रचलित कानून तथा नीति निर्देशनमा उल्लिखित व्यवस्थाहरुको पालना हुने गरी प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक वृद्धि गर्नु पर्ने देखिएमा सोको आधारहरु सहित संचालक समितिमा सिफारिश गर्ने।
- (घ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरुले सम्पादन गर्नु पर्ने कार्य विवरण, लक्ष्य र प्रगति मूल्यांकनका परिसूचकहरु समेत विकास गरी सो बमोजिम निजहरुको कार्यसम्पादन मूल्यांकन प्रणालीको पुनरावलोकन गर्ने।
- (ङ) जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु भर्ना, छनौट, नियुक्ति, पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्यांकन, पुरस्कार तथा सजाय र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी योजना, नीति तथा मापदण्डहरु तयार गरी संचालक समिति समक्ष पेश गर्ने।
- (च) कर्मचारी नीति तथा कार्यरत कर्मचारी संरचनाको समीक्षा गर्ने र Succession Planning तयार गरी स्वीकृतिका लागि संचालक समिति समक्ष सिफारिश गर्ने।

जोखिम व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

गठन व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैर कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ। समितिको सदस्यहरु मध्ये सञ्चालन (अपरेसन) विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य र कर्जा विभागका विभागीय प्रमुख वा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने अलग्गै इकाई भएमा सोको प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछ। लेखापरीक्षण समितिका संयोजक जोखिम व्यवस्थापन समितिको पदेन सदस्य हुनेछ। समितिको बैठक तीन महिनामा कम्तिमा एक पटक बस्नु पर्ने छ।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (क) विद्यमान जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन प्रणालीको पर्याप्तता र उपयुक्तता सम्बन्धमा संचालक समितिलाई जानकारी गराउने र उपयुक्त प्रणालीको विकासका लागि सुझाव दिने।
- (ख) व्यवसायिक गतिविधिमा निहित जोखिमको स्तर, जोखिम बहन क्षमता, जोखिम व्यवस्थापनको लागि विकास गरेको रणनीति, नीतिगत व्यवस्था र मार्गदर्शनको नियमित पुनरावलोकन गरी सोको पर्याप्तताका सम्बन्धमा संचालक समितिमा सुझाव पेश गर्ने।
- (ग) व्यवस्थापनबाट नियमित रूपमा जोखिम व्यवस्थापन प्रतिवेदन लिई जोखिमको आंकलन, मूल्यांकन, नियन्त्रण तथा अनुगमन के कसरी भइरहेको छ सो सम्बन्धमा छलफल गर्ने र संचालक समितिमा आवश्यक सुझाव पेश गर्ने।
- (घ) जोखिम सम्पत्ति अनुसार पुंजीको पर्याप्तता, आन्तरिक पुंजी विश्लेषण पद्धति (ICAAP), व्यवसायिक रणनीति अनुरूप नीतिगत व्यवस्थाको पर्याप्तता, संस्थाले लिन सक्ने अधिकतम जोखिम सम्बन्धमा नियमित रूपमा छलफल तथा विश्लेषण गरी संचालक समितिलाई आवश्यक राय, सुझाव दिने।
- (ङ) जोखिम व्यवस्थापनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन/मार्गनिर्देशन, संस्थाले निर्धारण गरेका आन्तरिक सीमा, उपयुक्त प्रचलन अनुरूप आवश्यक नीति एवम् संरचना विकास गर्नका लागि संचालक समितिलाई सुझाव दिने।
- (च) संचालक समितिबाट भएको अख्तियार प्रत्यायोजनको सीमा तथा औचित्यता विश्लेषण गरी संचालक समितिमा आवश्यक सुझाव सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने।
- (छ) लघुवित्त संस्थाको सम्पत्ति संरचना, ती सम्पत्तिहरु परिचालनको अवस्था, त्यसबाट प्राप्त गर्न सकिने आय, सम्पत्तिहरुको गुणस्तरमा हुने वृद्धि/ह्रास र सम्पत्ति दायित्व समिति (ALCO) बाट भएका कार्यहरुको सम्बन्धमा त्रैमासिक रूपमा विश्लेषण/समिक्षा गरी सञ्चालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने।
- (ज) अर्थतन्त्रको कुनै क्षेत्रमा उत्पन्न हुने समस्या वा परिवर्तनले संस्थाको वित्तीय अवस्थामा पार्ने सक्ने असरको सम्बन्धमा अध्ययन गरी सोको निराकरणको लागि के कस्तो नीति अवलम्बन गर्नु पर्ने हो आवश्यक सुझाव सहित संचालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने।

श्री सञ्चालक समिति,
मिति : २०६३/...../.....
..... लिमिटेड,
.....।

बिषय : जानकारी गराएको बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा मले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालकको पदमा मिति २०६३/...../.....बाट बहाल गरेकोले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २२ बमोजिम देहायका विषयहरूको बारेमा जानकारी गराएको छु ।

- (१) यस लघुवित्त वित्तीय संस्थासंग म वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले कुनै किसिमको करार गरेको वा गर्न लागेको छैन ।
- (२) लघुवित्त संस्थाको कार्यकारी प्रमुख, प्रबन्ध संचालक वा कम्पनी सचिव, लेखापरीक्षक तथा महाप्रबन्धकको नियुक्तिको सम्बन्धमा मेरो कुनै प्रकारको स्वार्थ वा सरोकार छैन ।
- (३) म र मेरो परिवारको कुनै सदस्यले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको शेयर संख्या.....लिएको छु/छौं, सो बाहेक बैंकको अन्य शेयर वा डिबन्चर लिएको छैन ।
- (४) म यस बाहेक नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत प्राप्त कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संचालक छैन ।
- (५) मेरो परिवारको कुनै पनि सदस्यले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको पदाधिकारी/कर्मचारीको हैसियतले काम गरेका छन्/छैनन् ।
(रहेको भए खुलाउने)
- (६) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १८(ड) बमोजिम म यस बाहेक अन्य कुनै पनि प्रकारको निक्षेप सम्बन्धी व्यवसाय संचालन गर्ने संस्थाको (प्रचलित कानून बमोजिम वचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्था समेतको) संचालक, कर्मचारी वा बहालवाला लेखापरीक्षक वा सल्लाहाकारको पदमा रहेको छैन । साथै, यस संस्थाको संचालक रहेसम्म म अन्य कुनै प्रकारको वचत तथा ऋण सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाको संचालक हुने छैन ।
- (७) यस बैंक/वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर धितो राखी कर्जा लिएको छ/छैन ।
यदि छ भने सोको विवरण खुलाउनु पर्ने छ ।
- (८) माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरू ठिक सांचो हो, भुट्टा ठहरिएमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

संचालकको दस्तखत:

नाम थर

बाबुको नाम:

बाजेको/पतिको नाम:

ठेगाना:

नागरिकता लिएको जिल्ला र नागरिकता नं.

(द्रष्टव्य :: यो विवरण लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालकको पदमा निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले ७ दिन भित्र र परिवर्तन भएमा परिवर्तन भएको मितिले ७ दिन भित्र सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ । साथै, लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संचालकबाट यो विवरण प्राप्त भएको मितिले ७ दिनभित्र यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।)

..... लिमिटेड
संचालकहरुको दर्ता/लगत किताव

क्र.सं.	संचालकको नाम	बाबुको नाम	बाजेको/पतिको नाम	पेशा, व्यवसाय	संचालक नियुक्त भएको मिति	संचालकबाट हटेको मिति

तयार गर्ने:

प्रमाणित गर्ने:

निर्देशन फा.नं. घ ८.१

सरकारी ऋणपत्र र नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२०सालमहिना

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	रकम (रु.)
	कुल	

मिति

अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ ८.२

कम्पनीको शेयरपूँजीमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२०सालमहिना

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	कम्पनीको नाम	शेयर संख्या	परल मूल्य	बजार मूल्य	नाफा/(नोक्सान) वा कोष समायोजन रकम
	कुल				

मिति

अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ ८.३

संगठित संस्थाहरुको डिभेञ्चरमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२०सालमहिना

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	कम्पनीको नाम	लगानी मिति	रकम रु.
	कुल		

मिति

अधिकृत दस्तखत

..... लिमिटेड
सम्पत्ति र दायित्वको गोश्वारा हिसाव (मासिक)
२० साल महिनाको विवरण

(रु. हजारमा)

पूँजी तथा दायित्व	रकम	सम्पत्ति	रकम
१. पूँजी तथा जगेडा कोषहरु		१. नगद मौज्दात	
१.१ चूक्ता पूँजी		१.१ स्वदेशी मुद्रा (सिक्का समेत)	
१.१.१ साधारण शेयर		१.२.१ भारतीय मुद्रा	
१.१.२ नन्ऱरिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर		२. बैंक मौज्दात	
१.१.३ रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर		२.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.२ कल इन एड्भान्स		२.१.१ नेपाल राष्ट्र बैंकमा	
१.३ प्रस्तावित बोनस शेयर		२.१.२ "क" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.४ साधारण जगेडा		२.१.२.१ अनिवार्य नगद मौज्दात प्रयोजनको लागि	
१.५ शेयर प्रिमियम		२.१.२.१ अन्य मौज्दात	
१.६ संचित नाफा/नोक्सान (Retained Earning)		२.१.३ "ख" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.७ अन्य जगेडा तथा कोषहरु		२.१.४ "ग" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.७.१ भैपरी आउने जगेडा		२.१.५ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.७.२ सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष		३. मागेका बखत प्राप्त हुने रकम	
१.७.३ पूँजीगत जगेडा कोष		३.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.७.४ संस्था विकास कोष		३.१.१ "क" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.७.५ विशेष जगेडा कोष		३.१.२ "ख" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.७.६ लाभान्श समीकरण कोष		३.१.३ "ग" वर्गको इजाजत पत्र प्राप्त संस्थामा	
१.७.७ अन्य स्वतन्त्र कोष		३.१.४ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.८ पूँजी फिर्ता जगेडा कोष		४. ऋणपत्रमा लगानी	
१.१० लगानी समायोजन कोष		४.१ नेपाल सरकार	
१.११ अन्य कोष		४.१.१ ट्रेजरी बिल	
२. सापटी		४.१.२ विकास ऋणपत्र	
२.१ नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सापटी		४.१.३ राष्ट्रिय बचत पत्र	
२.१.१ पुनरकर्जा		४.१.४ विशेष ऋण पत्र	
२.१.३ अन्य		४.२ ने.रा.बैंक ऋण पत्र	
२.२ अन्य सापटी		४.४ सरकारी गैर वित्तीय संस्था	
२.२.१ अन्तरबैंक सापटी		४.५ अन्य गैर वित्तीय संस्था	
२.२.२ युवास्वरोजगार कोष		५. शेयर तथा अन्य लगानी	
२.२.३ गरिवी निवारण कोष		५.१ शेयरमा लगानी	
२.२.४ ग्रामीण स्वावलम्बन कोष		५.२ अन्तरबैंक लगानी	
२.२.५ अन्य सापटी		५.३ मुद्दति निक्षेपमा गरेको लगानी	
३. निक्षेपहरु		५.४ अन्य लगानी	
३.१ अनिवार्य बचत निक्षेप		६. कर्जा तथा सापट	
३.२ स्वेच्छिक बचत निक्षेप		६.१ संस्थागत	
३.३ सर्वसाधारणबाट संकलन गरेको निक्षेप		६.२ व्यक्तिगत	
३.३.१ बचत		७. स्थीर सम्पत्ति	
३.३.१ मुद्दति		७.१ जग्गा	
३.४ अन्य निक्षेप		७.२ भवन	
४. भुक्तानी दिनुपर्ने बिलहरु		७.३ फर्निचर/फिक्सचर	
५. अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरु		७.४ सवारी साधन	
५.१ सण्ड्री क्रेडिटर्स		७.५ कम्प्युटर तथा मेशीनरी	
५.२ पेन्सन तथा उपदान कोष		७.६ पूँजीगत निर्माण खर्च	
५.३ कर्मचारी संचयकोष		७.७ लिज होल्ड सम्पत्ति	
५.४ कर्मचारी कल्याणकोष		७.८ सफ्टवेयर	
५.५ कर्मचारी तालिमकोष		७.९ अन्य	

५.६	कर्मचारी बोनस व्यवस्था	६.	अन्य सम्पत्ति
५.७	कर्मचारीको विदा वापतको रकम	६.१	असुल गर्न बाँकी ब्याज
५.७	प्रस्तावित तथा भुक्तानी दिन बाँकी लाभांश	६.१.१	सरकारी ऋणपत्रमा
५.८	आयकर व्यवस्था	६.१.२	लगानीमा (अन्तरबैंक समेत)
५.९	कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	६.१.३	कर्जामा
५.९.१	सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	६.२	मसलन्द मौज्दात
५.९.२	विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	६.३	कर्मचारी सापटी/पेशकी
५.९.२.१	पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा	६.४	सण्डी डेटर्स
५.९.२.२	कमसल कर्जा	६.५	अग्रिम भुक्तानी
५.९.२.३	शंकास्पद कर्जा	६.७	मार्गस्थ नगद (Cash in Transit)
५.९.२.४	खराब कर्जा	६.९	अग्रिम कर भुक्तानी
५.९.३	अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	६.११	ख्याति
५.९.४	सिमा नाघेको कर्जाको नोक्सानी व्यवस्था	६.१२	अन्य
५.१०	लगानी सम्बन्धी नोक्सानी व्यवस्था	९.	अपलेखन हुन बाँकी खर्च
५.११	गैर बैंकिंग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था	९.१	पूर्व सञ्चालन खर्च
५.१२	अन्य सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था	९.२	मर्जर खर्च
५.१३	ब्याज मुलतवी हिसाव	९.३	अन्य
५.१३.१	गत अवधिसम्मको	१०.	गैर बैंकिङ्ग सम्पत्ति
५.१३.२	यस अवधिमा थप	११.	हिसाव मिलान
५.१३.३	यस अवधिमा असुली भएको	११.१	केन्द्रीय कार्यालय
५.१४	निक्षेपमा दिनुपर्ने ब्याज	११.२	शाखा कार्यालय
५.१६	ह्रास कट्टी कोष	१२.	नाफा/नोक्सान हिसाव
५.१७	पाकि नसकेको आम्दानी	१२.१	गत महिनासम्मको
५.१८	अन्य	१२.२	यस महिनाको
६.	हिसाव मिलान		
६.१	केन्द्रीय कार्यालय		
६.२	क्षेत्रीय/शाखा कार्यालय		
६.३	अन्य		
७.	नाफा नोक्सान हिसाव		
७.१	गत महिनासम्मको		
७.२	यस महिनाको		
	जम्मा		जम्मा

नोट: माथि तोकिएको कुनै शीर्षक अन्तरगत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैंकले तोकिएको ढाँचामा कुनै परिवर्तन गर्न पाइने छैन। यस फारामका उपशीर्षकहरूमा भएका कारोबारहरू निर्दिष्ट स्थानमा अनिवार्य रूपमा देखाई त्यसको जोड प्रत्येक उप-शीर्षक हुदै मूल शीर्षकसम्म गर्नु पर्नेछ।

वासलात बाहिरका कारोबार (संभावित दायित्वहरू) :

जमानत
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)
आयकर वापत सम्भावित दायित्व
Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरू
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरू

विवरण तयार गर्नेको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृतको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

लिमिटेड
नाफा नोक्सान हिसाव
२० देखि २० सम्म (मासिक)

(रु. हजारमा)

खर्च	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.	आम्दानी	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.
१. ब्याज खर्च			१. ब्याज आम्दानी		
१.१ निक्षेप दायित्वमा			१.१ कर्जा सापटमा		
१.१.१ अनिवार्य बचत			१.२ लगानीमा		
१.१.२ स्वेच्छिक बचत			१.२.१ नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र		
१.१.३ सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको बचत			१.२.२ विदेशी ऋणपत्र		
१.१.४ अन्य बचत			१.२.३ नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्र		
१.२ अन्तर बैंक/ वित्तीय संस्था सापटी			१.२.४ डिबेञ्चर तथा बण्ड		
१.२.१ नेपाल राष्ट्र बैंक			१.३ एजेन्सी मौज्दातमा		
१.२.२ अन्तर बैंक/ वित्तीय संस्था			१.४ माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने मौज्दातमा		
१.२.३ अन्य सापटी			१.५ अन्यमा		
२ कमिसन खर्च			२. कमिसन तथा डिष्काउण्ट		
३. कर्मचारी खर्च			२.१ विल खरिद तथा डिष्काउण्ट		
३.१ तलब भत्ता			२.२ कमिशन		
३.२ अन्य खर्च			२.३ अन्य		
४. संचालन खर्च			३. अन्य सञ्चालन आम्दानी		
४.१ घरभाडा			४. गैर सञ्चालन आम्दानी		
४.२ हासकट्टी			५. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्थाबाट फिर्ता (आम्दानी)		
४.३ मसलन्द			५.१ असल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
४.४ इंधन			५.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
४.५ अन्य संचालन खर्च			५.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
५. गैर संचालन खर्च			५.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्था			५.२.३ शंकास्पद कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१ कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.२.४ खराब कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.१ सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.४ सीमा नाघेको कर्जाको व्यवस्था		
६.१.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.५ गैर बैंकिग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.६ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.३ शंकास्पद कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.७ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.४ खराब कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६. अपलेखन भएको कर्जाको असुली		
६.१.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			७. असामान्य कारोवारहरुबाट भएको आम्दानी		
६.१.४ सीमा नाघेको कर्जाको व्यवस्था			८. खुद नोक्सान		
६.२ गैर बैंकिग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था					
६.३ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था					
६.४ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था					
७. असुली हुन नसक्ने कर्जाको अपलेखन					
८. असामान्य कारोवारहरुबाट भएको खर्च					
९. कर्मचारी बोनस व्यवस्था					
१०. आयकर व्यवस्था					
११. खुद नाफा					
जम्मा			जम्मा		

विवरण तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

नोट : १) मासिक रुपमा हास कट्टी खर्च र अन्य खर्च सम्बन्धित खर्च शीर्षक अन्तर्गत समावेश हुनु पर्नेछ ।

२) हरेक त्रयमास अन्तको नाफा नोक्सान हिसाव तयार गर्दा अनिवार्य रुपले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था लगायत अन्य नोक्सानी व्यवस्थामा भएको थप वा घट रकम यथार्थ चित्रण हुने गरी लेखाङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

३) कर्मचारी बोनस र आयकरको लागि उपर्युक्त अनुमान गरी बैंक व्यवस्थापनले सम्बन्धित अवधिहरुमा व्यवस्था गर्ने तथा लेखाङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

..... लिमिटेड
क्षेत्रगत अनुसारको कर्जा तथा सापटको विवरण (त्रैमासिक)
२० साल महिनाको विवरण

(रु. हजारमा)

क्र.सं.		गत मसान्तसम्मको बाँकी		यस महिनामा वितरित		यस महिनामा असुली		मसान्तसम्ममा उठाउन बाँकी			भाका नाघेको		
		संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	ब्याज	संख्या	साँवा	ब्याज
	उद्योग/क्षेत्रहरु												
१	कृषि												
१.१	अन्नवाली												
१.२	तरकारी वाली												
१.३	अन्य नगदे वाली												
१.४	फलफूल तथा पुष्प खेती												
१.५	पशुपालन/पशु बधशाला												
१.६	पक्षी पालन												
१.७	माहुरी पालन												
१.८	माछापालन सम्बन्धी												
१.९	अन्य कृषि तथा कृषि जन्य सेवाहरु												
२	घरेलु तथा लघुउद्योग												
३	सेवा व्यावसाय												
३.१	थोक तथा खुद्रा व्यापार												
३.२	होटल तथा रेष्टुरेण्ट												
३.३	अन्य सेवाहरु												
४	थोक कर्जा												
४.१	ने.रा.बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त वित्तीय संस्था												
४.१.१	घ वर्गका वित्तीय संस्थाहरु												
४.१.२	सहकारी संस्था												
४.१.३	गैरसरकारी संस्थाहरु												
४.२	सहकारी तथा गैरसरकारी संस्था												
४.३	अन्य												
५	अन्य												
	जम्मा												

विवरण तयार गर्ने :
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत:
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :
मिति :

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. घ९.४

..... लिमिटेड
अवधि अनुसार भाका नाघेको कर्जा तथा सापटको विवरण (त्रैमासिक)
२० साल महिनाको विवरण

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	कर्जा क्षेत्र	प्रवाहित कुल कर्जा		असल कर्जा						निष्क्रिय कर्जा							
				भाका ननाघेको		३ महिनासम्म भाका नाघेको		पुनरसंरचना तथा पुनरतालिकि करण		३ देखि ६ महिनासम्म भाका नाघेको		६ महिनादेखि १ वर्ष सम्म भाका नाघेको		१ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाका नाघेको		भाका नाघेको कुल कर्जा	
				कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम
१	कृषि																
२	घरेलु तथा लघुउद्योग																
३	सेवा																
४	थोक कर्जा																
५	अन्य																
	जम्मा																

विवरण तयार गर्ने :
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :

.....बैंक लि.
त्रैमासिक वित्तीय विवरण (त्रैमासिक)

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	यस त्रयमास	अधिल्लो त्रयमास	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमास
१.	कुल पूँजी तथा दायित्व			
१.१	चुक्ता पूँजी			
१.२	जगेडा तथा कोषहरु			
१.३	ऋणपत्र तथा बण्ड			
१.४	सापटी			
१.५	निक्षेप दायित्व			
१.५.१	समूहगत			
१.५.२	सर्वसाधारण			
१.६	आयकर दायित्व			
१.७	अन्य दायित्व			
२.	कुल सम्पत्ति			
२.१	नगद तथा बैंक मौज्दात			
२.२	माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने			
२.३	लगानी			
२.४	कर्जा तथा सापट			
२.५	स्थीर सम्पत्ति			
२.६	गैरबैकिङ्ग सम्पत्ति			
२.७	अन्य सम्पत्ति			
३.	नाफा नोक्सान हिसाब	यस त्रयमास सम्म	अधिल्लो त्रयमाससम्म	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमाससम्म
३.१	ब्याज आम्दानी			
३.२	ब्याज खर्च			
क	खुद ब्याज आम्दानी			
३.३	फि, कमिशन र डिस्काउण्ट			
३.४	अन्य सञ्चालन आम्दानी			
ख	कुल सञ्चालन आम्दानी			
३.६	कर्मचारी खर्च			
३.७	अन्य सञ्चालन खर्च			
ग	नोक्सानी व्यवस्था अघिको सञ्चालन नाफा (ख - ३.६ - ३.७)			
३.८	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था			
घ	सञ्चालन नाफा (ग - ३.८)			
३.९	गैरसञ्चालन आम्दानी/खर्च खुद			
३.१०	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता			
ड	नियमित क्रियाकलापबाट नाफा (घ +३.९ +३.१०)			
३.११	असामान्य कारोवारबाट भएको आम्दानी/खर्च (खुद)			
च	बोनस र कर अघिको नाफा (ड + ३.११)			
३.१२	कर्मचारी बोनस व्यवस्था			
३.१३	आयकर व्यवस्था			
छ	खुद नाफा/नोक्सान (च - ३.१२ - ३.१३)			
४.	अनुपातहरु	यस त्रयमास	अधिल्लो त्रयमास	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमास
४.१	पूँजीकोष/जोखिम भारित सम्पत्ति			
४.२	निष्कृत्य कर्जा/कुल कर्जा			
४.३	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था/कुल निष्कृत्य कर्जा			
४.४	पूँजीको लागत (Cost of Funds)			

.....बैंक लि.
कार्यालय सम्बन्धी विवरण (त्रैमासिक)
 साल महिनाको विवरण

क्र.सं.	शाखा कोड	कार्यालयको नाम	कार्यालयको प्रकार	सञ्चालन मिति	ठेगाना					रु/रु	कुल कर्जा सापट	कुल निक्षेप
					जिल्ला	गा.वि.स.	न. पा.	वडा नं.	टोल			

तयार गर्ने:
 सही:
 नाम:
 दर्जा:
 मिति:

पेश गर्ने:
 सही:
 नाम:
 दर्जा:
 मिति:

प्रगति विवरण (मासिक)
..... साल महिनाको विवरण

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	गत आ.ब.को आषाढ सम्मको	यस आ.ब. को मात्र			हालसम्मको बाँकी
			गत महिना सम्मको	यस महिनाको	यस महिना सम्मको	
१	कार्यक्षेत्र भएको जिल्ला संख्या					
२	सेवा पुगेको जिल्ला संख्या					
३	सेवा पुगेको गा.वि.स./न.पा. संख्या					
४	कुल कर्मचारी संख्या					
५	कुल शाखा संख्या					
६	कुल केन्द्र संख्या					
७	कुल समूह संख्या					
८	निष्क्रिय समूह संख्या					
९	कुल सदस्य संख्या					
१०	निष्क्रिय सदस्य संख्या					
११	कुल ऋणी संख्या					
१२	कुल कर्जा वितरण					
१२.१	लघु व्यवसाय कर्जा					
१२.२	लघु उद्यम/धितो कर्जा					
१२.३	अन्य कर्जा					
१३	कर्जाको साँवा असुली					
१३.१	लघु व्यवसाय कर्जाको साँवा असुली					
१३.२	लघु उद्यम/धितो कर्जाको साँवा असुली					
१३.३	अन्य कर्जाको साँवा असुली					
१४	कुल बाँकी कर्जा					
१४.१	लघु व्यवसाय कर्जा बाँकी					
१४.२	लघु उद्यम/धितो कर्जा बाँकी					
१४.३	अन्य कर्जा बाँकी					
१५	भाखा नाघेको कर्जा रकम					
१६	भाखा नाघेको ऋणी संख्या					
१७	ब्याज असुली रकम					
१८	असुल हुन बाँकी ब्याज रकम					
१९	कर्जा नोक्सानी व्यवस्था					
२०	कुल बचतकर्ता संख्या					
२१	कुल निक्षेप रकम					
२१.१	अनिवार्य बचत निक्षेप					
२१.२	स्वेच्छिक बचत निक्षेप					
२१.३	क्रमिक (Recurring) बचत					
२१.४	सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको बचत					
२१.४.१	बचत					
२१.४.१	मुद्दति					
२१.५	अन्य बचत निक्षेप					
२२	कुल बचत/कुल कर्जा (%)					
२३	लघु उद्यम कर्जा/कुल कर्जा (%)					

तयार गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

पेश गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

..... बैंक लिमिटेड

ब्याजदर अनुसारको निक्षेपको विवरण (त्रैमासिक)

..... साल महिनाको विवरण

रु. हजारमा

क्र.सं.	निक्षेपको प्रकार	ब्याज दर		रकम	कैफियत
		न्यूनतम	अधिकतम		
१	अनिवार्य बचत निक्षेप				
२	स्वेच्छिक बचत निक्षेप				
३	क्रमिक (Recurring) बचत				
४	सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको बचत				
४.१	बचत				
४.२	मुद्दति				
५	अन्य बचत निक्षेप				

तयार गर्ने:

सही:

नाम:

दर्जा:

मिति:

पेश गर्ने:

सही:

नाम:

दर्जा:

मिति:

..... बैंक लिमिटेड

ब्याजदर अनुसारको कर्जाको विवरण (त्रैमासिक)

..... साल महिनाको विवरण

रु. हजारमा

क्र.सं.	कर्जाको प्रकार	ब्याज दर		रकम	कैफियत
		न्यूनतम	अधिकतम		
१	कृषि				
२	घरेलु तथा लघु उद्योग				
३	सेवा व्यावसाय				
४	थोक कर्जा				
५	अन्य				
	कुल				

तयार गर्ने:

सही:

नाम:

दर्जा:

मिति:

पेश गर्ने:

सही:

नाम:

दर्जा:

मिति:

सर्वसाधारणबाट समेत निक्षेप संकलन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कायम राख्नु पर्ने
अनिवार्य मौज्जात सम्बन्धी
साप्ताहिक विवरण

मिति २० साल महिना गतेदेखि २० साल महिना..... गतेसम्मको निक्षेप+

(रु.हजारमा)

	आइतबार	सोमबार	मंगलबार	बुधबार	विहीबार	शुक्रबार	शनिवार	जम्मा	औषत
कुल निक्षेप दायित्व									
(क) नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात (मिति २०... साल.....महिना देखिसम्म) (नेपाल राष्ट्र बैंक रेकर्ड अनुसार)									
(ख)*"क"वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त बैंकमा चल्ती खातामा रहेको मौज्जात									
(ग) खुद मार्गस्थ नगद (१-२+३) (१) नोटकोषमा जम्मा गरिएको रकम (२) नोटकोषबाट भिक्तिएको रकम (३) अन्य									
(घ) सरकारी ऋणपत्र/वचतपत्रको साँवा भुक्तानी रकम									
(ङ) अनिवार्य मौज्जात प्रतिशत									
(च) सापटी लिएको कुल रकमको विवरण									

+ दुई हप्ता अधिको साप्ताहिक औषत निक्षेप दायित्व

मिति: २०६ । ।

विवरण पेश गर्ने अधिकृतको दस्तखत :

दर्जा :

नाम र थर :

सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन नगर्ने लघुवित्त संस्थाका लागि
अनिवार्य मौज्दात तथा तरल सम्पत्ति सम्बन्धी विवरण
(मासिक)
२० ... साल ... महिना... गतेदेखि ... मसान्तसम्म

गते	कुल निक्षेप तथा सापटी कोष	कुल निक्षेप	नेपाल राष्ट्र बैंक वा यस बैंकबाट क वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा चल्ती खाता खोली जम्मा गरेको मौज्दात	आफ्नो ढुक्टीमा रहेको नगद मौज्दात	सरकारी ऋणपत्रमा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा गरेको लगानी	क वर्गको इजाजतपत्र प्राप्त संस्थामा निक्षेपको रुपमा रहेको मौज्दात	ऋणपत्र/ मुद्दति निक्षेप रसिद कर्जा (-)	कुल तरल सम्पत्ति
१									
२									
३									
४									
५									
६									
७									
८									
९									
१०									
११									
१२									
१३									
१४									
१५									
१६									
१७									
१८									
१९									
२०									
२१									
२२									
२३									
२४									
२५									
२६									
२७									
२८									
२९									
३०									
३१									
३२									
कुल									
औसत									
अनिवार्य नगद/ तरलता मौज्दात प्रतिशत									

मिति

अधिकृत

सर्वसाधारणबाट समेत निक्षेप संकलन गर्ने लघुवित्त संस्थाका लागि
वैधानिक तरलता अनुपात (SLR) सम्बन्धी विवरण
(मासिक)

निर्देशन फा.नं. घ१३.३

२० ... साल महिना ।

गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक र वाणिज्य बैंकमा रहेको रकम	ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्जात	मागेका वखत प्राप्त हुने रकम	कूल वैधानिक तरलता	गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक र वाणिज्य बैंकमा रहेको रकम	ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्जात	मागेका वखत प्राप्त हुने रकम	कूल वैधानिक तरलता
१						१७					
२						१८					
३						१९					
४						२०					
५						२१					
६						२२					
७						२३					
८						२४					
९						२५					
१०						२६					
११						२७					
१२						२८					
१३						२९					
१४						३०					
१५						३१					
१६						३२					
कायम गरेको औसत वैधानिक तरलता (क)											
अघिल्लो महिनाको अन्त्यमा रहेको स्वदेशी निक्षेप दायित्व (ख)											
कायम गर्नु पर्ने वैधानिक तरलता अनुपात (ग)=(ख) ८ ५											
बढी/नपुग रकम (घ) = (क)-(ग)											

नोट:

- यस बैंकको साधारण खातामा भएको मौज्जातलाई मात्र अनिवार्य मौज्जातमा गणना गरिने छ । यस बैंकमा विशेष प्रयोजनको लागि खोलिएको विशेष खाता तथा विदेशी मुद्रा खातामा रहेको रकमलाई यस प्रयोजनको लागि गणना गरिने छैन । साथै, वैधानिक तरलतामा अनिवार्य मौज्जात रकम गणना गर्दा महिनाभरको औसत मौज्जात रकम समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- राष्ट्रियस्तर बाहेकका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले मागेका वखत प्राप्त हुने गरी अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा राखेको रकमलाई मागेको वखत प्राप्त हुने रकम शिर्षकमा राख्नुपर्ने छ ।

मिति:

अधिकृत:

शाखा/कार्यालय खोल्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृतिको लागि पेश गर्नु पर्ने निवेदनको ढाँचा
श्री नेपाल राष्ट्र बैंक
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग
बालुवाटार, काठमाडौं ।

मिति:

विषय: शाखा कार्यालय खोल्ने स्वीकृति बारे ।

महाशय,

त्यस बैंकको शाखा कार्यालय खोल्ने सम्बन्धमा तोकेका शर्तहरूको पूर्ण पालना गरी देहाय बमोजिमको स्थानमा शाखा कार्यालय/एक्टिन्सन कार्यालय खोल्ने गरी यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालक समितिको निर्णय नं. मिति बाट निर्णय भएको हुँदा त्यहाको स्वीकृतिको लागि अनुरोध गर्दछौं ।

१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नाम, ठेगाना :
२. प्रस्तावित शाखा स्थापना गरिने स्थान, जिल्लाको नाम, ठेगाना :
३. संस्थाको विवरण
 - (क) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त मिति :
 - (ख) वित्तीय कारोवार सञ्चालन गरेको मिति :
 - (ग) संस्थाको ठिक अधिल्लो त्रयमासको चुक्ता पूँजी :
 - (घ) संस्थाको कूल कर्जा रकम :
 - (ङ) पछिल्लो आ.व. को अन्तिम लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित कूल निष्क्रिय कर्जा रकम र प्रतिशत :
 - (च) हालसम्म संचालनमा रहेका शाखा संख्या :
 - (छ) नयाँ शाखा कार्यालय खोलेपछि हुने शाखा संख्या :
४. शाखा कार्यालय/केन्द्रीय कार्यालयसँग सूचना आदान प्रदानको लागि व्यवस्था गरिएको सूचना प्रविधि (Networking) को विवरण:
५. सर्वसाधारण शेर्य जारी गरेको मिति :
६. त्रैमासिक पूँजीकोषको प्रतिशत :

त्रयमास	प्राथमिक पूँजी प्रतिशत	पूँजीकोष प्रतिशत
२०७.. आषाढ		
२०७.. आश्विन		
२०७.. पौष		
२०७.. चैत्र		

९. पूँजी योजना बमोजिम/नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशन बमोजिम पछिल्लो आ.व. को अन्त्यमा,
 - (क) पूरा हुनु पर्ने चुक्ता पूँजी :
 - (ख) हाल कायम रहेको चुक्ता पूँजी :
१०. संस्थाको कार्यक्षेत्रको विवरण :
११. शाखा कार्यालय खोल्ने निर्णयमा संलग्न रहेका पदाधिकारीहरूको विवरण,
 - (क) संचालक समितिका पदाधिकारीहरू :
 - (ख) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत/कम्पनी सचिव :

नोट: सम्भाव्यता अध्ययन विवरणमा निर्देशनमा उल्लेखित विषयहरू अनिवार्यरूपमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।

साथै, यस बैंकले शाखा कार्यालय संचालन गर्ने मितिमा समेत माथि उल्लिखित सम्पूर्ण शर्त तथा व्यवस्थाहरू पालना गर्नेछौं । माथि उल्लिखित विवरणहरू ठिक साँचो हो, कुनै विवरणमा फरक परेमा प्रचलित कानून तथा त्यस बैंकको शाखा कार्यालय खोल्ने सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमको सजाय/कारवाही भएमा मञ्जुरी भएको व्यहोरा अवगत गराउँदछौं ।

शून्य व्याजदरमा कर्जा प्रवाह सम्बन्धी प्रकृयागत व्यवस्था, २०६७

वित्तीय सेवाको पहुँच कम भएका तोकिएका २२ जिल्लामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले शाखा खोलेमा रु. २० लाख शून्य व्याजदरमा कर्जा दिने सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको प्रकृयागत व्यवस्था तर्जुमा गरिएको छ ।

१. निवेदनसाथ हुनुपर्ने कागजात र योग्यता

- (क) लघुवित्त संस्थाले वित्तीय सेवाको पहुँच कम भएका तोकिएका २२ जिल्लामा स्थापना हुने शाखाहरूको लागि मात्र यो सुविधा माग गर्न सक्ने छन् ।
- (ख) संस्थाको संचालक समितिले कर्जा लिनेसम्बन्धमा गरेको निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) संस्थाको सम्बन्धित शाखाको पछिल्लो वित्तीय स्थितिको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

२. यस्तो कर्जाको सुरक्षण निम्नलिखित कुनै पनि वा सबै जायजथा तथा सुरक्षणपत्रहरू रहने छन् ।

- (क) नेपाल सरकारबाट जारी भएका ऋणपत्रहरू ।
- (ख) सो संस्थाको यस बैंकको थापाथलीस्थित बैंकिङ्ग कार्यालय वा अन्य कार्यालयहरूमा प्रयोजन खुलाई वा नखुलाई खोलिएको बैंक खातामा रहेको मौज्जात रकम ।
- (ग) संस्थाहरूले कर्जा लिंदा तयार गरिएको कर्जा तमसुक (अनूसूची १४.३)।

३. कर्जाको भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) यस्तो कर्जाको साँवाको भुक्तानी सो कर्जा प्रवाह भएको मितिले ६ महिनाभित्र अनिवार्यरूपमा गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) कर्जा सुविधा भुक्तानी अवधि अघि नै पूर्व-भुक्तानी (Pre-payment) समेत गर्न सकिने छ ।
- (ग) यो कर्जा उपभोग गरेका संस्थाहरूले साँवा भुक्तानी म्याद समाप्त भएको दिन सो रकम भुक्तानी नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंकस्थित सम्बन्धित संस्थाको जुनसुकै खाता खर्च लेखी कर्जा असुलउपर गरिलिन र सो को खर्च (Debit) गर्ने अख्तियारी नेपाल राष्ट्र बैंकलाई हुनेछ । यसमा पछि कुनै उजुरी वा दावी लाग्ने छैन ।
- (घ) निर्धारित समयभित्र कर्जा भुक्तानी नगरेमा भुक्तानी हुन बाँकी रकममा सम्बन्धित संस्थाले सो अवधिमा प्रकाशित गरेको कर्जा तथा सापटको अधिकतम व्याजदर नै पेनाल व्याजदर हुनेछ ।

४. विविध व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंकले प्रदान गरेको शून्य व्याजदरको कर्जा सुविधाको सम्बन्धमा समय समयमा अन्य विवरण मागेको खण्डमा तोकिएको म्यादभित्र ऋणी बैंकले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(शून्य ब्याजदरको कर्जा तमसुकको नमूना)

लिखितम धनीका नाम का.जि. का.म.न.पा. वडा नं. ११ थापाथलीस्थित नेपाल राष्ट्र बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय आगे सो रकम ऋण लिने ऋणीको नामकेन्द्रीय कार्यालय रहेको..... लिमिटेडले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट शून्य ब्याजदरमा कर्जा प्रदान गर्ने सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ४९ ले गरेको व्यवस्था अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैंकसँग आजका मितिमा रु.(अक्षरेपी) मात्र) कर्जा लिएको ठिक साँचो हो। उक्त कर्जा लिएको रकमवापत ऋणीले आफ्नो निम्न बमोजिमको संस्थाले कर्जाको लागि यस बैंकलाई लेखिदिएको तमसुकलाई कर्जा सुविधाको लागि धितो सुरक्षणको रूपमा राखिदिएका छन्। तपसिल बमोजिमको धितो विवरण तथा शर्तहरू र यस सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी विद्यमान नीतिगत व्यवस्था तथा नेपाल राष्ट्र बैंकले समय समयमा तोकेको शर्त/मापदण्ड पालना गर्नेछौं। शर्तहरू पालना नगरेमा उक्त धितो तथा ऋणी बैंकको अन्य चल-अचल सम्पत्ति समेतबाट उक्त रकम असुल गरी लिनु भनी संस्थाको सञ्चालक समितिको निर्णय/सहमति समेत रहेकोले नेपाल राष्ट्र बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय, थापाथली, काठमाडौंमा बसी यो तमसुक लेखी धनी नेपाल राष्ट्र बैंकमा चढायौं।

तपसिल

शर्तहरू:

१. लघुवित्त संस्थाले वित्तीय सेवाको पहुँच कम भएका तोकिएका २२ जिल्लामा स्थापना हुने शाखाहरूको लागि मात्र यो सुविधा उपयोग गरी संचालन खर्च प्रयोजनका लागि खर्च गर्न पाइने छ।
२. शून्य ब्याजदरको कर्जा सुविधा अन्तर्गतको कर्जाको साँवा भुक्तानी कर्जा प्राप्त भएको मितिले ६ महिनाभित्र अनिवार्यरूपमा गर्नुपर्नेछ। कर्जा सुविधा भुक्तानी अवधि अघि नै पूर्व-भुक्तानी (Pre-payment) समेत गर्न सकिने छ। यो कर्जा उपभोग गरेका संस्थाहरूले साँवा भुक्तानी म्याद समाप्त भएको दिन सो रकम भुक्तानी नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंकस्थित सम्बन्धित संस्थाको जुनसुकै खाता खर्च लेखी कर्जा असुलउपर गरिलिन र सो को खर्च (Debit) गर्ने अख्तियारी नेपाल राष्ट्र बैंकलाई दिइएको छ। यसमा पछि कुनै उजुरी वा दावी गरिने छैन।
३. निर्धारित समयभित्र कर्जा भुक्तान नगरेमा भुक्तान हुन बाँकी रकममा सम्बन्धित संस्थाले सो अवधिमा प्रकाशित गरेको कर्जा तथा सापटको अधिकतम ब्याजदर नै पेनाल ब्याजदर हुनेछ। नेपाल राष्ट्र बैंकले ऋणी संस्थाको कुनै पनि खाता खर्च (Debit) गरी रकम असुलउपर गर्न सक्नेछ।
४. शून्य ब्याजदरको यो कर्जाको सुरक्षणवापत नेपाल सरकारबाट जारी भएका ऋणपत्रहरू, र/वा सो संस्थाको यस बैंकको थापाथलीस्थित बैकिङ्ग कार्यालय वा अन्य कार्यालयहरूमा प्रयोजन खुलाई वा नखुलाई खोलिएको बैंक खातामा रहेको मौज्जात रकम तथा संस्थाले कर्जा लिँदा तयार गरिएको कर्जा तमसुक।
५. नेपाल राष्ट्र बैंकले प्रदान गरेको शून्य ब्याजदरको कर्जा सुविधाको सम्बन्धमा समय समयमा अन्य विवरण मागेको खण्डमा तोकिएको म्यादभित्र ऋणी संस्थाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
६. ऋण प्रयोग सम्बन्धमा यसैसाथ संलग्न नीतिगत शर्त तथा मापदण्डहरू पालना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरिएको छ। सो बमोजिम नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन र अन्य प्रचलित कानून अनुसार सजाय भएमा मञ्जुरी छ।

नेपाल राष्ट्र बैंकको तर्फबाट

दस्तखत :
नाम :
पद :
छाप :
विभाग/कार्यालय :

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत

दस्तखत :
नाम :
पद :
छाप :
विभाग/कार्यालय :

इति सम्बत् २०.... साल महिनागते रोज शुभम्-----

.....लि.

विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने गरी प्राप्त सापटी तथा सोको लगानी विवरण (त्रैमासिक)

२०....सालमहिनामा अन्त त्रैमासको

क्र.सं.	सापट दिने संस्थाको नाम	सापट लिएको मिति	अघिल्लो त्रैमासको बाँकी सापट रकम	कैफियत
१				
२				
३				
...				
...				
अघिल्लो त्रैमासमा कुल सापटी रकम (क)				
अघिल्लो त्रैमासको कुल सापटी रकम मध्ये यस त्रैमासमा चुक्ता भएको रकम (ख)				
यस त्रैमासको अन्तसम्ममा रहेको कुल कर्जा रकम (ग)				
कम/(बढी) लगानी रकम (क-ख-ग)				

LONG FORM AUDIT REPORT

Of

..... LIMITED

For the year ended Ashad 20...

(Corresponding toJuly 20...)

Auditor:

.....
M/s
.....

1. AUDIT APPROACH

- 1.1 Brief description of the Audit plan with focus on the following areas, at minimum:
 - Declaration of Independence of Audit Firm and Members
 - Standards followed
 - Composition of the audit team
 - Audit schedule
- 1.2 Brief description of the Audit process and procedures
 - Audit areas' Risk Assessment
 - Audit procedures adapted to mitigate identified Audit Risks
 - Quality control mechanism
- 1.3 Brief description of the Sampling Procedure and sample size
 - Sampling methodology
 - Sample size
 - Use of system based approaches
- 1.4 Remarks on the execution of audit plan
 - Execution of audit and the audit plan
 - Problems encountered during the audit, if any
 - Limitations of scope of Audit, if any.

2. RISK MANAGEMENT SYSTEMS

Opinion on the following:

- 2.1 Credit Risk Management Systems
 - 2.1.1 Brief description and comment on the adequacy of credit appraisal systems,
 - 2.1.2 Brief description and comment on the adequacy of credit monitoring systems,
 - 2.1.3 Brief description and comment on the adequacy of the credit recovery systems,
 - 2.1.4 Adequacy of Policies and procedure for Write off of Loans,
 - 2.1.5 Adequacy of Policies, guidelines and Controls over Off Balance Sheet Items.
 - 2.1.6 Comment on the concentrations in the credit and investment portfolio,
 - 2.1.7 Risk Management Committees and their effectiveness,
 - 2.1.8 Overall audit opinion on Credit risk management.
- 2.2 Market Risk (Interest Rate, Liquidity and Foreign Exchange) Management Systems
 - 2.2.1 Adequacy of policies, procedures and guidelines for the market risk management.
 - 2.2.2 Adequacy of the system for measuring, monitoring and mitigation of Market risk.
 - 2.2.3 Risk Management Committees and their effectiveness
 - 2.2.4 Overall audit opinion on Market & liquidity risk management.
- 2.3 Operational Risk Management System
 - 2.3.1 Adequacy of policies, procedures and guidelines for the Operational risk management.
 - 2.3.2 Adequacy of the system for measuring, monitoring and mitigation of Operational Risk.
 - 2.3.3 Risk Management Committees and their effectiveness
 - 2.3.4 Overall audit opinion on Operational risk management.

3. INTERNAL CONTROL SYSTEMS

Opinion on the following areas:

- 3.1 Effectiveness of the Audit committee
- 3.2 Effectiveness of the Internal Audit Function
- 3.3 Rectification of the deficiencies identified in the previous internal and external audit reports
- 3.4 Adequacy of the controls in Credit operations
- 3.5 Adequacy of the controls in Treasury operations
- 3.6 Adequacy of the controls in Branch operations
- 3.7 Adequacy of control over Nostro Bank Operations
- 3.8 Adequacy of the controls in procedures related to expenditure
- 3.9 Adequacy of the control over fixed assets.
- 3.10 Adequacy of the Management Information System (MIS)
- 3.11 Adequacy of controls over e-banking
- 3.12 Adequacy of controls in Information Technology and related support functions.
- 3.13 Effectiveness of the Inter-branch and agency Reconciliation function
- 3.14 Adequacy of controls to prevent and/or minimize Fraud and forgeries

- 3.15 Instances of Fraud and Forgery in the review period
- 3.16 Other Control Issues, if any
- 3.17 Auditors overall assessment of the internal control system

4. **COMPLIANCE WITH APPLICABLE RULES AND REGULATIONS**

Prevailing Statute, Act, Directive and Regulation, at minimum, in the following areas

- 4.1 Nepal Rastra Bank Act 2058
State whether the conditions as stipulated in Section 86 of Nepal Rastra Bank Act 2058 prevails, if yes please specify.
- 4.2 Bank and Financial Institution Act 2063
 - 4.2.1 Whether fees and benefits of Chairman and board members are as specified in AOA/MOA
 - 4.2.2 Appointment, qualification and benefits of the chief executive
 - 4.2.3 Profit Appropriation to General Reserve
 - 4.2.4 Appropriation to Exchange Fluctuation Reserve
 - 4.2.5 Distribution of Dividend
 - 4.2.6 Whether the activities are within the scope as defined by BAFIA?
 - 4.2.7 Whether prohibited activities are being pursued?
 - 4.2.8 Control & notification of dormant deposit accounts and unclaimed dividend
- 4.3 Foreign Exchange Rules and Regulations (applicable if any)
 - 4.3.1 Whether foreign exchange transactions are properly recorded and reported in a timely manner.
 - 4.3.2 Whether transactions of Indian currency are made as per circulars.
- 4.4 Minimum Capital fund (Directive No. 1)
 - 4.4.1 Computation of Core Capital, Supplementary Capital and Capital Fund
 - 4.4.2 Computation of Risk Weighted Assets
 - 4.4.3 Comment on the Capital Plan
 - 4.4.4 Overall opinion on capital adequacy
- 4.5 Loan Classification and Loan Loss Provisioning (Directive No.2)
 - 4.5.1 Comment on the Assets Quality and Classification
 - 4.5.2 Adequacy of Loan Loss Provisions
 - 4.5.3 Loan Classification and loan loss provision in respect of loan against personal/corporate guarantees
 - 4.5.4 Whether the adjustment and Write back of loan loss provision comply with the provisions of the directive
 - 4.5.5 Overall opinion on Loan classification & provisioning
- 4.6 Credit Lending Limit (Directive No.3)
 - 4.6.1 Bank's procedures to identify a group of related borrowers
 - 4.6.2 Comment on the Facilities in excess of Single Obligor Limits, if any
 - 4.6.3 Loan Loss Provision in case of borrowers availing facilities in excess of the SOL
- 4.7 Accounting Policy & Format of the Financial Statement (Directive No.4)
 - 4.7.1 Comment on the Consistency of the Accounting Policies and financial reporting framework.
 - 4.7.2 Recognition of interest income from loans and advances
 - 4.7.3 Reconciliation of Interest Receivable and Interest Suspense
 - 4.7.4 Recognition of other interest, fees and commission and expenses.
 - 4.7.5 Publication of annual accounts and periodical highlights
 - 4.7.6 Non-compliance/deviations in accounting policies followed as compared to prescribed accounting policies by NRB/Nepal Accounting Standard
- 4.8 Risk Minimization (Directive No 5)
 - 4.8.1 Mechanisms to minimize liquidity risk
 - 4.8.2 Use of GAP Analysis and other mechanisms to measure and manage interest rate risk
 - 4.8.3 Mechanisms to minimize foreign exchange risk
- 4.9 Corporate Governance (Directive No.6)
 - 4.9.1 Formulation and implementation of required plans, policies and guidelines
 - 4.9.2 Code of conduct of Directors, Chief Executive and Employees
 - 4.9.3 Cases of conflict of interest of Directors, Chief Executive and Employees

- 4.9.4 Mechanism to identify related parties promoters, directors or senior management.
- 4.9.5 Lending to directors, chief executive, employees (except as per employee rules) and their related parties, if any
- 4.9.6 Level of Corporate governance and compliance of directives related to corporate governance.
- 4.10 Implementation of Supervisory Findings (Directive No.7)
Auditor's finding on the status of compliance of directions given by NRB based on its onsite inspections and offsite supervision.
- 4.11 Investments (Directive No.8)
 - 4.11.1 Investments in unlisted companies
 - 4.11.2 Investment in companies with financial interest
 - 4.11.3 Investment in shares of other bank/FIs
 - 4.11.4 Investment in shares and debentures exceeding the limits
 - 4.11.5 Review of the investment portfolio
 - 4.11.6 Adequacy of provisioning requirements
 - 4.11.7 Adequacy of investment adjustment fund requirements
- 4.12 Reporting Requirements (directive No.9)
Comment upon the reliability of mechanism used for NRB reporting and the accuracy of such returns
- 4.13 Sale or Transfer of Promoters Share (Directive No. 10)
 - 4.13.1 Sale or transfer against the statutory requirements
 - 4.13.2 Sale or pledge of promoter shares, during the lock-in period
 - 4.13.3 Where the promoter of the institution is an entity, unauthorized transfer of ownership of such entity.
 - 4.13.4 Where the promoter of the institution is an entity, the availability of audited financial statement of such entity for verification.
- 4.14 Credit Information (Directive No.12)
 - 4.14.1 Mechanism to obtain required information from borrowers
- 4.15 Cash Reserve/Statutory Liquidity Requirement (Directive No. 13)
 - 4.15.1 Comment on any exceptions on the maintenance of CRR as stipulated by the directive
 - 4.15.2 Comment on any exceptions on the maintenance of SLR as stipulated by the directive
- 4.16 New Branch/Office Operation (Directive No. 14)
 - 4.16.1 Unauthorized branches/offices/counters
 - 4.16.2 Unauthorized transactions
- 4.17 Interest Rates (Directive No. 15)
 - 4.17.1 Interest rate determination procedures
 - 4.17.2 Mechanism to determine cost of fund, yield on earning assets and interest spread
 - 4.17.3 Publication of interest rates
- 4.18 Mobilization of Financial Resources (Directive No. 16)
 - 4.18.1 Concentration of deposits
 - 4.18.2 Resource mobilization beyond the limit
 - 4.18.3 Issuance of debenture and other debt instruments
- 4.19 Amount receive for Deprived Sector Lending (Directive No.17)
 - 4.19.1 Comment on the exceptions observed in the deprived sector lending
 - 4.19.2 Monitoring mechanism for utilization of deprived sector lending on a half yearly basis
- 4.20 Expansion, Contraction and Merger (Directive No.18)
 - 4.20.1 Fulfillment of the specified requirements for upgradation by the financial institution, where applicable.
 - 4.20.2 Whether the minimum capital, capital structure meet the stipulated pre-requisite conditions for merger and/or acquisition, where applicable.
 - 4.20.3 Trading status of stocks in the stock exchange.
 - 4.20.4 Compliance of regulatory provisions on the Merger including Fit & Proper Test mentioned in BAFIA, 2063 NRB Act, 2058 and Directives.
 - 4.20.5 Overall opinion on Expansion, Contraction and Merger.
- 4.21 Know Your Customer, KYC (Directive No.19)
 - 4.21.1 KYC norms formulated and followed.
 - 4.21.2 Adequacy of mechanism, procedures and documents for knowing the customer.
- 4.22 E-banking Directives (Directive No.21)

- 4.22.1 E-banking policies and procedures formulated and followed.
- 4.22.2 Adequacy of security maintained in the e-banking transactions.
- 4.22.3 Adequacy of conditions on bilateral agreement with agents and third party.
- 4.23 Miscellaneous Directives (Directive No.22)
- 4.23.1 Whether insurance agency service offered to its clients.
- 4.23.2 Authenticity of computer software used.
- 4.23.3 Preparation of documents in the devnagari script of Nepali language as stipulated in the directives.
- 4.23.4 Compliance of taxation, including TDS, and mandatory provisions made by fiscal policy of Government of Nepal.
- 4.23.5 Compliance of regulations and laws with respect to Auction.
- 4.23.6 Use of Refinancing Facilities availed by the NRB made as per the agreement.
- 4.24 Transparency and level of economy in the capital and operating expenditures.
- 4.25 Compliance with internal rules, regulations and guidelines
Comment on the overall state of compliance with the internal rules, regulations and guidelines.
- 4.26 Overall compliance of laws, regulations, circulars, directives and guidelines.
Comment on the overall state of compliance with the laws, regulations, circulars, directives & guidelines.

5. OTHERS

- 5.1 Whether guarantees, all other contingent liabilities and off balance sheet exposures are properly recorded and disclosed
- 5.2 Whether banks have entered into any contracts with related parties including the promoters, directors, shareholders holding more than 1% and their undivided family
- 5.3 Compliance of pre-requisite conditions for Purchase of fixed assets
- 5.4 Any comments or issues, which the auditor feels appropriate to be communicated to the supervisor and is not covered by the above.

6. CONCLUSION

- 6.1 Type of Audit opinion expressed in the final audit Report
 - 6.1.1 Unqualified
 - 6.1.2 Qualified
 - 6.1.3 Adverse
 - 6.1.4 Disclaimer
- 6.2 Main reason for the qualified, adverse or disclaimer opinion on the financial statement produced, where applicable.
- 6.3 Areas of operation where it is exposed to excessive risk
- 6.4 The risk areas where FI has not been able to properly address these risks
- 6.4 Comment on the Major Problems faced by the FI
- 6.5 Overall opinion of the auditor on the operation and financial standing of the FI